

**SANAT EĞİTİMİNDE BİR ALT DİSİPLİN OLARAK
PEDAGOJİK SANAT ELEŞTİRİSİ VE BİR
UYGULAMA ÖRNEĞİ**

Burcu GENÇ GÖZÜTOK

**Yüksek Lisans Tezi
Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı
Doç. Dr. Necmettin KARABULUT
2017
(Her Hakkı Saklıdır)**

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

SANAT EĞİTİMİNDE BİR ALT DİSİPLİN OLARAK PEDAGOJİK
SANAT ELEŞTİRİSİ VE BİR UYGULAMA ÖRNEĞİ
(Pedagogical Art Criticism as a Subdiscipline in Arts Education And an Example
of Application)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Burcu Genç GÖZÜTOK

Danışman: Doç. Dr. Necmettin KARABULUT

ERZURUM
Ocak, 2017

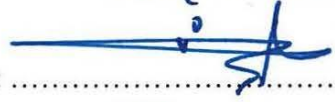
KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Doç.Dr. Necmettin KARABULUT danışmanlığında, Burcu GENÇ GÖZÜTOK tarafından hazırlanan "Sanat Eğitiminde Bir Alt Disiplin Olarak....." başlıklı Pedagogik Sanat Eleştirisi ve Bir Uygulama Örneği" çalışma 17 / 02 / 2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi : Doç.Dr. Orhan TAŞKESEN

İmza:

Jüri Üyesi : Doç.Dr. Necmettin KARABULUT

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd.Doç. Memduha SATIR

İmza:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.17 / .02 / 2017

Prof. Dr. Mustafa SÖZBİLİR

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Sanat Eğitiminde Bir Alt Disiplin Olarak Pedagojik Sanat Eleştirisi ve Bir Uygulama Örneği” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

17.10.2017
B.G. Gözütok
Burcu GENÇ GÖZÜTOK

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SANAT EĞİTİMİNDE BİR ALT DİSİPLİN OLARAK PEDAGOJİK SANAT ELEŞTİRİSİ VE BİR UYGULAMA ÖRNEĞİ

Burcu GENÇ GÖZÜTOK

2017, 131 sayfa

Eğitimin en önemli amaçlarından biri öğrencilerin eleştirel düşünmelerini sağlamaktır. Öğrencilerin eleştirel düşünme seviyeleri arttığında, sanat eğitiminin amaçlarından olan çocuğun sanatsal bir çalışmaya değer verme ve inceleme yetisini geliştirmektedir. Bunun için, bu araştırma çerçevesinde görsel sanatlar dersinde kullanılan pedagojik sanat eleştiri uygulamalarının öğrencilerin eser eleştirisi düzeyine bir etkisinin olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılmıştır. Bununla beraber pedagojik eleştiri yönteminin dört disiplinin ögesinden biri olan sanat eleştirisi ögesi açısından incelenmesinde amaçlamıştır.

Bunun için ilköğretim düzeyi ikinci basamak da öğrenim gören 100 kişilik bir gruptan oluşan 8.sınıf öğrenciler inlerine Picasso'nun "Güvercinli Çocuk" adlı eseri ile birlikte öğrencilerin dört disiplin çerçevesinde bu eseri değerlendirmeleri istenmiştir. Anket sonuçları toplanan verilerin analizinde frekans ve yüzde hesaplanmıştır.

Bu analizler bilgisayarda SPSS for Windows 22.00 istatistik paket programı ile yapılmıştır değerlendirilmiştir. Bu anket sonuçlarına göre öğrenciler 'Güvercinli Çocuk' adlı tabloyu analiz ederek, betimleme çözümleme yorumlama ve yargı evrelerinde resmin hangi sanat eseri olduğunu resimde neler anlattığını ve eserin hangi dönem içerisinde yapıldığı eserin kendi hayal dünyalarında neler ifade ettiğini başarılı bir şekilde anlatabilmişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Pedagoji, Eleştiri, Sanat Eleştirisi, Pedagojik Eleştiri, Sanat Eğitimi

ABSTRACT

MASTER THESIS

PEDAGOGICAL ART CRITISM AS A SUBDISCIPLINE IN ARTS EDUCATION AND AN EXAMPLE OF APPLICATION

Burcu GENÇ GÖZÜTOK

2017, 131 sayfa

One of the most significant objectives of education is to enable students to think critically. When level of critical thinking of students increases; art education can improve their ability to review and to appreciate an artistic work. To this end; main purpose of the current study was to determine whether or not practices of pedagogical artistic criticism used in visual arts course had an influence upon the level of students' ability to criticize an artistic work. At the same time; the second objective was that artistic criticism –which is one of the four disciplines of pedagogical criticism method would be analyzed.

Thus; 100 8th graders of a secondary school were asked to review Picasso's painting "Child with a Dove " in terms of four disciplines. The data gathered using a questionnaire form were analyzed with frequency and percentages.

These data were processed using SPSS for Windows 22.00 statistics software package. According to the results of the questionnaire; students successfully analyzed the painting "Child with a Dove" and were able to describe what the painting inspired for their imaginations, what artistic work it was, what it depicted and to tell its name and the period when it was produced in terms of description, analysis, interpretation and judgment.

Key Word: Pedagogy, Art Criticism, Pedagogy Criticism, Education, Art Education

ÖNSÖZ

Sanatsal eğitim, öğrencilerin yalnızca uygulamaya yönelik olarak belirli kazanımlar ve beceriler elde etmesinin yanı sıra aynı zamanda eleştirel düşünebilmek ve ortaya çıkardığı ürünü ya da eseri değerlendirebilmek ve yorumlama yetilerini geliştirebilmek ile birlikte, topluma estetik beğeni ve estetik algı yönü olabildiğince yüksek sanatsal anlamda her yönü gelişmiş bireyler yetiştirebilmeyi amaçlamaktadır.

Günümüzde çağdaş eğitim felsefesinin amaçları, öğrencinin her yönü ile çok boyutlu düşünebilmesini, eleştirel bakış açısını yansıtabilmesini ve yorumlama gücünü geliştirebilmesini sağlamaktır. Bu kazanımı sağlamak için “Sanat Eğitiminde Bir Alt Disiplin Olarak Pedagojik Sanat Eleştirisi ve Bir Uygulama Örneği” konusu seçilmiştir.

Bu tezin hazırlanmasında, derin bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım, bana her konuda rehberlik eden, yardımlarını esirgemeyen ve sağladığı pozitif enerji ile zorlukların üstesinden gelebilmemi kolaylaştıran ve beni yüreklendiren sonsuz saygı ve sevgi duyduğum ders hocam ve danışmanım Sayın Doç. Dr. Necmettin KARABULUT’ a teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca Tezimde bulunan bütün istatistiksel çalışmalarında bana yardımcı olup desteğini esirgemeyen Doç. Dr. Başaran GENÇDOĞAN’ a teşekkürlerimi sunuyorum.

Hem çalışma hayatımda hem de Yüksek Lisans çalışmamda bana karşı gösterdikleri anlayış sabır, hoşgörü ve manevi desteklerinden dolayı ve her zaman yanımda olup beni destekleyen annem Ayşe GENÇ ve babam CEVDET Genç’e teşekkür ederim.

Çalışmalarımı maddi ve manevi olarak destekleyen, uzakta olmalarına rağmen zor zamanlarımda her zaman en yakınım olan çok kıymetli ablam Çiğdem Gamze ÖZKAN’ a teşekkür ediyorum.

İhtiyacım olduğunda her zaman yanımda olan, moral ve desteğini üzerimden hiç çekmeyen sevgili eşim Levent GÖZÜTOK’ a tüm kalbimle teşekkürlerimi sunarım.

Erzurum – 2017

Burcu GENÇ GÖZÜTOK

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI	i
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
TABLOLAR DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiii
GRAFİKLER DİZİNİ	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Sanat Nedir?	1
1.2. Sanat Eğitimi.....	3
1.3. Sanat Eğitiminin Önemi	5
1.4. Bir Sanat Eserine Bakış Açısının Önemi	7
1.5. İlk Öğretim Öğrencilerinin Bir Sanat Eserine Bakış Açısının Önemi	8
1.5.1. Problem Durumu	10
1.5.2. Alt Problemler	10
1.5.3. Sayıtlar.....	11
1.5.4. Sınırlılıklar.....	11

İKİNCİ BÖLÜM

2. İNSANIN SANATSAL GELİŞİMİ	12
2.1. Sanatsal Gelişim Kuramları ve Ortaöğretim Çağı Öğrencilerinin Resimsel Gelişim Evreleri	12
2.1.1. Sanatsal Gelişim Kuramları.....	13
2.1.2. Zihinsel, Resimsel ve Sanat Tarihsel Olarak Gelişim Kuramının Evreleri.....	15
2.1.2.1. Karalama evresi (2-5) devim duyuşsal basamak.....	16
2.1.2.2. Şema öncesi evre (4-7) benmerkezci ve işlem öncesi basamak	23
2.1.2.3. Şematik evre (7-9) somut işlemler dönemi.....	27

2.1.2.4. Gerçekliğin doğuş evresi (9-12) başkaldırma dönemi.....	31
2.1.2.5. Gerçekçilik evresi (12-14) ergenlik dönemi ya da doğalcılık dönemi	33
2.1.2.6. Ergenlik krizi (14 yaş ve ötesi).....	35
2.1.2.7. Yetişkinlerde gelişim evreleri.....	35
2.2. Yaratıcılık Nedir?	36
2.2.1. Yaratıcılık kavramı ve buna ilişkin özellikler	39
2.2.2. Düşünce üretimi (analitik düşünce) ve yaratıcı düşünce	43
2.2.3. Yaratıcı davranış olarak elde edilen bir ürünü bir sanat biçimine dönüştürme.....	44
2.2.4. Sanat ve yaratıcılık	44
2.2.5. Yaratıcılığı Geliştirmede Kopya Kuramı.....	46
2.2.5.1. Kopya yapmak ile ilgili olan görüşler	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	49
3.1. Araştırmanın Modeli	49
3.2. Araştırmanın Çalışma Evreni.....	49
3.3. Araştırmanın Çalışma Örnekleme	49
3.4. Veri Toplama Araçları	49
3.5. Verilerin Analizi.....	50

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR ve YORUM.....	51
4.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Betimleme Evresi”ne Verdikleri Yanıtların Genel Dağılımı ile İlgili Bulgular	51
4.2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Çözümleme Evresi”ne Verdikleri Yanıtların Genel Dağılımı ile İlgili Bulgular	64
4.3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Yorumlama Evresi” Ne Verdikleri Yanıtların Genel Dağılımı ile İlgili Bulgular	81
4.4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Yargı Evresi”ne Verdikleri Yanıtların Genel Dağılımı İle İlgili Bulgular	95

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER	97
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	97
5.2. Öneriler	102
 KAYNAKÇA.....	 104
EKLER.....	111
EK 1. İLKÖĞRETİM II. KADEME 8.SINIF ÖĞRENCİLERİ İÇİN PİCASSO’NUN “GÜVERCİNLİ ÇOCUK” İSİMLİ ESERİNİN ELEŞTİRİSİ ÖRNEĞİ.....	 111
EK 2. RESİM.....	113
ÖZGEÇMİŞ	114

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 4.1.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru1: Bu Eser Hangi Sanat Formudur? (Resim, Heykel, v.b)” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	51
Tablo 4.2.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru2:Bu Resimde Ne Anlatılıyor?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	52
Tablo 4.3.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru3: Bu Resimde Hangi Renkler Kullanılmıştır?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	53
Tablo 4.4.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru4: Resimde Hangi Renk Baskın Olarak Kullanılmıştır?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	54
Tablo 4.5.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru 5:Baskın Olarak Kullanılan Renk Sıcak mı Soğuk mu?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	55
Tablo 4.6.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru 6: Bu Resimde Hangi Türden Çizgiler Kullanılmıştır?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	56
Tablo 4.7.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru 7: Kullanılan Çizgiler Dikey mi? Yatay mı? Karışık mı?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	57
Tablo 4.8.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru8: Baskın Olarak Kullanılan Çizgiler Hangileridir?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	58
Tablo 4.9.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru 9:Bu Resimde Hangi Türden Biçimler kullanılmıştır?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	59
Tablo 4.10.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru 10:Baskın Olarak Kullanılan Biçim Hangi Tür Biçimdir?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	60

Tablo 4.11. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru11:Resimde Ne Tür Dokular Kullanılmıştır?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	61
Tablo 4.12. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru12: Resimde Kullanılan Bir Mekân Var mıdır?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	62
Tablo 4.13. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru13: Varsa Nasıl bir Mekân?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	63
Tablo 4.14. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru1:Resimde Kompozisyon Nasıl Düzenlenmiştir?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	64
Tablo 4.15. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru2:Renkler Arasında Bir Denge Var mıdır? Nasıl Düzenlenmiştir?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	65
Tablo 4.16. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru3: En Vurgulu Olan Renk Hangisidir?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	66
Tablo 4.17. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru4:Renkler Arasında Bir Uyum Var mıdır?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	67
Tablo 4.18. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru 5: Kullanılan Renklerde Derecelendirme Var mıdır?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	68
Tablo 4.19. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru6: Kullanılan Renkler Resme Hareket Kazandırmış mıdır?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	69
Tablo 4.20. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru 7: Sanatçı Biçimleri Nasıl Düzenlemiştir?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	70
Tablo 4.21. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru 8: Biçimler Arasında Bir Uyum Var mıdır?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	71

Tablo 4.22. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru9: Figür Hareketli midir?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	72
Tablo 4.23. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru 10:Resimde Mekân Nasıl Düzenlenmiştir?(Üst Üste mi Düz mü?)” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	73
Tablo 4.24. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru11: Resimde Sanatçı Zıtlıkları Kullanmış mıdır?(Büyüklik ve Yön)” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	74
Tablo 4.25. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru12: Sanatçı Bu Resmi Yapmak İçin Hangi Tekniği Kullanmıştır?(Yağlı Boya ya da Sulu Boya)” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	75
Tablo 4.26. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru13: Sanatçı Bu Resmi Yaparken Hangi Malzemeleri Kullanmıştır?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	76
Tablo 4.27. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru 14:Resimde Ritim var mıdır? Varsa Monoton mudur?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular.....	77
Tablo 4.28. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru 15: Resmin Bütününe Baktığımızda Vurgu Nasıl Sağlanmışır?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	78
Tablo 4.29. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru 16: Resimde Derecelendirme Var mıdır?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	79
Tablo 4.30. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru 17: Resim de Oran-Orantı Var mıdır?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	80
Tablo 4.31. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru 1:Bu Resim Size Neyi Anlatıyor?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	81
Tablo 4.32. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru2: Resimde Kullanılan Renkler Sizde Hangi Duyguları Uyandırıyor?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	83

Tablo 4.33. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru 3: Bu Eser Size Hangi Tadı Veriyor?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	85
Tablo 4.34. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru4: Bu Eser Size Hangi Kokuyu Çağırıyor?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	86
Tablo 4.35. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru5: Bu Eser Size Hangi Sesi Çağırıyor?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	87
Tablo 4.36. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru6:Eserde Simge Kullanılmış Mıdır?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	88
Tablo 4.37. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru7:Sizce Sanatçı Eseri Neden Yapmıştır?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	89
Tablo 4.38. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru 8: Sizce Sanatçı Figürleri Neden Deforme Etmiştir?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	91
Tablo 4.39. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru 9:Resimde Bulunan Figürler Hangi Ülkede ve Hangi Zamanda Yaşıyor Olabilir?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	92
Tablo 4.40. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru10:Siz Olsaydınız Bu Resme Ne İsim Verirdiniz?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular	93
Tablo 4.41. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru 1: Bu Eser Neden Güzeldir?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular ..	95

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Kellog- çocukların çizdiği temel şekiller	19
Şekil 2.2 Çocukların aylarına göre mandala çizimleri	20

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 4.1. “Soru1: Bu eser hangi sanat formudur?”	51
Grafik 4.2. “Soru2: Bu resimde ne anlatılıyor?”	52
Grafik 4.3. “Soru3: Bu resimde hangi renkler kullanılmıştır?”	53
Grafik 4.4. “Soru4: Resimde hangi renk baskın olarak kullanılmıştır?”	54
Grafik 4.5. “Soru 5: Baskın olarak kullanılan renk sıcak mı soğuk mu?”	55
Grafik 4.6. “Soru 6: Bu resimde hangi türden çizgiler kullanılmıştır?”	56
Grafik 4.7. “Soru 7: Kullanılan çizgiler dikey mi? yatay mı? karışık mı?”	57
Grafik 4.8. “Soru 8: Baskın olarak kullanılan çizgiler hangileridir?”	58
Grafik 4.9. “Soru 9: Bu resimde hangi türden biçimler kullanılmıştır?”	59
Grafik 4.10. “Soru 10: Baskın olarak kullanılan biçim hangi tür biçimdir?”	60
Grafik 4.11. “Soru 11: Resimde ne tür dokular kullanılmıştır?”	61
Grafik 4.12. “Soru 12: Resimde kullanılan bir mekân var mıdır?”	62
Grafik 4.13. “Soru 13: Varsa nasıl bir mekân?”	63
Grafik 4.14. “Soru 1: Resimde kompozisyon nasıl düzenlenmiştir?”	64
Grafik 4.15. “Soru 2: Renkler arasında bir denge var mıdır? Nasıl düzenlenmiştir?”	65
Grafik 4.16. “Soru 3: En vurgulu olan renk hangisidir?”	66
Grafik 4.17. “Soru 4: Renkler arasında bir uyum var mıdır?”	67
Grafik 4.18. “Soru 5: Kullanılan renklerde derecelendirme var mıdır?”	68
Grafik 4.19. “Soru 6: Kullanılan renkler resme hareket kazandırmış mıdır?”	69
Grafik 4.20. “Soru 7: Sanatçı biçimleri nasıl düzenlemiştir?”	70
Grafik 4.21. “Soru 8: Biçimler arasında bir uyum var mıdır?”	71
Grafik 4.22. “Soru 9: Figür hareketli midir?”	72
Grafik 4.23. “Soru 10: Resimde mekân nasıl düzenlenmiştir? (üst üste mi düz mü?)” ..	73
Grafik 4.24. “Soru 11: Resimde sanatçı zıtlıkları kullanmış mıdır? (Büyüklik ve Yön)”	74
Grafik 4.25. “Soru 12: Sanatçı bu resmi yapmak için hangi tekniği kullanmıştır? (yağlı boya ya da sulu boya)”	75
Grafik 4.26. “Soru 13: Sanatçı bu resmi yaparken hangi malzemeleri kullanmıştır?	76
Grafik 4.27. “Soru 14: Resimde ritim var mıdır? Varsa monoton mudur?”	77
Grafik 4.28. “Soru 15: Resmin bütününe baktığımızda vurgu nasıl sağlanmıştır?”	78
Grafik 4.29. “Soru 16: Resimde derecelendirme var mıdır?”	79

Grafik 4.30. “Soru 17: Resim de oran-orantı var mıdır?”	80
Grafik 4.31. “Soru 1: Bu resim size neyi anlatıyor?”	82
Grafik 4.32. “Soru 2: Resimde kullanılan renkler sizde hangi duyguları uyandırıyor?”	84
Grafik 4.33. “Soru 3: Bu eser size hangi tadı veriyor?”	85
Grafik 4.34. “Soru 4: Bu eser size hangi kokuyu çağrıştırıyor?”	86
Grafik 4.35. “Soru 5: Bu eser size hangi sesi çağrıştırıyor?”	87
Grafik 4.36. “Soru 6: Eserde simge kullanılmış mıdır?”	88
Grafik 4.37. “Soru 7: Sizce sanatçı eseri neden yapmıştır?”	90
Grafik 4.38. “Soru 8: Sizce sanatçı figürleri neden deforme etmiştir?”	91
Grafik 4.39. “Soru 9: Resimde bulunan figürler hangi ülkede ve hangi zamanda yaşıyor olabilir?”	92
Grafik 4.40. “Soru 10: Siz olsaydınız bu resme ne isim verirdiniz?”	94
Grafik 4.41. “Soru 1: Bu eser neden güzeldir?”	96

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Sanat Nedir?

Sanat evrenin varoluşu ile başlayan, tarihsel sürecin her döneminde insan hayatında etkili olmuş kapsamlı bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanatın doğuşundan itibaren geçmişten günümüze kadar gelen süreci incelendiğinde sanatın tanımını yapmak tam anlamı ile mümkün olmamıştır. Sanatın süreç içerisindeki değişimlerini anlayabilmek ve konularını inceleyebilmek için öncelikli olarak ‘sanat’ kelimesinin etimolojik olarak incelemesini yapmak gerekmektedir.

“Sanat kelimesi Arapça da ‘amel’ yani ‘iş’ ve ‘yapma’ anlamına gelen ‘sun’ kökünden türetilmiştir. Sun ’sözcüğünün sözlükteki tanımı bir iş meydana getirmek ve bir maddeye zihinde tasarlanan şekli vermek biçiminde yapılmaktadır. ‘Sun’ kelimesi ayrıca güzellik ve hayran olunacak bir kudret eseri anlamında olduğundan ve daha çok yaratma veya doğanın yaptığı şeylerde kullanıldığından, akıl ve zekânın kullanılarak insanın yaptığı şeyler için ise sanat kelimesi kullanılır olmuştur” (Glover, Gough, Johnson, & Cartwright, 2000; Kırıçoğlu, 2005; Yolcu, 2009, s. 9).

“Platon sanatı, bir kopyayı tekrar tekrar kopya etmek imgeyi tekrar imgelemek olarak tanımlamış ve sanatın bir yansıtma (mimesis) olduğunu ifade etmiştir” (Read, 1981 s127). Platon’un öğrencisi olan Aristo’ya göre sanat; Platon’un sandığı gibi insanları gerçeklikten uzaklaştıran, sahte bilgileri sunan değil, insanlara hayatı açıklayan bir elemandır. (Kavuran, 2003 s226).

Yaşadıkları zaman dilimleri birbirlerine çok yakın olduğu görülen iki filozofun sanat konusunda farklı görüşlere sahip olduklarını görmekteyiz. Sanat, tarih içerisinde durağan olarak kalmamış farklı zamanlarda ortaya çıkan felsefi düşüncelerden sanatsal

akımlardan ve sanatsal görüşleri etkin olan kişilerden etkilenecek tanım ve şekil değiştirmiştir.

“Sanatın tanımlamaları içerisinde düşünürlerden farklı olarak, sanat kuramcısı olan Gombrich’e göre sanat şu şekilde tanımlanmıştır. “Sanat diye bir şey yoktur. Yalnızca ‘Sanatçılar’ vardır”. Yani sanatın varlığının olmadığını ifade etmiştir. Mağara resimlerini yapan ilk insanlardan bugün afişleri gerçekleştiren tasarımcılara uzanan yüzyıl ve çeşitliliğe dayanan geniş yelpazede etkinlikler bulunmaktadır, bu etkinliklerin hepsine verilen ad olarak sanatı tanımlamaktadır”. (E. H. J. Gombrich, 2014 s15).

“Sanat; bir anlatım ve bilgi tarzıdır.” Başlıca sanat etkinlikleri insanlara evrensel bir şeyler anlatmaya çalışırlar. Buna göre sanat dünyası bilim ve felsefe dünyasındakiler kadar insana yararlı olmak ve çevresini anlamaya yardımcı bilgiler sunmaktadır. (Özsoy, 2004, 2007; Read, 1981, s. 129).

Tüm bu görüşlerden yola çıkılarak günümüze doğru gelindiğinde sanat tanımının kesin yargılar çerçevesi içerisinde değerlendirmenin pek mümkün olmadığı görülmektedir. Sanatın kesin bir tanımının yapılamamasının en önemli nedenleri arasında, sanat alıcılarının kültürel ve sosyal seviyelerinin farklılıkları ve sanata karşı ortaya koydukları yargılardan doğmaktadır.

Bu görüşü üzerine Oscar Wilde’ın da ifade ettiği gibi “Cisimlerin çehreleri onu seyredenlerin kültürel düzeylerine göre değişir. Bu nedenle de sosyo-kültürel sınıflar ya da gruplar arasında kimi zaman işin içinden çıkamayacak boyutta sanat anlayışları sanat sorunları oluşur. Bu farklılıklardaki art niyetleri bir tarafa bıraksak bile yine bir ortak paydada buluşmak nerde ise olanaksız gibidir” (Erinç, 2000, s. 20).

İnsanlık tarihi kadar köklü, eski bir geçmişe sahip olan ve bugüne kadar, felsefi düşünürlerin farklı kültürlerin ve değişik coğrafyalarda bulunan insanların yaşamlarını algılama ve kendilerini dış dünyaya anlatma durumlarına göre değişkenlik göstermesi ile tanım ve biçim değiştirmiş olan sanatın günümüzdeki belirgin tanımlamaları çeşitli şekiller de ifade edilmiştir.

“Sanat, insanoğlunun yarattığı yapıtlarda güzellik ülküsünün ifadesi biçiminde tanımlanır” (M. Sözen & Tanyeli, 1986, s. 208).

“Sanat, bazı düşüncelerin, amaçların, duyguların ya da olayların deneyimlerinden yararlanarak beceri ve düş gücü kullanarak anlatılmasına ya da başkalarına iletilmesine yönelik yaratıcı insan etkinliğidir”. (Bozkurt,1995, s. 15). “Sanat, genel olarak sanatçının alıcısına ulaştırmak için gösterdiği eylemdir”. (Vural, 2011 s18). “Sanat gözümüz, kulağımız ve zihnimizin aracılığı ile bizde haz duygusu yaratandır”.(Erinç, 2009 s15). “Sanat, bir insan işi, bir insan yaratması olarak yine insanın kendisini anlattığı bir alandır. Bir başka deyimle insanın kendini ifade etmesinin bir yoludur”(Mülayim, 1994, s. 17) “Sanat, insanların doğa karşısındaki duygu ve düşüncelerini çizgi, renk, biçim, ses, söz, ritim gibi unsurlarla güzel ve etkili bir biçimde ve kişisel bir üslupla ifade etme çabasından doğan ruhsal bir faaliyettir”(Yolcu, 2009 s16).

1.2. Sanat Eğitimi

Sanat kavramı insanın varoluşundan başlayıp sürekli bir devinim içinde devam etmektedir. Bu yüzden sanatın tanımı gibi eğitimin tanımını da sınırlandırmak mümkün değildir. Çünkü eğitimde sanat gibi değişkenlik özelliklerini göstermektedir. Eğitim tanımı yapılırken insan ve çevresinde onu etkileyen unsurlar bir bütün halinde değerlendirilmelidir. Eğitim, bireyin doğumundan ölümüne kadar süren, bireyin kendi yaşantısı içerisindeki sosyal, psikolojik, kültürel, politik, dini ve çevresel boyutları içerisinde barındıran bütünsel bir olgudur (Demirel & Ün, 1987 s.24).

Eğitim bilimlerine göre eğitim; “Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla istendik ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” (Ertürk, 2013, s. 12). Bu tanımda bahsedilen geçen ‘istendik ‘ kelimesi gerçekleşecek olan davranış değişikliğini önceden belirlenip tasarlandığını ‘kasıt’ kelimesi ise bu değişikliğin gelişigüzel ya da tesadüfî eseri değil belli bir plan ve program çerçevesinde gerçekleştiğini ve bu süreçten geçen kişinin eğitim sonucunda davranışlarında değişiklik göstermesidir. Bütün bu değişimler bireyin içinde bulunduğu eğitim süreci ile gerçekleşmektedir. Eğitim süreci içerisine giren kişinin amaçları, bilgileri, tavırları ve ahlak ölçüleri değişmektedir (Demirel & Ün, 1987 s.24).

Pragmatizmin öncüsü olan John Dewey’e göre eğitim; “Tabiata ve insanlara karşı, gerek entelektüel gerek hissi temel tutumunun şekillendirilmesi işlemidir.”

Temel anlamda eğitim, bireyde istendik davranışların yerleşmesi, olumsuz davranışların sonlandırılması amacıyla sürdürülen sistematik bir programın uygulانیdır. Davranışçı yaklaşıma göre eğitim; “Bireyde öğrenme edinimleri ile istendik davranış değışiklerini yaratma aşamalarıdır. Yapılandırmacı yaklaşıma göre ise eğitim; “Yaşantılar yoluyla, deneyimleyerek, gözlemleyerek, deneme-yanılma ile kendi bilişsel şemalarını yapılandırma sürecidir” (Özsoy, 2007 s20).

Eğitim insan hayatında var olan uzun süreli bir yatırım aracı olmasının yanı sıra hayatımızdaki değışimleri gerçekleştiren önemli basamaklardan bir tanesidir. Eğitimin rolü yenilikçi toplum anlayışına sahip olabilme ve çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşabilme, yaratıcılık yönü kuvvetli bireylerin yetişmesinde tartışılmaz. Bunun için eğitim iyi bir planlama doğrultusunda gerçekleşmeli, ulaşılacak olan hedefler çok iyi saptanmalıdır. Bu yüzden sanatın eğitim süreci içerisinde geliştirilip yaygınlaştırılabileceğı de göz önünde bulundurulmalıdır. Toplumsal hayat içerisinde bireylerin sanat ve sanatkâra gösterdikleri önem ve destek sanat kavramının eğitim sistemi içerisine ne derece yansıdığı ile paralel doğrultudadır. Sanat ve eğitim birbirinden ayrılmaz iki önemli kavram olarak değerlendirilmelidir.

Sanatın eğitim süreci içinde bulunduğu konumu, verilen değeri ve rolünü anlamak için eğitimin tanımının yanı sıra amaçlarının neler olduğuna kısaca bir göz atmak gerekmektedir.

Oğuzkan Eğitimin Amaçlarını altı başlık altında toplamaktadır.

- Yeni kuşakların, toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken, gereken bilgi, beceri ve anlayışlar elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliğı,
- Önceden saptanmış amaçlara göre insan davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkinlikler dizgesi,
- Belli bir konuda, bir bilgi ya da bilim dalında yetiştirme,
- Araştırma, bulma, sına ve yeniden kurma gibi yaratıcı süreçte yer alan yetilerini geliştirir
- Her kuşağı geçmişin bilgi ve deneyimini düzenli bir biçimde aktarma ya da kazandırma işi,

- Eğitim ruhbilimi, eğitim felsefesi, eğitim tarihi, öğretim programları, özel ve genel öğretim yöntemleri, yönetim, denetim vb. eğitim ve öğretim alanlarını kapsamak üzere öğretmen, yönetici ve eğitim uzmanı yetiştirmek amacıyla ilgililer için düzenlenen bütün kurslara ve kurslarla ilgili bilimsel çalışmalara verilen genel addır (Özsoy, 2004, s. 25) .

Eğitim süreci içerisinde sanat kavramını öğrenen birey estetik sanatsal ve toplumsal açıdan kendini geliştiren ve öğrenen birey olarak kabul edilmiştir.

1.3. Sanat Eğitiminin Önemi

Sanat insan varoluşundan beri doğasının gerekliliği olarak ifade edilmiştir, eğitim ise bireyin doğumundan ölümüne kadar olan süreç içerisinde geçirdiği davranış değişiklikleri olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamalardan yola çıkarak insanın genel eğitim aşamalarını bir bütün olarak göz önüne aldığımızda sanat eğitimi genel eğitimin temel ve ayrılmaz bir parçası olarak kabul edebiliriz. Sanatın özgünlük içeren bir yapısı olduğunu ve kendi içerisinde yaratıcılık olgusunu bulundurduğunu göz önüne alırsak sanat eğitiminin konularını ve ilkelerini kabul etmek ve bu öğeleri eğitim dizgesi içerisindeki yerini dikkatli ve planlı bir biçimde yerleştirmek gerekmektedir.

“Sanat eğitimi bireyin ruhsal ve bedensel eğitiminin bütünlüğü içinde, estetik duygularının geliştirilmesi, yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılmaya çalışılması, sanat eğitiminin tanımına açık bir ifade kazandırmaktadır. Bu görüşlerden yola çıkarak sanat eğitimi daha genel bir çerçevede içinde ele alındığında bireyin duygu düşünce ve izlenimlerini anlatabilmede yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü, estetik bir düzeye ulaştırmak amacı ile yapılan tüm eğitim çabalarına sanat eğitimi denir.”(Galip Türkdogan, 1984 S.12).

Sanat eğitimi olarak estetik duyarlılıklarını üst düzeyde çıkaran birey kendi güçlerinin farkına varmakta, görsel gerçekleri daha iyi tanımakta ve yaratıcı bireyler olarak toplum içerisinde kendilerini daha iyi ifade etmektedirler. Kendini daha iyi tanıyan birey duyularının sınırlarını zorlayarak gelişime açık bir halde bulunur ve bu şekilde birey toplumsal hayatta önemli bir kişi olma yönünde ilerler.

Hayatımızı devam ettirmek ve gerekli biyolojik şartları sağlamak için duyularımıza ihtiyacımız bulunmaktadır. Bu yüzden birey duyularını kullanıp eğiterek

hem sanatsal yönünü kuvvetlendirir hem de hayati fonksiyonlarını devam ettirir. Bireyin çeşitli davranış değişiklikleri yaşayabilmesi için duylardan ve hareket becerilerinden yararlanması gerekmektedir. Birey hareketlerinin bazılarını aklına dayandırarak bazılarını ise duygularına dayandırarak gerçekleştirmektedir. Ancak bu öğelerden sadece biri ile hareket etmek insanın doğasına aykırı olan bir tutumdur. Bu söylemeden yola çıkarak insanı sadece bir bedensel yapıdan ve akıldan oluşan bir varlık olarak tanımlamak mümkün değildir. Çünkü bireyin hayatında duylar büyük bir yer teşkil etmektedir. Duylar birey için önemli bir yetidir bu yetinin geliştirilip duyarlılığının artırılması gerekmektedir. Sanat eğitimi sadece duyu ve duygularımızı eğitmek ile kalmaz bununla beraber aklımızın bütün fonksiyonlarının gelişmesinde önemli bir rol üstlenir. Toplumsal hayatın içerisinde kendine yer edinen sanat eğitimi, siyasal, sosyal kültürel, bilimsel, ekonomik olarak değişimler yaşayan toplum ile birlikte farklı görüşler ve tutumlar ortaya koyar.

Sanat eğitimi süreci içerisinde incelediğimizde özellikle 20 yy. başından bugüne kadar sanatın tüm konularını kapsayan aynı zamanda yaratıcılık ve hayal gücüne dayalı etkinlikleri bulunan genel eğitimde, okul içinde ve okul dışında yaşatılan sanat eğitimi gözlemlemekteyiz. Sanat eğitimi daha dar kapsamlı olarak incelersek bu alanların bölümlerinde verilen dersler olarak tanımlayabiliriz. Yaygın Eğitim içerisinde kullanılacağı belirtilmediği sürece sanat eğitimi ‘plastik sanatlarda verilen eğitim ‘ ifadesi ile belirtilmektedir. Bu iki durumda da yetişmekte olan bireyin sanat ve estetik eğitimi süreci ele alınmaktadır.

Eğitim bilimleri terminolojisi ile birlikte sanat eğitimi örgün ve yaygın eğitim başlığı ile iki ayrı boyutta programlanan geniş bir sistem olarak ele alabiliriz. Bu yüzden örgün eğitim içerisinde verilen sanat eğitimi planlarında teknik olarak kaliteli ürünler yaratmak, incelediği sanat yapıtlarının özelliklerini görmek, estetik algıyı öğretebilmek ve sanatın sorunlarını inceleyebilmek gibi konuları öğretmek yer almaktadır. Yaygın eğitim de günlük hayatımızda en çok vakit geçirdiğimiz tiyatrolar, müzeler, galeriler, sözlü ifadelerin etkin olarak kullanıldığı radyo ve televizyonun, basın ve diğer kitle iletişim araçlarının sanata ilişkin, ister tamamı ile eğlenceli ister didaktik program yayınları ile sanat eğitimi bireylere aktarmış olur. Böylece birey sanat eğitimi yolu ile görsel algısı ve estetik beğeni eşiği yükselerek daha bilinçli bir algıya sahip olmaktadır.

Sonuç olarak sanat eğitimi; “ San’ın ifade ettiği gibi “Kendine güvenen bağımsız yeteneklerin bilincinde ve bu yeteneğini sonuna kadar kullanan kendini sadece bugün için değil yarın içinde hazırlayabilen, kendini yönlendirdiği gibi çevresini de yönlendirebilen, çevresine, topluma karşı saygı ve sorumluluk duygusu gelişmiş dengeli ve duyarlı insanlar kazandırmaktır”(İnci, 1977 s.5).

1.4. Bir Sanat Eserine Bakış Açısının Önemi

Birey, bebeklikten ergenliğe kadar ve yaşamının her evresinde sanatsal gelişimini sürdürmektedir. Aynı yaş grubu içerisindeki çocukların bireysel farklılıkları olsa bile sanatsal gelişim açısından çoğunlukla ortak özellikleri taşıdıkları gözlenmektedir. (Yavuzer, 1998, s. 35). Çocukların hangi gelişim evresi içerisinde olduğu ve bu evre içerisinde yaşayacağı gelişimsel özelliklerinin incelenerek hangi durumların normal olduğunu hangi durumların ise normal olmadığını bilmek ve bununla beraber çocukların resimlerinde hangi tür öğelerin beklenilir ya da beklenenin dışında olduğu bilmek önem taşımaktadır (Malchiodi, 2005, s33).

Çocuk resim çizme yöntemi ile dış dünya ile iletişim kurduğundan kendi iç dünyasını anlatma, olaylar hakkındaki duygu ve düşünceleri ifade etme konusunda zorluk yaşamaz. Çünkü çocuk herhangi bir müdahale olmadan özgür bir şekilde kendini ifade eder. Çocuğun bakış açısıyla kendisini ve çevresini anlatmasından yola çıkılarak çocuk resimlerini inceleme konusunda birçok araştırma yapılmıştır. Bu yüzden süreç içerisinde her zaman çocuğun kişisel ve sanatsal gelişimine ilgi hep var olmuştur. Çocuk resmine olan ilgi 1885- 1920 yılları arasında yoğunlaşmıştır. Bu dönemde birçok ülkede çocuk resimlerini değerlendiren araştırmalara rastlanmaktadır (Yavuzer, 1998, s. 36).

Bu konuda ilk resmi araştırmalar yüzyılın başında Freud ve Jung’un akıl hastaları ve farklı yaş grubu çocuk resimlerinin üzerinde yaptıkları çalışmaları ile ortaya çıkmıştır. 1885 yılında Cooke’un ilk makalesi çocuğun sanatsal gelişim evreleri ve çocuğun eğitimi ayrıca çocuk resimleri ile ilgili olmuştur. 1887 yılında Ricci’de İtalyan çocuklarının resimlerini inceleyerek, “Görsel olarak algıladığının çocuğa çizimin de yardımcı olmadığını, çocuk gördüğünü değil bildiğini çizer görüşünü ifade etmiştir” (Malchiodi, 2005 s35).

Süreç içerisinde bu yaklaşımlardan yola çıkılarak ilk yıllarda oluşan romantik bakış açısı yerini daha çok gözlem ve incelemeyi esas alan bir bakış açısına bırakır. Bu resimlerde çocuğun akıl, ruh ve kişilik özellikleri ve en önemli olarak da yaratıcı hayal gücünün ne derece etkin olduğu araştırılır. Bu görüş doğrultusunda sanat eğitiminde önemli olan; çocuğun kendi dünyasını ve çevresini birleştirip, görsel anlamda bir sanat biçimine dönüştürdüğünde yaratıcılığının geliştiğini gözlemlemek ve bu nedenle çocuk resimlerinin her türlü etkiden uzak olarak yapılması gerektiğini bilmektir (Kırıçoğlu, 2005, s.55).

Çocuk resimleri üzerindeki araştırmalar öncelikle zekâ seviyelerini belirlemek ile gerçekleşir. Örneğin 1921 yılı itibari ile insan resmi çizmek bir zekâ testi olarak değerlendirilir. 1926 yılında ise Goodnought resim yapmanın belli yönlerinin çocuğun zekâ yaşı ile örtüştüğü zekâ ölçümünde kullanılabileceğini varsayarak ‘Bir İnsan Çiz’ testini geliştirir. 1962 yılında ünlü psikolog Piaget bilişsel gelişim evrelerini genişletir ve İnsan Nasıl Öğrenir? Sorusunun cevabını arar.

1.5. İlk Öğretim Öğrencilerinin Bir Sanat Eserine Bakış Açısının Önemi

Arnheim’e göre; Öğrenciler gördüklerinin yapısal eşdeğerlerini ‘yaratarak üreterek çizmeyi öğrenirlerdi’ “Küçük öğrenciler birçok nesne yerine geçen ‘ayrımsanmamış’ simgeler çizerler.” ‘Resim hiç bir zaman nesnenin bir tıpkı örneği değil, ancak yapısal eş değeridir.” (Hurwitz, Day, & Gaitskell, 1991 s32). Küçük çocuk kâğıt üzerindeki görsel bir nesnenin doğadakinden son derece farklı durabildiğinin gerçeğini kendiliğinden keşfeder ve anlar. Örneğin çocuk için dört bacaklı bir top çizmek bir köpek, bir koyun ve bir at yerine geçer. Daha sonra bu hayvanları daha belirginleştirecek ekler yapmayı öğrenirler. Deneyimli öğretmenler, öğrencilere örnek olarak başyapıt resimler göstererek onların resim yapma yeteneklerini geliştirebilirler. Öğrencilerin dikkatlerini gerekli ayrıntılara çekerek onların doğruyu görüp çizmelerinde yardımcı olurlar (Hurwitz, Day, & Gaitskell, 1991, s34).

Arheim’in öğrencisi olan Howard Gardner ‘Çoklu Zekâ Kuramının’ uygulanmasını önermiştir. Bunlar mantıksal, matematiksel, dil, kişinin kendi kendisi ile ilgili bilgiler, kişiler arasında var olan ilişkiler, müziksel, kinestetik ve uzama ilişkin zekâ türleridir (Gardner, 1993, s. 83). Eğitimciler görsel sanat kavramının uzamsal ve

kinestetik zekâ anlayışı ile bağdaştırmaktadır. Sanat diğer bütün zekâ alanlarının kullanılmasını gerektirir. Örneğin bir ürünün ortaya çıkma aşamasında öncelikli olarak uzamsal zekâ, ürünün üretim aşamasında matematiksel zekâyı, sözcükleri ifade edip yazma aşamasında ve kişilerin uyumlu olarak birleşip bir ekip oluşturması becerisi için ise kişiler arası ilişki uzmanlığından yararlanılmaktadır. Gardner; “düşüncenin sanatsal bir eğilme dönüşebilmesi için birden fazla zekâ alanının kullanılması gerektiğini ifade etmiştir.” Daha sonra bu görüş yerini sanat eğitiminde en çok kabul edilen Viktor Lowenfeld’in görüşlerine bırakmıştır.

Lowenfeld’e göre çocuğun sanatsal gelişim evreleri çocuğun gelişiminin doğal bir sonucudur. Buna göre çocuğun kendi bakış açısı ile oluşturduğu algısının değiştirilmemesi ve yaratıcı hayal gücünü etkileyecek olan her türlü davranıştan kaçınılması gerekmektedir. Bu kuram, öğrenciyi soru sorarak güdülerken, öğretmenin de kendi sanatsal görüşünü öğrenci üzerinde baskın kılmaya çalışmadan güdüleyici olması gerektiğini savunur. Çocuğun toplumsal, çizgisel, ruhsal, zihinsel, bedensel, yaratıcı ve estetik yönü bütün resimlerine yansımaktadır. Bu yüzden çocuğun doğallığı dışarıdan herhangi bir etki ile değiştirilmemelidir. Çocukların araştırmacı ve yaratıcı yönlerinin güçlü olabilmesi için ürettikleri sanatsal etkinliklere önem verilmelidir (Lowenfeld, 1971, s28).

Lowenfeld’in kuramının temel prensibini şu şekilde açıklamaktadır; “Çocuklar ilk karalama evrelerinden beri geçirdikleri bütün evrelerde belirli çizgisel ve grafiksel özellikler göstererek gelişmektedirler. Sanatsal gelişim çocuğun öğrenmesine yardımcı olduğu gibi pratik ve orijinal çıkarımlar yapmasına aynı zamanda yaratıcı hayal güçlerini kullanarak daha aktif hale gelmelerine olanak sağlamaktadır. Çünkü duyu organlarını kullanarak kendilerini ifade etmede sanatı bir araç olarak görmektedirler.” (Lowenfeld, 1971, s. 30).

Nadia dilsel hem de resimsel yetisini aynı zaman içerisinde geliştiremediğinden sanatçı olarak ‘tikelliğini’ kaybetmiştir. Bu nedenle psikologlar gelişim ile ilgili olarak katı görüşlerini değiştirmek zorunda kalmışlardır.

Amerikalı bilişsel psikolog David Feldman (1954) da Nadia’nın durumunu araştırarak ‘tikelden evrensele’ gelişim kuramına kendi görüşlerini de eklemiştir.

Feldman’a göre ise öğrencilerin farklı evrelerde ve farklı biçimlerde geliştiklerini ileri sürmüştür.

Feldman’ın kuramı şöyledir;

- Bilginin kuruluşu
- Evreler içinde bilginin denetim altına alınması,
- Bilginin en uygun ayımsama olarak kazanılması,
- Aşama aşama evrelerde geçişin sağlanması,
- Gelişmenin olduğu kadar geriye doğru olabileceğinin bilinmesi,

Bilginin gelişmesinde çocuk, sanatsal alana ait olan düşüncelerini bütünleştirerek anlamlandırmaya çalışır. Bunun sonucu olarak çocuğun bireysel özellikleri ile birlikte bilgi alanları da farklılaşmaktadır. Çocuğa yeni bilgi alanları kurarak dünyayı anlamlandırmasına ve kendini değiştirerek gelişmesine yardımcı olunmalıdır. Feldman; “Öğrencilerin bir takım bilgileri özümseyerek belli bir evreye geldiklerini belirtir ve çocukların evreler arasındaki geçişlerini ise bir karmaşa ile beraber değişkenlik olduğunu savunur.” Feldman ;(1954) “Bu nedenle belli aşamalar da, ergenlik dönemin de olduğu gibi çocuğun gelişiminde gerileme olabileceği bilinmelidir ”görüşünü ifade etmiştir. Öğrenciler hem fiziksel hem de zihinsel olarak evrenin gelişim özelliklerine ayak uydurmaya çalıştığı bu dönem, öğretmen tarafından doğal karşılanmalıdır. Öğrencilerin yeteneklerinin gelişmesi için öğretmenin güdüleyici ve sözel anlatımdan çok uygulama yapmaya doğru yönlendirmelidir.

1.5.1. Problem Durumu

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim öğrencilerinin bir sanat eserini eleştirme becerilerinin betimsel bir şekilde incelenmesidir.

1.5.2. Alt Problemler

Araştırmanın problem cümlesinde genel çerçevesi çizilen problem durumuna aşağıdaki sorularla cevap aranmaktadır.

1. İlköğretim öğrencilerinin bir sanat eserini eleştirme becerilerinden Betimleme Evresi nasıldır?
2. İlköğretim öğrencilerinin bir sanat eserini eleştirme becerilerinden Çözümleme Evresi nasıldır?
3. İlköğretim öğrencilerinin bir sanat eserini eleştirme becerilerinden Yorumlama Evresi nasıldır?
4. İlköğretim öğrencilerinin bir sanat eserini eleştirme becerilerinden Yargı Evresi nasıldır?

1.5.3. Sayıtlılar

1. Araştırmada veri toplamak amacıyla kullanılan Bir Sanat Eserini İnceleme Becerileri Anketi istenilen bilgileri toplamaya elverişli olduğu araştırmacı tarafından belirlemiştir.

1.5.4. Sınırlılıklar

1. Araştırma 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında Erzurum ilinde bulunan Hilalkent İlköğretim okuluna devam eden 8. sınıf düzeyinde eğitim ve öğretim gören, araştırmanın yapıldığı gün okulda bulunan 100 öğrenci(%55 Erkek %45 Kız) ile sınırlıdır. Bu öğrenciler basit rastgele örneklem yöntemi ile seçilmiş olup bölgenin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeyi göz önünde bulundurularak okul seçimi yapılmıştır.
2. Öğrencilerin bir sanat eserini bakış becerileri ile ilgili veriler Bir Sanat Eserini İnceleme Becerileri Anketi ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

Araştırmanın bu bölümünde, sanat ve sanat eseri incelenmesi ile ilgili kuramsal bilgiler ve konuyla ilgili yapılmış araştırmalar verilmiştir.

2. İNSANIN SANATSAL GELİŞİMİ

Sanatsal gelişim evrelerinin ortaya konulması süreci incelendiğinde birçok araştırmacı çizgisel gelişim evrelerinin basamaklarını belirlemişlerdir. Bu evrelerin adlandırılması hususunda araştırmacıların belirlediği başlıklar çoğunlukla benzerlik göstermektedir. İnsanın sanatsal gelişimi konusundaki bütün araştırmalar detaylı bir şekilde geçmişten günümüze kadar incelendiğinde sistematik olarak düzenlemeleri yapılan ve günümüzde en çok kabul gören yaklaşım Lowenfeld'in sanatsal gelişim sıralaması olmuştur. Lowenfeld'in sanatsal gelişim sıralamasını renk uzam ve şema öğeleri göz önünde tutarak oluşturulmuştur.

Lowenfeld'in Belirlediği Çizgisel Gelişim Evreleri Şöyledir;

1. Karalama Evresi(2-4 yaş arası)
2. Şema Öncesi Evre(4-7 yaş arası)
3. Şematik Evre (7-9 yaş arası)
4. Ergenlik Öncesi Evre (9-11 Yaş arası)
5. Mantık Çağı(11-13)
6. Ergenlik Krizi(13 yaş ve ötesi) (O. T. Kırısoğlu & M. Stokrocki, 1997)

2.1. Sanatsal Gelişim Kuramları ve Ortaöğretim Çağı Öğrencilerinin Resimsel Gelişim Evreleri

Her birey, dünyaya gelişinden itibaren içinde bulunduğu evreni anlamaya ve dış etkilere karşı çeşitli tepkiler göstermeyi öğrenir. Birey dünya üzerinde yaşama ayak uydurmaya çalışırken aynı zamanda kendi içerisinde birçok gelişim evresinden geçer. Gelişim kuramı bireyin her zaman düzenli evrelerde basitten karmaşığa doğru bir ilerleme kaydettiğini gözlemler.

Çocuklar bedensel gelişimleri ile beraber iç dünyalarında yaşadıkları duygusal durumlar, sosyal yaşantılar, zihinsel gelişimine paralel olarak düzenli bir evre içerisinde sanatsal gelişimlerini ilerletirler. (Arda, 1999 s22).

Piaget, sanatta açık eğitimi savunduğundan çok katı disiplin içerisinde verilen okul eğitimine karşı çıkan bir anlayış benimsemiştir. Bu sanat anlayışı 1960'lı yıllara kadar giderek aşırı özgürlükleri içeren bir eğitim sistemine dönüşmüş ve öğretmenler daha az öğrenci ile öğretime geçerek 'serbest anlatıma' yöneltilmişlerdir. Bu yöntem 'her şeyin yapılabileceği' bir eğitim sistemi olarak algılanmıştır. Bunun sonucu olarak öğretmenin ve öğrencinin sorumlu hareket etme ve bilinçli düşünme yeteneği kaybolmuş ve eğitim sistemi yerini giderek sorunlu ve disiplin uygulamalarının azaldığı bir yapıya bırakmıştır.

Öğretmen ve öğrenciler serbest uygulamalar ile yeterli derecede eğitim kalitesine ulaşamadığı görülmüş ve 1970'li yıllara gelindiğinde sanat eğitiminde daha disiplinli ve zihinsel kuramlara ağırlık verilmiştir.

2.1.1. Sanatsal Gelişim Kuramları

Sanatsal gelişim kuramları ve kuramcılarının görüşleri şöyle ifade edilmektedir. Çocuk resimlerinin sistematik bir gelişme çizgisi içerisinde izlendiğinde dikkatleri ilk çeken Gustaf Birtsch'tir. Birsthe göre; "Resimler kendi kuralları içinde basitten karmaşığa doğru geliştiğini" söylemektedir." Bu kurama göre; Basitten karmaşığa doğru ilerleyen resimlerini çizdiğinde çocuk her zaman kafasında oluşturduğu biçimleri yansıtır.

Arheim'in "Figür fon ve Yapısal Eş Değer Kuramına Göre; "Çocuk resimlerindeki gelişme bir algısal olgudur." Çocuk resimleri gerçek bir yaratmadır. Çocuk gördüğü nesnenin yapısal bir eş değerini resimlerinde yaratır. Çocuk bildiğini değil, gördüğünü çizer" (Tekin, 2002 s30).

Arhem'in sanat eğitimi görüşünde öncelikli olarak bir bütünün parçalarını belirleyebilme daha sonra parçalar arasındaki farkları ayırt etme ve en son olarak parçalardan bir bütün oluşturmak için bağlantı kurmaları gerekmektedir. Çocukların çevrelerinde karşılaştıkları sanat eserlerine detaylı bir şekilde inceleyerek ve sanat

eserlerini parçaları üzerinde tartışarak ve zihinsel yetilerini kullanıp parçadan bütüne doğru ilerlemeyi geliştirmeleri gerekmektedir.

“Viktor Lowenfeldin resimsel gelişim kuramını ‘evrenselden tikele’ doğru doğal olarak geliştiğinin belirterek çocuğun sanatsal evrelerini tasarlar. Lowenfeld sanatsal gelişim evrelerinin yalnızca çerçeve kurallar olmadığını ve bu evrelerin çoğu kez birbirleri ile örtüşeceğini ifade etmiştir”.(O. Kırıçoğlu & M. Stokrocki, 1997 s24)

Lowenfeld’in ‘evrenselden tikele’ kuramının tam zıttı olduğunu ifade eden Lorna Selfe (1977) dokuz yaşındaki otistik bir Rus göçmen kızı olan Nadia’nın olağanüstü resim yeteneği ile ilgili çalışmasını şöyle açıklar; “Bir çiftlikte yetişmiş bir çocuk olarak resimleri son derece akıcıydı.” (Selfe, 1977, s. 67). Constance Bond da (1989) üç yaşında bir Çinli çocuk olan Yani’nin son derece gelişmiş suluboya maymun resimlerini bu kurama örnek olarak gösterir.

Psikologlar bu durumdan yola çıkarak erken yaşlardaki öğrencilerin resimsel gelişimlerini incelemişlerdir. Sonuç olarak yaşlılarından daha erken gelişen çocuk ileriki zamanlar da gireceği çizgisel gelişim evrelerinde daha iyi ilerleme sağlayabilir ya da yaşlıları gibi gelişim gösterebilir.

Psikologlar Nadia’nın konuşma yetisini kazandırmaya çalışmışlardır. Bu durum yaşlılarından daha ileri seviyede olan Nadia’nın resim yeteneğinin gerilemesine sebep olmuştur. Bu örnekte görüldüğü gibi sözel yeteneğe ağırlık verdiklerin de resimsel ifadenin gelişmesinin yavaşladığı kendisi ile aynı yaştaki çocukların düzeyinde olduğu gözlemlenmiştir.

Feldman, çok yaygın ‘doğal yapı / doğal özümseme’ gelişim kuramına karşı çıkarak şöyle der; ‘Bilgi ne onu özümsemeyi bekleyenlere çevreden verilir, ne de ortaya çıkarılmasını bekleyen çocuğun genlerinde var olan bir özür.

Bilginin gelişmesinde çocuk, sanatsal alana ait olan düşüncelerini bütünleştirerek anlamlandırmaya çalışır. Bunun sonucu olarak çocuğun bireysel özellikleri ile birlikte bilgi alanları da farklılaşmaktadır. Çocuğa yeni bilgi alanları kurarak dünyayı anlamlandırmasına ve kendini değiştirerek gelişmesine yardımcı olunmalıdır. Feldman; “Öğrencilerin bir takım bilgileri özümseyerek belli bir evreye geldiklerini belirtir”. “Çocukların evreler arasındaki geçişlerini ise, bir karmaşa ile beraber değişkenlik gösterdiğini savunur.” Feldman göre (1954) Bu nedenle belli aşamalar da, ergenlik dönemin de olduğu gibi çocuğun gelişiminde gerileme olabileceği bilinmelidir.

Öğrenciler hem fiziksel hem de zihinsel olarak bir üst evrenin gelişim özelliklerine ayak uydurmaya çalıştığı bu dönem, öğretmen tarafından doğal karşılanmalıdır. Öğrencilerin yeteneklerinin gelişmesi için öğretmenin güdüleyici ve sözel anlatımdan çok uygulama yapmaya doğru yönlendirmelidir.

2.1.2. Zihinsel, Resimsel ve Sanat Tarihsel Olarak Gelişim Kuramının Evreleri

Gelişim, insanın bedensel, ruhsal, sosyal özelliklerinin belli bir düzen içerisinde kendisinden beklenen görevleri yerine getirmesi süreci olarak tanımlanmaktadır. Gelişimin ana yapısında ise büyüme, olgunlaşma, hazır olma, öğrenme kavramları bulunmaktadır. Bireyin herhangi bir davranışı göstermesi için belirli bir olgunluğa erişmesi, daha sonra da bazı yaşantılardan geçerek öğrenme sürecini tamamlaması gerekmektedir (Özkalp, 2004, s. 12).

Çocukların gelişimi nasıl ki bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal alanlarda bir zaman dilimi içerisinde gerçekleşiyorsa yine resimsel sanatsal gelişimleri de bu süreç içerisinde aynı yönde ilerlemektedir. Bedensel ve zihinsel olarak olgunlaşan çocuk aynı zamanda sanatsal olarak anlatımlarını kuvvetlendirerek ve dış dünya ile iletişimini daha fazla artırmaktadır.

Çocuk resimlerine ilgi duymaya başlayan araştırmacılar çocukların sanatsal ve çizgisel gelişimleri ile ilgili birçok araştırma yaparak belirli evreler tanımlamışlardır. Daha öncede belirtildiği gibi bu konuda ilk kez dikkat çeken kişinin Britch olduğu bildirilir. Bu düşünceye göre çocuk, resimsel ifadeleri öğrenme ile gerçekleştirmeyip, organizmasının doğal bir süreci olarak yaşamaktadır yani kendiliğinden öğrenme gerçekleşmektedir.

Daha sonraki dönemlerde ise araştırmacılar Lowenfeld'in 'Creative and Mental Growth (Yaratıcılık ve Zekâ Gelişimi) adlı çalışmasını inceleyerek sanatsal gelişim evrelerinin motor beceriler, algılama, dil, sembol oluşumu farkındalık uzamsal oryantasyon gibi çeşitli alanlarda ortaya çıkan yeteneklerin göstergesi olarak kabul etmektedir. (Malchiodi, 2005, s. 25). Bütün araştırmacıların sonuçlarına bakıldığında görsel algının gelişimi konusunda birbirinden farklı evreler belirlenmiştir.

Wildl cher sanatsal gelişimi üç evrede incelemiştir;

1. Karalama Evresi
2. Akılcı Gerçekçilik Evresi
3. Görsel Gerçeklik Evresi ( ilentik,1988 s57).

Bütün bu araştırmaların içerisinde en çok kabul gören Lowenfeld'in sanatsal gelişim sıralamasıdır. Lowenfeld gelişim basamaklarını renk uzam ve şema   geleri göz önünde bulundurarak oluşturulmuştur.

Lowenfeld'in sanatsal gelişim basamakları şu şekildedir;

- Karalama evresi (2 ile 4 yaş arası)
- şema öncesi evre (4 ile 7 yaş arası)
- şematik evre (7 ile 9 yaş arası)
- Gerçekçiliğin doğuşu evresi(9 ile 11 yaş arası)
- Mantık  ağı (11 ile 13 arası)
- Gerçekçilik evresi (13 yaş  tesi) (Serap Buyurgan & Buyurgan, 2012, s. 24)

2.1.2.1. Karalama Evresi (2-5) Devim Duyusal Basamak

 ocuk Gelişiminde artistik olarak başlayan ilk adım her zaman çizgidir. Karalama veya  iziktirme evresinde  ocuk, öncelikle keşfetme ile başlar. Sonra ilk defa karşılaştığı malzemeleri tanıma, düşüncelerini ve denemelerini bir araya getirerek bu evreyi oluşturur. (Kazım Artut, 2002, s. 238). Piagetin ise devim duyusal basamak olarak isimlendirdiği bu dönem içinde çocuklar zihin ve düşünce güçlerini kullanmaya başlayarak süreç içerisinde etrafında gerçekleşen olayların farkına varmaya başlar aynı zamanda taklit yeteneklerini de bu süreç içerisinde farkına vararak ilerletirler (Yolcu, 2009, s. 65).

 ocuk bedensel ve gelişimsel olarak belirli bir düzeye vardıdağında yani ilk dönemlerinde kendini ifade etmek için rastgele birtakım çizgiler çizer. Bir buçuk yaş civarında çocuğun düzenli olarak ilk karalama girişimleri karşımıza çıkmaktadır. Çocuğun bu girişimleri gelişimi açısından büyük bir önem teşkil etmektedir.

Bu yaşa kadar kendini sadece çizerek ve boyayarak ifade etmeye çalışan  ocuk artık yazılı bir biçimde ifade etmeye başlamıştır.

Karalama evresinde çocuğun en etkin olduğu zaman duyuş devinimidir. Bu evrede çocuğun karalama ile çizdiği kol, bacak ve beden kendini anlatma amacı ile yaptığı devininin sonucudur. Bu süreçte çocuğun taklit yeteneğinden jest ve mimiklerinden etkin bir şekilde yararlanılmaktadır. Bunun amacı çocuğun jestlerle ifade ettiği kavramları fiziksel olarak anlatmaktır (İnci, 1977, s. 38). Öncelikli olarak çocuk için kâğıt sadece bir boşluktur. Bundan dolayı çocuk çizeceği resimini bir plan dâhilinde oluşturmaz çünkü ne mesafeyi ayarlar ne sağ nede sol yönünü göz önünde bulundurur. Bunun sebebi ise çocuk ilk dönem karalamalarında bir durumu ya da bir olayı temsil etmek amacı yaşamamasındandır. (Yavuzer, 1998, s. 55). Genel olarak normal bir gelişim süreci izleyen her çocuğun içgüdüsel olarak gerçekleştirdiği ilk eylemler rastgele belirsiz bilinçli olmayan kontrolsüz karalamalar şeklindedir. Bu karalamalar sınırlılık ve mekân kavramı olmaksızın yüzeyin her tarafını gelişigüzel kaplamaktadır (Yolcu, 2009, s. 65).

Karalama evresinde resmin çocuk için neyi ifade ettiği önemli değildir. Çünkü resim kendisinin hoşuna giden fiziksel eylemdir. İlk karalamalar çocuğun belli kalıplar içerisinde ki sınırlı olan hareket yeteneğini yansıtmaktadır. Genellikle bu dönem resimleri incelendiğinde ilk çizgiler geriye ve dışadönük olup dikey olarak resmedilmiştir (Striker, 2005 s45).

Çocuğun gerçekleştirdiği her çizgisel eylem ebeveyn ve çevredeki yetişkinler için herhangi bir anlam taşımamaktadır. Çocuk şekilleri çizerken hem el kol kaslarının hareketlerini kullanır hem de kendini alışılmadık bir yolla ifade eder. Çevresinde gözlemlediği her türlü nesne anlamlandırarak kâğıda çizgi ve şekil olarak yansıtır. (Malchiodi, 2005, s. 69).

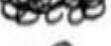
Bütün çocuklar ilk çizgisel gelişim evrelerine karalama ile başlamaktadırlar. Bu dönem çocukların bireysel farklılıklarına göre çizimleri bazen çok kısa sürede anlamlı ve biçimli ifadelerle dönüşürken bazen de uzun bir süreç içerisinde anlamlı ifadelerle dönüşmektedir (Kehnemuyi, 2005 s35).

Anlamlı ifadelerle dönüşmesini süreç içerisinde dış dünya ile çizdiği nesneler arasında kendince ortaklıklar kurmasından kaynaklanmaktadır. Kendi iç dünyasında oluşturduğu rastlantısal bir durumdan dolayı olabildiği gibi bazen de büyüklerinin anlattığı hikâyeleri yorumlaması ile gerçekleşir (İnci, 1977, s. 45).

Çocuk 3 yaş civarında kendi hayal dünyasında ürettiği objeler ile dış dünyadaki objelerin bir birlerine olan benzerliklerini görür ve bunun sonucunda çizdiği karalamalara isim vermeye başlar (Striker, 2005, s. 40) . Ancak bu, çocuğun kendi isim vermesidir. İsim verme durumu her çocuk için değişik özellikleri içeriyor olabilir. Birinin kitap dediği nesneye bir diğeri güzel kitap adını veriyor olabilir. Aynı zamanda isimlendirme durumunu tercih eden çocuk genellikle resimlerini renkli kalemle çizmeyi tercih etmektedir.

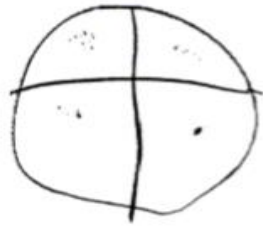
Rhode Kellogg ve Scott O'Dell “Sanatta Çocuk Psikolojisi” adlı kitaplarında, çocukların çizdiği temel şekilleri ortaya koymuştur. Bu şekiller farklı dizaynlarda bir araya getirildiğinde alfabenin harflerinin benzediği ortaya çıkmaktadır.

1. Karalama		Nokta vuruşlar
2. Karalama		Tek dikey çizgi
3. Karalama		Tek yatay çizgi
4. Karalama		Tek sağa sola yatay çizgi
5. Karalama		Tek kavisli çizgi
6. Karalama		Çok sayıda dikey çizgi
7. Karalama		Çok sayıda yatay çizgiler
8. Karalama		Çok sayıda çapraz çizgiler
9. Karalama		Çok sayıda eğri çizgiler
10. Karalama		Yarım eğri çizgi
11. Karalama		Eğri, bükük kapalı çizgi
12. Karalama		Zig zag veya dalgali çizgi
13. Karalama		Tek ilmik çizgi
14. Karalama		Çok sayıda ilmik çizgi
15. Karalama		Spiral çizgi
16. Karalama		Üst üste binmiş dolgu çember çizgiler
17. Karalama		Üst üste binmiş çember çizgiler
18. Karalama		Ayrık dairesel çizgiler
19. Karalama		Tek kesilmiş çember
20. Karalama		Hatalı çember

Şekil 2.1. Kellogg- çocukların çizdiği temel şekiller (Somerville & Hartley, 1994)

Kellogg'a göre birleşen şekiller arasında en anlamlı olanı yuvarlak içine yerleştirmiş çapraz iki çizgiden oluşan şekildir. Buna "mandala" adı verilir. Mandala çocukların karalamalarında daha sonra birçok şeye dönecek olan bir anlamda tema şekildir (Kırıçoğlu, 2005, s: 77) .

1. Resim. Mandala çizim (37 aylık).

2. Resim. Toplanmış, bir araya getirilmiş şekiller (40 Aylık).

Şekil 2.2 Çocukların aylarına göre mandala çizimleri (Somerville & Hartley, 1994)

Işınları kullanarak çizdiği mandalalar insan resmine geçişi başlatır. Karalama sürecinde öğrenilen noktalar gözleri; etrafa dağılan ışın da kolları, bacakları, parmakları, dişleri, saçları ve kirpikleri simgeleyecektir (Akın, 2005; Striker, 2005, s. 39).

Karalama dönemini bitirmeye yakın olan çocuk insan figürünü basit denemeler içerisinde gerçekleştirmeye çalışır. Fakat oldukça eksik çizimler gerçekleştirir. Bu yaş evresinde olan çocuklar için en önemli öge kafadır. Baş kısmı ise yuvarlak form biçiminde çizilir gözler ağız ve burun genelde yüz hatları içerisinde bulunur dışarı kısımlara taşmaz. Çocuk çizimin ayrıntılarını birbiri ile ilişkilendirmesi 3,5 yaşında gerçekleşir (Yavuzer, 1998, s. 32). Görsel olarak daha gözleyen çocuk gözleri nokta biçiminde ağız çizgi şeklinde saç el ve dişleri ise diğer öğelerden belirgin şekilde resmeder (Kazım Artut, 2002, s. 238).

Çocuk sadece bir yuvarlaktan bacakları ya da kolları çizgi olarak çıkartırken, bazen çizgiler gövdeden bağımsız, bazen de ikinci bir daire gövde olarak resmedilebilir. Ancak çocuk parçadan bütüne gidemediğinden bunu her zaman denemez. Çocuk renk seçme konusunda her zaman aynı tercih içerisinde bulunmayabilir. Çizdiği resimlerin renkleri kendi için güzel olan renklerdir ve gerçek dünyadaki nesnelerin renkleri ile birbirlerine bağdaşmaz. Renkleri kullanırken kendini hiçbir şekilde sınırlamaz çoğunlukla parlak ve canlı renkleri seçer ara renkleri ise pek tercih etmez (Özsoy, 2007, s. 45).

Büyük ve geniş uçlu olan fırçalar ile kâğıdının üzerinde belirlediği alanlara farklı renk kümeleri oluşturur ve bazı durumlarda bu bölgelerin etrafına değişik renklerle sınır çizgileri çizebilirler ve bu tür uygulamalara oldukça elleri yatkındır (K Artut & Demir, 2004, s. 200).

Karalama dönemindeki çocuğun kişilik yapısına göre değişkenlik göstermektedir. Çekingen yapıda olan bir çocuk daha sönük ve silik çizgiler ile resimlerken; daha çok dışarıya dönük olan çocuklar büyük alan boyayarak daha geniş ve çarpıcı çizgiler çizerler. Bunun sonucunda daha içe dönük çocukların çizimleri incelendiğinde yetişkinin etkisi ile resim çizme konusunda kendilerine olan güvenlerini kaybettikleri ve geriledikleri gözlemlenmiştir(Striker, 2005, s. 42).

- **İlk Çizgiler:** Çocuk kalem tutma yetisine ulaştıktan sonra genellikle eline çizim araçlarından kurşun kalem, tükenmez kalem, tebeşir ve boya kalemleri ile ilk çizgisel deneyimlerini gerçekleştirir. Çocuk ilk olarak bu gereçlerin bir çizim aracı olabileceğini fark etmez ve bunlara bir sopa ya da bir emzik görevi yükler daha sonra rastlantısal bir şekilde ya da çevresinde gözlemlediklerinden çıkardığı sonuçlar ile kâğıt üzerine çizmeye başlar. Çocuğun bu ilk denemeleri çizgisel gelişimde ona cesaret verir başarma hissini kuvvetlendirir ve aldığı hazla ilk çizme deneyimini tam bir beceriye dönüştürene kadar devam ettirir. Süreç ilerledikçe çocuk kalem tutma ve çizme yönteminde kendine en uygun olanı seçer. Dik yuvarlak kırık çizgiler birbirlerinin üzerine gelmiş ve karmaşıklaşmışken zamanla şekiller değişime uğrayacaktır.

Yuvarlak forma sahip çizgiler yapmaktan sıkılan ve başarı duygusunu tadamayan çocuk daha sert ve köseli ve güçlü olmayan çizgiler çizmektedir. Ortaya çıkan sonuç başarıyı getirir. Çocuk bu yeni durum gelişene kadar sürekli tekrar edip üretmek ister. Resimlerini içerisine yeni jest ve mimikler ekler. Eğer ilk çizgileri çevre tarafından istediği şekilde beğeni toplarsa karşıdaki kişileri mutlu etmek hem de başarı duygusunu tekrar tatmak amacı ile tekrar resim yapmaya devam eder(Yavuzer, 1998, s. 33).

4 yaşının başında çocuk zihinsel gelişimi ve fiziksel olarak büyümesinde büyük bir adım atar. Basit düzeyde gruplandırmalar yaparak akıl yürütebilir objelere isimler verebilir zihinsel süreç içeren olayları daha kolay bir şekilde kavrayabilir.

4 yaş içerisinde olan çocuk çizim ve boyama becerilerinde oldukça belirgin gelişimler yaşar. Durağan resimlerden çok duygu ve düşüncelerini ifade eden resimler yapmaya çalışır. Çizdiği şekiller yatay ve dikey konumdadır. Kendi oluşturduğu ve çizgiler içerisinde sınırlandırdığı yüzeylerin içini değişik renk tonları ile boyama eğilimindedir.

Çizdiği resimleri başkalarına göstererek olumlu yönde sonuç alma ve başarıma hazzı yaşamak ister. Çocuğun çizgisel gelişimine ilişkin özellikleri Cyril Burt (Stevani,1968) şu şekilde belirlemiştir.

A: 2,5 ve 3 Yaş grubundaki çocukların çizgisel özellikleri

- Anlamsız çizgiler omuzdan hareketli kuvvetli saat yönünde sağdan sola çizimler.
- Amaçlı olan çizgiler düzensiz fakat dikkat merkezli çizimler yapılır.
- İlk taklit edici çizimler bilek hareketleri kol hareketleri ile yer değiştirmektedir.
- Çizgilerde belirginlik ve bir nesnenin özel parçalarını birleştirmeyi araştırır ve bir üst basamağa geçiş özellikleri gösterir.
- Özellikle pastel boya kullanımında uzun şeritler halinde çizim büyükçe lekeler şeklinde boyalamalar görülür.
- Denetimsiz, kısa süreli ve doğal boyamalar gözlemlenir.

B: 4 Yaş gurubundaki çocukların çizgisel özellikleri

- Görsel kontrol gelişmiştir. Örneğin bir insan figürü çiziminde ayaklar bir çizgi gözler ise bir nokta şeklindedir. Eller, kulaklar, saçlar, ağız ve diş belirgin bir biçimde görülmektedir.
- Baş çiziminde yuvarlak favori şekil haline gelmiştir. Çocuk çizimini daha gerçekçi bir şekilde gösterebilmek için bazen ikinci bir yuvarlağı gövde için ikinci bir çizgiyi de kollar için kullanabilir.
- Parçadan bütüne bir sentez oluşturmama güçlüğü çekildiğinden çocuk aynı çabayı sık sık denemez.
- Renk kavramı yoktur, renkleri kısa fırça darbeleri ile kullanırlar.

Olaylar ve nesneler üzerinde dikkat süresi oldukça kısadır. Bireyler tarafından yönlendirilemediği zaman etkinliklerinde sürekli olarak bir değişim yaşanmaktadır. Bu sebepten çocukta bağımsız olma duygusu oluşmaktadır. Bu dönem içerisindeki çocukların okul ya da ev içinde oluşturulacak ortamlarında değişik ve çeşitli uyarıcıların ve görsel nesnelerin daha fazla kullanılmasına dikkat edilmelidir (K Artut & Demir, 2004, s. 199-201).

Çocuklar bu dönemin sonuna doğru piagetin sezgisel gelişim dönemine (4-7) doğru hareket etmeye başlar. Çocuklar bu dönemde yetişkin tipi mantık kurallarına uygun düşünme yerine sezgisel düşünme diye adlandırdığı akıl yürütmeme yöntemlerini kullanır (Charles, 2003, s. 25).

2.1.2.2. Şema öncesi evre (4-7) benmerkezci ve işlem öncesi basamak

Şema öncesi dönem 4 ila 7 yaş arasında gerçekleşmektedir. Bu dönem içerisindeki çocuklar algılama kavrama ve öğrenme yetilerinin daha hızlı gerçekleştiği bir dönem içerisine girerler. Resimlerinde sadece ilk dönemdeki çizgilerden ve karalamalardan oluşmamaktadır. Çünkü dış dünya ile oluşturduğu bağlantıların artması ebeveyniler ile olan iletişim gücünün yükselmesi ile birlikte şemasına yeni şekiller ve değişik türde nesneler eklemektedir ve bu tür değişimleri çocuk resimlerine yansıtmaktadır (Özsoy & Abacı, 2005, s. 37) .

Bu dönem çocukları resimlemek istedikleri kavram ile kendi içsel hayal güçleri arasında kuvvetli bir ilişki kurma süreci başlatırlar ve bu yüzden kendilerine has biçimler oluşturmaya çalışırlar. (örneğin bir köpek tipi ya da bir insan tipi) çocuk ne kadar çok sembol ile karşılaşırse sembollerini şemalara dönüştürme gücü artarak resimlerine kendi hayal dünyalarını yansıtır (K Artut & Demir, 2004, s. 245) .

Bu dönem içerisinde çocuk her ne kadar dış dünya ile yoğun bir iletişim süreci içerisine girdi ise de yine de kendine ait görüşleri bulunmaktadır. Bu düşünceleri ve görüşleri tamamen kendine has ve duyguların ağırlıkta olduğu ve hayallerinin yansıması olarak görülmektedir. Dışarıdan gelen herhangi bir kültürel ya da mantıksal görüş hayal dünyasını biçimlendiremez. Çocuklar genellikle dört yaşından itibaren hem dilsel yetilerinin gelişmesi ile hem de öğrenme kapasitelerinin üst düzeye çıkması ile birlikte daha nitelikli çizimler yapabilirler. Kesin olarak bunların yetişkinler tarafından anlaşılması konusunda net bir düşünce içerisine girmek oldukça zordur (Yavuzer, 1998, s. 41). Bu süreç içerisinde en önemli konu insan figürünün ifade edilmesidir. Çizimler genellikle dikey bir çizginin üzerine yapılan büyükçe bir baş iri ve kalın noktalardan oluşan gözler yatay çizgi halinde bulunan bir ağız kafadan çıkan kol ve bacaklardan oluşmaktadır. Çocuk bu şekli çöp adam isimi ile anlatmaktadır. Bu dönem çocuklarının en belirgin özelliklerinden biri budur (Vural, 2011, s. 140).

Bu yaş çocuklarının çizimleri detaylı bir şekilde incelendiğinde estetik görünümünden yoksundur. Figürler genellikle kaba ve geometrik sel şekilde ifade edilmiş olup vücut öğeleri birbirleri ile oransal bir uyumu bulunmamaktadır ve perspektif kuralların uyum göstermeden çizimler gerçekleştirilir. Çocuk hangi nesneyi çizerse çizsin kaba ve net bir şekilde ifade etmektedir. Çocuk resim kâğıdını kullanırken herhangi bir şekilde çizim için planlama yapmaz resimleyeceği nesneleri kendi hayal dünyasında oluşturduğu biçimle gelişi güzel şekilde resmeder. Her nesnenin yapısal anlamda eş değeri yaratırken ayrı bir özen göstererek bütünleşir. Mesela bir resimde kuş inek, çiçek ve kelebek ilişkisine bakılmaksızın çizilir. Bu özelliği Arheim; yerel çözüm (Local Solution) Piaget ise; bütünden uzaklaşma ya da parçada yoğunlaşma (Centration) olarak tanımlamaktadır. Bir resimde ineekten büyük kuş ya da evden büyük insan çizilebilir. Bu da bu yaş çocuğunun resimlerinin özelliklerinden biridir (Kırıçoğlu, 2005, s. 42). Beş yaş aralığındaki bir çocuk kendisinden daha büyük yaş aralığındaki çocuğa oranla daha büyük ebatlarda bir kafa çizer. Özellikle beş yaş dönemi içinde olan çocuklarda bazı figürlerin birbirleri ile ilişkisini ve hareketlerini anlamada bazı sıkıntılar yaşanabilir. Bu durum ise süreç içerisinde çocuğun kalem tutma kontrolünün gelişmesi ile hem çizginin kalitesi artar hem de resimler net bir şekilde anlaşılmaya başlanır.

Çocuk altı yaş içerisinde iken okul öncesini son zamanlarını etkilerini gösterir ve genel olarak gelişim düzeyleri değiştikçe ve öğrenme kapasiteleri artıkça yeni şemalar oluşturur biçimler şekiller daha fazla resimlerine dâhil olur. Mekân kavramının oluşmasıyla nesneler artık kâğıt yüzeyinde uçmadan bir merkez etrafına yerleşmektedir. Detaylar daha fazla çoğalır anlamlı biçimler çizilemeye başlanır (Yavuzer, 1998, s43). Bu dönem içerisinde çocuk daha fazla gözlem yaparak bilinçli davranmaya başlar ve sürekli olarak kendine yeni simgeler etrafında yeni insan tipleri oluşturmaya çalışır (Kehnemuyi, 2005, s. 23).

Çocuk yedi yaşının içerisinde kendini yaşantısından çok çevresel yaşantıların gelişimlerini daha fazla önemsemektedir inceleme sürecini daha detaylı bir şekilde yapmaktadır. Mekân kavramı net bir şekilde oluşturulmadığından resimde eşyalar havada uçuyor görünümü oluşturmaktadır. Renklendirme konusunda kararsızlıklar yaşasa bile renklerin anlamlarına ve kullanımlarına göre uygun bir şekilde renklendirir (K Artut & Demir, 2004, s. 247).

Şema öncesi evrede bütün çizimler ön profilden detaylandırma olmadan yüzeysel bir biçimde resmedilmektedir. Son dönemlerde öğrenme ve algılama kapasiteleri derinlik duygusunu algılasalar bile bu durumu resim yüzeyine aktaramamaktadırlar. Daha öncede belirtildiği gibi orantısız ve perspektif kurallarına uyulmadan yapılan çizimler ön plandadır.

Bu dönem içerisindeki çocuklar daha çok sınırlandırılmadan özgür bir biçimde sevdikleri renklerle yani ana renklerin öğrenilmesi ile beraber çizimlerinde parlak canlı ve açık renkleri kullanarak daha hoş görüntüler oluşturmayı planlamaktadırlar. Bol renk kullanırlar. Motor becerileri tam olarak gelişmediğinden fırça tutuşları ve boyların kullanımı konusunda bazı aksaklıklar yaşanabilir. Çocuk için en eğlenceli olan boyama bölümüdür genellikle geniş fırça darbeleri ile soldan sağa ya da yukardan aşağıya doğru gelişi güzel bir şekilde boyamayı gerçekleştirirler. Çizdiği nesnenin gerçek hayattaki biçimi ve rengini kullanmaz kendinin beğeneceği renk ve çizimle oluşturur. Kesinlikle gerçeğe bağlı kalmaz ve bu durum özellikle doğa ve hayvan figürü resimlerinde ortaya çıkar.

Bu yaş grubundaki kız ve erkek çocuklarının resimleri araştırmacılar tarafından incelendiğinde kız çocuklarını daha fazla renge önem verdikleri görülmüştür. Özellikle belli bir grup çocuğun kırmızı sarı ve portakal rengi olan sıcak renkleri ısrarla kullanmalarına rağmen belli grup çocuğun ise soğuk renkleri yani mavi yeşil kahverengi siyah renkleri tercih ettikleri görülmüştür. Sıcak tonları tercih eden çocuğun toplum içerisinde arkadaşları ile uyumlu ve mutlu ve işbirliğine önem veren soğuk renk tonlarını seçen çocuklar ise iddiacı kavgacı ve çekingen oldukları yetişkinler tarafından oldukça güçlükle kontrol edilebilen davranışlar sergiledikleri görülmüştür (Yavuzer, 1998, s. 42).

Ayrıca bu dönemde çocuklar çevrenin kendisine gösterdiği bazı kalıp sembollerini kullanma eğilimi içerisine girebilirler. Örneğin 62 rakamından yapılan tavşan resmi ya da “ M” harfinden yapılan kuş ve ya uçları birbirine değmeyecek şekilde oluşturulan iki üçgenden papyon yapmak gibi şekiller oluşturmaktadırlar.

A: 4-5 Yaş gurubu çocuklarda çizgisel özellikler

- Çizgilerinde bazı semboller şemalara dönüştürülerek anlam zenginleştirilmiştir.
- Mekân düşüncesi henüz gelişmediğinden eşyalar yüzeysel olarak yana yatık olup görünmeyen tarafları da gösterilir. Saydamlık ve düzleme özelliği en çok bu yaşlarda görülür.
- Bazı çizimlerde yatay düztaban çizgileri görülür. Genellikle şekiller eşyalar bu taba çizgileri üzerinde yükselir. Bazı şekiller ise kâğıt üzerinde dağınık yüzer biçimdedir.
- Perspektif etkileri görülmez plan yapma becerisinde gelişme hissedilir.
- Çizgilerle kontur sınırlandıran nesnelerin içini farklı renklerle doldurabilirler.
- Ana renkleri tanırlar açık ve canlı renkleri tercih ederler
- Parlak fosforlu kalemli açık ve canlı renkleri kullanmayı severler
- Özellikle insan figürlerinde büyükçe bir baş ve ona bağlı olarak yukarıdan aşağı veya yandan çıkan iki çizgi ile betimleler gövdeyi belirleyen çizimler pek görülmez
- İnsan figürlerinde ve eşyaların çizimlerinde bazı eksiklikleri fark edebilirler.

B: 5-7 Yaş gurubundaki çocukların çizgisel özellikleri

- Olaylar ve Eşyalar arasında ilişki kurabilme plan yapma yetisi tam olarak gelişmemiştir.
- Şematik Devrin birçok özelliği bu devrede görülür çizgilerde perspektif özelliği görülmez.
- İnsan eşya ve hayvan figürlerinin tanımı gerçeğe oldukça yakın olup bunlara hareket verebilirler. İnsan figürü çizimlerinde giysi ve cinsiyet özellikleri belirginleşir.
- Çizdikleri çizgiler büyük ölçüde gerçekleri yansıtmaya rağmen gördüklerinden daha çok düşündüklerini çizmeye eğilimlidirler (K Artut & Demir, 2004, s. 245).

Çocuk resimlerinde gözlenen en önemli özellik ise ‘saydamlık’ özelliğidir. Çocuk bir nesnenin arkasında olan bir diğer nesneyi sanki görüyormuş gibi çizer. Bu tarz resimler röntgen resimler adı verilmektedir. Örneğin bir evi dış cepheden çiziyorsa evin içerisinde bulunan eşyaları da saydamlık özelliğini kullanarak sanki dışarıdan görüyormuş gibi resimler. Evdeki detayları ise kuşbakışı çizimle bile olsa kendi yarattığı evrenine yansıtır. Bu dönem içerisinde diğer önemli özellik ise ‘Düzleme’ özelliğidir. Çocuk için çizdiği nesneye hangi bakış açısı ile baktığı önemli değildir çünkü birkaç noktadan bakıyormuş gibi çizer. Çocuk bunun için ya kendisi kâğıdın etrafında döner ya da kâğıdı döndürerek abartılı ve kaba bir şekilde resmini çizer (Kırıçoğlu, 2005, s. 48).

Yetişkinler çocuk çizimlerini incelerken mükemmel olmasını ya da net bir şekilde anlaşılmasını bekleyemezler. Bu davranış çocuğun resimsel gelişimi açısından doğru olmaz. Resim bireyin tüm gelişim basamaklarına katkıda bulunurken bireysel gelişimine de oldukça büyük katkılarda bulunmaktadır. Süreç içerisinde gelişim artarak düşünme gücünde gelişir ve değişim yaşar (Lowenfeld, 1971).

2.1.2.3. Şematik evre (7-9) somut işlemler dönemi

Yedi yaşının içerisinde ilkökul ile yeni tanışan çocuk çevre ile olan iletişimini artırır. Toplumsal çevre içerisinde kendinin de birey olduğunu fark eden çocuk anne ve babasının yaşantısından farklı kendi yaşamında olacağını görür. Arkadaş ve öğretmenleri ve diğer çevresel faktörler arasında dengeli bir uyum kurabilir. Kendisi tek başına toplum içerisinde yaşama uyum sağlamaya çalışır. Çocukların bilişsel gelişimine paralel olarak geliştirdikleri kavramsal genişleme, çocuğun yeni şemalar oluşturmaya ve hayal dünyasını oldukça zenginleştirerek çizimlerine yansıtmasına neden olmaktadır.

Kavramlar netlik kazandıkça çizimlerindeki oluşturduğu farklı semboller şemalara dönüşmektedir. Lowenfeld’in göre çocuğun çevresi ile girdiği etkileşim sonucunda birçok yeni şema oluşur ve bu süreç çocuğun uzun süre tekrarlarından sonra elde ettiği bir kavram olarak ortaya çıkar ve tamamen özgündür (Kırıçoğlu, 2005, s. 50).

Ebeveyni dışında toplumsal olarak kendini ifade eden birey paylaşmayı ve dayanışmayı öğrenerek ben kavramından biz kavramına geçiş yapar. Çocuk ilkökula başlaması ile beraber gerçekliği arar ve bu arayışları kendi çizimlerine yansıtmaya

çalışır fakat yeterli derce motor gelişimi sağlayamadığından başarısı istediği seviyede gerçekleşmez (Gürtuna, 2004, s. 66). En önemli değişim okul yaşantısı ile birlikte gelen okuma ve yazma öğrenimi ile birlikte resimlerine sözsel ifadelerin eklenerek çoğu kez kendini ifade etmek için resimlerine yazı ile destekler ve bunun çevresi tarafından fark edilip desteklenmesini ister. Bu tarz resimler genellikle konuşan resim olarak adlandırılmaktadır. Diğer bir özellikleri ise giderek seviyesi artan dikkatini ön plana olarak gerçekliği yansıtırma tutkusu ve üç boyutu yaratma ya yönelmesidir. Bu durumda gelişmesinin başka bir yöne doğru ilerlediğini göstermektedir (Serap Buyurgan & Buyurgan, 2012, s. 61). Çevresi değişen çocuk kendi akran grubunun içerisine kabul edilerek beğenilme ve takdir edilme hissini belirgin olarak yaşar. Arkadaşları ile birlikte yeni bir şeyler yaratma arzusu içerisinde bulunur yetişkinlerin yaşam anlayışlarını merak eder ilgi duyar gözlem becerisini üst seviyeye çıkarmaya çalışır.

Kız çocuklarda görülen fiziksel ruhsal farklılıkların etkisi ile kendisini gösteren bazı duyarlılıklar sanatsal olarak çizimlerine yansımaktadır. Çizimlerin de kullandığı figüratif nesneler değişerek esneklik kazanarak abartılı bir biçimde ifade edilmeye başlanmıştır. Ayrıca zihinsel gelişimde gösterdiği başarı sanatsal yönden de çocuğu etkilemektedir. Önceden yaşadığı iki dönem içerisinde ki bütün özellikler çocuğa özgüven getirdiğinden çocuk renkli çalışmalara adım attığında diğer dönemin anlayış ve biçimlerini tekrar etmesi oldukça anlamlı olarak görülür. Bu tekrarlar bir sonraki dönem kadar katı değil yeni şemalar oluşturmalarının verdiği haz duygusudur.

Çocuk bu dönemde seçtiği konular genellikle anlık ve eylemsel konulardır. Bir önceki dönem içerisinde resimler ne kadar durağan ise bu dönemde resimleri hareket içeren nesneler ve eylemlerden oluşmaktadır. Artık durağan bir biçim içerisinde değil ya piknik yaparken ya da hep birlikte alışveriş yaparken resimlenir.

Bu dönem içerisinde kavram ve şema sayısının artmasında bir gelişim gözlenmektedir. Çoğunlukla daha önceki dönemlerden farklı olarak daha belirgin hatlara sahip insan figürleri çizer ve sürekli olarak tekrarlar içerisine girer ve şemaları oluşturur (Yolcu, 2004, s. 70). Bu şemalar çocuğun bir önceki dönem içerisinde çizdiği ve aklında tuttuğu şemaların tekrarlanması ile oluşur. Çocuk devamlı bir şekilde çizdiği resimlerin yetişkinlerin pek fark etmediği değişiklikler yapar ve nesnenin şemasını belirler. Artık çizdiği bütün nesnelerin şemalarını bilir çünkü kendi yaşantısının içinde

olan bildiği şeylerdir. Bu süreci geçiren çocuk artık sürekli olarak gerçekliği aramaktadır ancak görsel gerçekliği resmine yansıtmakta zorlanır çünkü gördüğünü zihinsel olarak canlandırmaya çalışarak çizer(Kırıışoğlu, 2005, s. 30).

İnsan figüründe bütün yapısal öğeler yerli yerinde resmedilir. Çocuk bu öğeleri belirgin bir şekilde göstermeye çalışır (İnci, 1977 s102). İnsan figürü sadece baş gövde kol ve bacaklardan değil artık detaylandırmalar yapılarak ağız burun ve gözlerin gerçeğe yakın bir şekilde çizilmeye çalışılması ve boyun ve saç gibi öğelerinde eklenmesi dikkat çeker. Detaylar artırılarak parmaklar çizilir vücuda elbise oturtulur ve genellikle geometrik sel biçimlerde kıyafetler tasarlanır. Çocuğun durumuna göre bazen cepheden bazen profilden resim yapar. Bazı durumlarda baş önceden çizilir fakat detaylar yandan çiziliyormuş gibi yapılabilir ayrıca cinsiyet ayrımları da belirgin bir şekilde görülmektedir (Yavuzer, 1998 s.56).

Eğer Çizilen figür kadınsa elbisesi renkli kolye ve küpeleri çarpıcı şekilde çizilir. Erkek figürler ise daha sade resmedilir ve genellikle şapka, bıyık, tespîh gibi ayrıntılarla resmedilir şekil kavramının ön plana çıktığı dönemde bazı çocuklar değişik türlerde şemalar sahip olurlarken bazılarının ki de zayıf şemalar olabilmektedir. Çocuk bir nesneyi nasıl gözlemledi ise o objenin kendi üzerinde yarattığı duygusal izlenim o objeye dokunarak hissederek davranışı sonucu etkileşimi şemalarının nasıl oluştuğunu belirler (Yavuzer, 1998 s55). Çocuk objektif davranır çünkü kendisini tanımaya başlar. Resimlerinde ki havada uçuyor izlenimi farkındalığın artması ile yerini ‘ Kendisini Yer Çizgisinde Çizerek’ çevresinden kopmadığını ve iletişimin devam ettiğini gösterir. Kâğıdın alt kısımda belirlediği yer çizgisinin üzerine nesnelerini yerleştirir bütün nesnelerin ebatları aynıdır. Daha sonraki süreç içerisinde mekân belirgin olarak görülür ve perspektif ortaya çıkar ve ilk kompozisyon denemeleri ortaya çıkar (Yavuzer, 1998 s56).

Çizimlerinde mantıksal çerçeveyi kullanarak bütün parçaları birbirleri ile ilişkilendirir. (Serin, 2003 s35). Resimlerinde ki oran-orantı durumlarında önceki aşamalara nazaran daha fazla çok başarı gösterebilir de bu durum her nesnenin ölçüleri ve oransal yapısı ile sınırlıdır. Nesnelerin birbirleri ile oranını ve ölçülerine dikkat etseler bile diğer çizdiği nesnelerin oran ve ölçülerini bazen dengeleyemeyebilir.

Aynı durum yakın ve uzak ilişkisi kurmasında da geçerlidir kesin bir başarıya ulaşamamıştır (Yolcu, 2004 s.156).

Çocuk bu yaş dönemi içerisinde ince dekoratif işlerle uğraşmaktan mutlu olmaktadır (İnci, 1977 s102-103) . Çocuk dilsel gelişimi ilerlettiğinden kendini daha çok sözel olarak ifade etmektedir bu yüzden resimler zaman içerisinde canlılığını yitirir. Dekoratif öğeler ve renklendirme bir süre devam ettikten sonra yerini daha doğal gerçek olan renklere bırakır. Bir önceki dönem ile karşılaştırıldığında renkler sönük mat ve cansızdır. Sosyalleşme ile beraber çevrenin beğenisini kazanma isteği çocukta daha fazla görülmektedir. Çocuk bu dönemde ortak bir beğeni oluşturmaya çalıştığından resimlerindeki özgünlük ve yaratıcılığı kaybolur ve çevresinden beklenen başarı tepsini alamayınca duraksama yaşar çünkü yetişkinlerin resimlerini anlayıp olumlu geri dönüşler yapması çocuk için oldukça önemlidir. Bu evreyi yaşayan çocukların çizgisel gelişimlerin durması için iyi bir şekilde yönlendirilmeleri gerekir. (Serap Buyurgan & Buyurgan, 2012 s.35).

A . 7-9 Yaş grubundaki çocukların çizgisel özellikleri

- Dekoratif süsleme ve renk kullanımında etkindir, özel durumların dışında genellikle canlı renkler tercih edilir. Tekrarlardan oluşan boyama ve çizime ilişkin bir güven duygusu oluşur.
- Teknoloji ve analize ilginin arttığı görülür.
- Çizim ve boyamada önemli parçaların abartılarak gösterilmesi önemsizlerin ise yok edilmesi fark edilir.
- Resimde planlama –kompozisyon duygusu oldukça belirgindir. Gizli perspektif etkileri görülür.
- Mekân kavramı gelişmiştir. Figürler tasarlanan mekânlarla özdeşleştirilmiştir.
- Resmi yatay olarak ikiye bölen yer çizgisi çoğunlukla görülen önemli bir ortak özelliktir.
- Resimlerin de bazı yazı ve simgeler görülmektedir. Örneğin çizgi film kahramanlarının isimleri veya yön işaretleri banka otobüs durağı levhası, trafik işaretleri bazı meşrubat ve fast food şirketlerinin logoları resimlerinde yer vererek temayı zenginleştirirler.

- İnsan figürleri profil ve cepheden gösterilir. Şemalar geometrik şekillere benzer. En önemli figüratif konuların başında yakın çevresi kendisi ailesi ve çevresi arkadaşları gelmektedir.
- Figürlerde cinsiyet ayrılığından kaynaklanan ayrıntılar belirgindir.(Kırpikler dudak boyları kırmızı yanaklar yüzük kolye sigara ve şapka gibi)

2.1.2.4. Gerçekliğin Doğuş Evresi (9-12) Başkaldırma dönemi

Çizgisel gelişimin bu evresinde benmerkezci düşünce yapısının değişim içerisine girdiği gözlenmektedir. Çocuklar çevrelerindeki kişilerin düşünce yapısına önceki dönemlere nazaran daha fazla dikkat etmektedir. Kendi dünyası dışında gerçekleşen bütün değişimler çocuğun dikkatini çeker daha önceki dönemler içerisinde oluşturduğu şemalar kendisine yetmemeye başlar (Malchiodi, 2005 s.133) .

Bu evrede çocuklar gerçek dünya ile çok daha fazla alakalı olmaya başlamışlardır. Çocuk birey olmanın bilincine varmaya başladığından sosyal özgürlüğünü daha etkin bir halde kullanmak ister. Arkadaş grubu arasında cinsiyet farklılıkları net bir şekilde görülür.9-11 yaş arasında ergenlik dönemi öncesinde zihinsel gelişim fiziksel yapılarındaki değişimlerden daha ön plandadır. Temel eğitimin son dönemlerine ortaya çıkan bu özelliğe ‘Baskaldırma ya da gruplaşma’ devri adı verilir. (K Artut & Demir, 2004, s253).

Bu dönem içerisinde çocuk bir bütün olarak bütün gelişim süreçlerinin yanı sıra en önemli kimliği olan cinsel kimliğini temellerini bu dönemde atar. Bu dönemin en belirgin özelliği ise çocuğun hassas olması ile birlikte sadece kendi cinsiyet özelliklerine has resimler yapmaya başlamasıdır. Çocuklar bu dönemde kendi cinsleri dışında kimse ile kolaylıkla anlaşılamaz hatta karşı cins ile uzaklaşırlar. Bu süreç içerisinde kendilerini keşfederek yaşama uyum sağlamaya çalışırlar.

Temel eğitimin ikinci kısmını oluşturan bu dönem içerisinde çocuk yaşadığı ruhsal farklılıklarını yaratıcılığını geliştirmek amaçlı kullanır. Zihinsel gelişimin olgunlaşmaya ulaşması ile birlikte resimlediği nesnelerin birbirleri arasındaki oran-orantı özellikleri daha doğru bir ifade içerisine yerleşir. Çocukta var olan özgürlük duygusu yerisin toplumsal ve kültürel yapıya ayak uydurma düzenine bırakmıştır. şematik anlatımdan uzaklaşma objelerin biçimlerinde farklılaşmalar yaşandığından

karmaşılaşma durumu gözlenmektedir. Artık yer çizgisi olarak adlandırdığı kısım, derinlik oluşturmak amacı ile yerle göğün birleştiği kısma bırakarak perspektif deneyimleri ile mekân kavramın gelişmesine sebep olmaktadır (Yavuzer, 1998, s.66) .

Daha önceki dönem içerisinde başlanan hareketli figürler şimdi daha fazla gözlenmektedir. Mekân kavramı geliştiğinden her nesne anlamsal yapısına uygun olarak yerli yerinde resmedilir (Kazım Artut, 2002, s. 210) .Çocuk perspektif kavramını yeni yeni oluşturduğundan uzak ve yakın ilişkisi ile büyük ve küçük ilişkisini daha net bir şekilde anlatmaktadır (Yolcu, 2004, s. 158).

Fiziksel ve psikolojik değişimle beraber zihinsel olarak sanat bakış açısı realist bir anlayışın içerisine girer. Artık geometriksel çizimler kaba formlar yerini daha gerçekçi anatomik yapıya uygun ve estetik değerlere bırakır ve ayrıntılara önem verir İnsan formundaki her öge çocuk için oldukça değerlidir. Gerçekçi bir anlayış içerisinde resim yaptıkları için parçalardan birinin bütün içerisinden ayrılması sonucu farklı bir yöne ilerletir. Çünkü parçalar tek başına bile anlam taşımaktadır (Kehnemuyi, 2005, s. 28). Çocuğun resimlerindeki figürlerde devinim görülür; insan ve hayvan figürleri kaslıdır. (Keskinok, 2001, s. 40).

Bu dönemde renkleri özgürce kullanmazlar nesnelerin gerçek renklerine sadık kalırlar çünkü bu dönemde gerçekçilik ön plandadır. Önceki dönemlerde yüz formunu istediği renge boyayan çocuk şimdi sadece ten rengine boyar ve gerçekçiliği her zaman korur. En önemlisi de konu seçiminde kız çocuklarının erkeklere oranla daha fazla farklılık gösterdiği görülmektedir. Erkek çocuklar tekneler, arabalar, sporla ilişkili figürler, savaş sahneleri, sanal kahramanlar resimlerken; kızlar giysiler, evler, bebekler, çiçekler, hayvanları ve romantik sahneler resmederler (İnci, 1977, s. 105).

Bu dönemde çocuklar kişilik gelişimlerini oturtmaya çalıştıklarından asla eleştirilmek istemezler. Bazı çocuklar eleştiriye net şekilde ret ederler burada öğretmen ve çevre tutuma daha ılıman ve yakınlaştırmacı olmalıdır (K Artut & Demir, 2004, s. 253).

A. 9-12 Yaş çocuğunun çizgisel özellikleri

- Olaylar eşyalar nesneler ve gerçekler arasında ilişki kurabilme plan yapabilme yetisi büyük ölçüde gelişmiştir.

- Kız ve erkekler arasında cinsiyet farklılığından kaynaklanan konuların seçimi ön plana çıkmaktadır.
- Perspektif etkileri görülür.
- Geometrik çizgilerden uzaklaşmıştır.
- Resimlerinde katı bir gerçekçilik egemendir.
- İnsan figürlerinde önemli gelişme cinsiyet ayrımları ile resimlerine yansımaktadır.
- Renk kavramının geliştiği renklerin anlam ve amaçlarına uygun olarak tercih ettikleri görülür.

2.1.2.5. Gerçekçilik evresi (12-14) ergenlik dönemi ya da doğalcılık dönemi

Çizgisel ve sanatsal gelişimin bu evresini araştırmacılar “Gruplaşma Evresi”, “Biçimsel İşlemler Evresi”, “Baş Kaldırma Evresi” gibi farklı kavramlarla ifade etmişlerdir. Bedensel ruhsal ve zihinsel gelişim hızlı bir biçimde devam etmektedir. Fiziksel olarak yaşanan değişim içerisinde küçük motor kasları gelişmede ve bütün kas sistemi arasında ki sistemsel uyum devam etmektedir. Fiziksel değişimdeki bu ilerleme öğrencini hem sanatsal hem de zihinsel gelişimine olumlu yönde katkı sağlamakta resimlerinin daha anlamlı olmasına sebep olmaktadır (Gürtuna, 2004, s. 80). Bu dönemde artık çocuk olma özelliklerinden uzaklaşan birey gençliğe ilerlemektedir. Zekâ ve mantık uyumu ile karşılaşacağı sorunları çözümleyebilecek olmasına rağmen hale çocuk evresinden kalma bazı özelliklerinden dolayı belli sorunların üstesinden gelemediği durumlarda olacaktır. Bu durumdan yola çıkarak kendi karşılaşabileceği sorunları çözmek için akranlarını ve çevresinin düşüncelerini dikkate almaya ve kendisi için daha fazla düşünmeye yönelmektedir. Cinsel, fiziksel ve ruhsal sorunları yeni edindiği bilgiler ışığında çözer ve sosyal sorunlara karşı olan ilgisini artırır.

Çocuk kendini dış dünyaya daha iyi anlatabilmek için drama kısa film okul içi-dışında gösterilen etkinliklerde yer almaya çalışır. Ergenlik döneminden itibaren yeni davranış biçimlerini oluşturmasını sağlamak için ifade ve uyum kişisel düşüncelerle berber oluşur. Ergenlik döneminde hayaller daha ön planda iken bu dönemde gerçekler daha ön plandadır hayallerin yapısı değişerek aile kurma ve bir düzen içerisine girmek amaçlıdır (Singer&Dorothy, 1998, s. 340-341)

Resimlerinde artık her türlü ayrıntıyı çizebilen birey hareketli nesneleri ve figürleri de rahatlıkla çizebilir. Örneğin bacak bacak üstüne atıldığında anatomik yapı giysi kıvrımları ile daha net bir şekilde verilebilir (Özsoy & Abacı, 2005, s. 41). Etraftaki bütün nesnelerden bilgileri olduğu için orantı derinlik ve ölçülerini resimlerine yansıtabilirler. Zengin bir yaratma güçleri bulunmaktadır. İmgesel ve taklit edilerek yapılan çizimlerinde yaratıcılık oldukça etkindir (Vural, 2011, s. 143).

Yaratıcılık hem çizimlerine eleştirel gözle bakabilme hem tasarlama yapabilme hem de bu değişimlerden yola çıkarak yeni bir ürün yaratma isteğinin oluşmasını sağlar. Sanat konusunda ünlü ressamların eserlerini inceleyerek taklit edebilirler eleştiri yapılmasına pek açık değillerdir. Fakat kendileri çok sık şekilde başkalarını eleştirebilirler. Bu dönem hassaslığından ötürü içinde yaşadığı bunalımlardan ve çevresinde yaşadığı olumsuz durumlardan kolayca etkilenebilir.

Çocukların 12-13 yaş arasındaki dönemlerinde renk ve çizimlerinin gerçekte olduğu gibi kullanıldığı belirlenmiştir. Eğer çizdiği resim duygusal bir konuyu anlatıyorsa özel renkler ile boyayabilir. Çizimlerin de Işık-gölge oran orantı ve denge gibi öğelerin üzerinde sıkça durulmaktadır. Kısacası bu dönem resimlerinde nesneler birbirleri ile orantılı gerçekçi perspektif kurallarına uygun derinlik oran orantı ve boyutlandırmalar gerçekçidir. Renkler ise en iyi şekilde kullanılmaktadır

A: 12-14 Yaş grubundaki çocukların çizgisel özellikleri

- Fark edilmeyen bilinç ve gelişmiş bir zekâ dikkat çeker.
- Soyut düşünceleri yorumlama kavramlaştırma ve yansıtma yetisi görülür.
- Çevre ve doğa değişkenleri ifade yetisi güçlenmiştir.
- Resimde dinamik ve kinetik etkiler, dramatik ve duysal sahneler görülür.
- Perspektif ve ayrıntılara yeterince inebilme yetisi dikkati çeker.
- Görsel bilişsel ve duysal gelişim etkilidir.
- Doğadaki varlıkların gerçek boyut ve görüntülerinin betimlenmesinde yoğunlaştıkları görülür.

2.1.2.6. Ergenlik krizi (14 yaş ve ötesi)

14 yaş ve daha ötesini kapsayan bu dönemde genç dünyada ve çevresinde gelişen olayları soyut ve somut düşünceler etrafında değerlendirerek kendi yorumları ile birlikte anlatabilmektedir. Ergenlik krizi bireyin hem kendi çizimlerine hem de başka kişilerin çizimlerine daha bilgili bir şekilde eleştirel yaklaşmasına sebep olmaktadır. Bu süreç içerisinde birey perspektif ışık-gölge –derinlik –renk gibi unsurların sanatsal anlatımlarını ve uygulamalarını inceler. Bundan ötürü gerçek anlam içeren öğrenme süreçleri başlar (Kırıçoğlu, 2005, s.96).

2.1.2.7. Yetişkinlerde gelişim evreleri

A. Engelleyici uyumsuzluk evresi: Engelleyici uyum evresindeki bireylerde şemalarında oluşturdukları biçimlerde tedirginliğin yaşanması ya da bazı kalıp ifadelerin sürekli olarak çizimi karşımıza çıkmaktadır. Her zaman gerçekçi çizimler yapılmaktadır. Renkler ve şekiller eşyaya ait özellikler taşımaktadır. Uzamsal özellikleri ise çizim yaparken simetrik düzen ve kâğıt ortasına yerleştirme gibi belirleyici özellikler kullanılmaktadır.

Bu dönemi yetişkin bireyler kısa bir süreç içerisinde tamamlayabilirler. ABD Ressam Grandama MOSES resme 65 yaşında başlayıp 85 yaşına kadar resim yapmıştır (Serap Buyurgan & Buyurgan, 2012, s. 67).

B. Dışavurum evresi: Bu dönem içerisindeki bireylerin şemalarında akılcı ve mantıksal biçimler daha sık bulunmaktadır. Renk anlayışı olarak; dışavurumsal renk ve çok yönlü perspektif görüşü hâkimdir. Bu dönem özelliklerine yetişkin bireylerin geç yaşlarda kazandıkları görülmektedir(O. Kırıçoğlu & M. Stokrocki, 1997, s. 40)

C. Resimsel gelişmeye çok gereç ile çalışmanın etkisi: Uygulamalı çalışmalar, bir yeni bir ürün ortaya koyma ve sanatsal bir süreç sonunda tasarım oluşturma sürecidir. Geçmiş süreçler incelendiğinde öğreticiler öğrencilerine genellikle değişik araç-gereçler ile proje odaklı yaklaşım içerisinde ‘yaygın eğitim ‘ vermeyi tercih etmekteydiler.

Bu yaklaşımın sonuçları incelendiğinde öğrenciler üzerinde etkilerinin az olduğu gözlenmiş ve öğrenmenin gerçekleşmediği görülmüştür. Çünkü her zaman çok araç gereç ile çalışmak etkili sonuçlar vermeyebilir.

Öğrenciler kendi alanlarında ustalık ve anlatım özelliklerini kazanma ve bu çalışmaların sonuçlarını değerlendirmek amacı ile çok gereç ile eğitim sürecinde çalışmaları gerekmekte olduğu bir gerçektir. Bu tarz programlara 'Derin Öğretim' olarak tanımlanır.

Öğreticiler öğrencilerini sanatsal anlamada gelişmesini sağlamaları için ünlü sanatçıların yapıtlarını dikkatlice izlemeye anlamlarını araştırmaya ve özelliklerini sanatsal kriterleri kullanarak değerlendirme ve konu ve kompozisyonunu yorumlamaya güdülemelidirler. Bu şekilde öğrenciler sanatsal sorunlara dair olan bilgileri görecektir kendilerince anlamlandırarak ve uygulama esnasında sorun yaşamayacaklardır. (O. Kırıñoğlu & M. Stokrocki, 1997, s. 42)

2.2. Yaratıcılık Nedir?

Son beş yüzyıla kadar, yaratıcılık sadece güzel sanatlar alanına ilişkin bir kavram olarak benimsenmişti. Genellikle bir 'deha' ya da 'tanrısal ve olağanüstü güçlerle' ifade edilmeye çalışılan ve her zaman mistik bir görüş içerisinde değerlendirilen yaratıcılık günümüze doğru gelindiğinde sadece güzel sanatların bir kavramı olarak değil bilim ve teknikte kendini göstermiştir. Yaratıcılık süreci içerisinde zihinsel, düşünsel ve algısal her türlü kavramdan söz edilmektedir (San, 1985 s.9)

Yaratıcılığın içerisinde öncelikle merak, buluş, özgünlük, özgürlük ve aynı zamanda hayal edilen imgeler yer almaktadır. Yaratıcı kişi değişik ve karmaşık süreçteki probleme çözüm olabilir, yeni sentezler kurabilir analiz yaparak belli aşamalardan geçebilir. Pennsylvania Eyaleti Üniversitesi'nin Sanat Eğitimi Bölümü'nde yapılan yaratıcılık ile ilgili araştırmada her insanın bir ölçüye kadar az ya da çok yaratıcı ortaya çıkmıştır. Bunun sonuçlarından ilerlersek birey ne kadar pratik ve çabuk düşünüp çözümleme yeteneğine sahipse o kadar yaratıcılık gücü yüksektir (İnci, 1977, s. 35)

Yaratıcılık kavramının temel unsuru bireyin farklı bakış açıları ile olayları ele almasıdır. Bireysel farklılıkları temel alan yaratıcılık tıpkı yetenek gibi kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Bazı insanlar diğerlerine göre az ya da çok yaratıcılık değerine

sahiptirler. Bireylerin yaratıcı olma durumlarını değiştiren faktörler; kalıtım kültürel özellikler eğitim ve öğretimin kalitesine bağlıdır. Bu sebepten dolayı kesin bir yargı ile kimi insan yaratıcıdır kimi insan yaratıcı değildir çıkarımında bulunamayız. Her birey kendi yaşam modeline göre az ya da çok olanak tanındığında yaratıcılık yönünü ortaya koyabilir.

Yaratıcılığa, bilimsel, eğitsel, sanatsal çevrelerinin bakış açıları da farklılıklar arz etmektedir. Bilimsel çalışmaların sonucunda yaratıcılık öncelikli olarak akıl yürütme, buluş yapma ve son olarak sorun çözme süreci ile tamamlanır.

Yaratıcılık güzel sanatlar alanında ele alındığında tamamen özgürce bir bütün oluşturmaktır. Matisse “Her gerçek yaratma içten gelir, bunu dışarıdan bir takım malzeme ile besleriz. Bu, sanatçının yalnız kendisinin yer aldığı ve yavaş yavaş dış dünyayı içine sindirdiğı bir süreçtir”. Bu süreç resmi yapılan obje kendisinin bir parçası oluncaya kadar sürer” demektedir. (Kırışoğlu, 2005, s. 35).Yaratıcılık içsel bir kuvvet ile dış bir etmenin birleşip dışa yansıdığı bir süreç olarak değerlendirmektedir. Bunun sonucunda ise bir sanat yapıtı ortaya çıkmaktadır. Picasso “ben aramıyorum, buluyorum” derken akıl imgeleri ile uyuşan biçimler arasında yeni bir uyum yaratma davranışı olarak belirtmektedir.

Psikanalizciler yaratıcılığı her zaman bilinçaltından gelen olayların dışavurumu olarak değerlendirmektedirler. İçsel ve dışsal uyarıcılar bilinç ve bilinçaltı karmaşası oluşturarak yaratıcılık içeren bir davranışın ortaya çıkmasına sebep olur. Freudcu bir tutum gösteren bu anlayışta bilinçaltı yaşadığı karmaşaların hatta olumsuzlukların yanı sıra sanatı ise bireylerin kurtuluş süreci olarak değerlendirir. Ancak toplumsal bilimlerle ilgilenen araştırmacılar yaratıcılığı salt bilinçaltının dışavurumsal bir ifadesi olarak değerlendirilmesine karşı çıkarlar. İnsanlığın doğumundan itibaren geçerli olan en önemli görüşün yaratma ve farklılaşma olduğunu belirtirler. Bu durumda yaratıcılık sürecini hem kendisini değiştirdiğı hem de çevresel faktörleri değiştirmesi olayıdır.(Anderson,1964, s. 167-168) .

Bunun sonucun da eğitimcilerin yaratıcılık sürecine yaklaşımları şöyledir; serbest ve akılcı düşünebilen, özgür iradeye sahip, soru sorup araştırmalar yapan katı kurallar içerisinde bulunmayan insan yetiştirme yönündedir. Çünkü eğitimsel süreç ten

beklenen en önemli sonuç sorgulayan yaratıcı bireylerin yetişmesidir (Kırıçoğlu, 2005 s.167-169).

Yaratıcılık çeşitli eğitim kuramları ölçüsünde tanımlamaları yapılmıştır;

Yaratıcılık;

“Tüm duygusal ve zihinsel olan etkinliklerde her türlü çalışma ve uğraşın içinde var olan insan yaşamının ve insan gelişiminin tüm yönlerini meydana getiren bir yetidir” (İnci, 1977, s. 40).

“Merak etme yeteneği, uyumsuzluk ve gerileme baş etme kapasitesi gibi bireyin kendini yeniyi yöneltmesi yaşantısının bilincine varması ve buna tüm benliği ile tepkide bulunmasıdır.” (Davaslıgil, 1989, s. 20)

“İnsanın sosyal manevi estetik bilimsel veya teknolojik değeri olduğu kabul edilen fikirleri, görüşleri buluşları ve artistik objeleri üretme kapasitesi olarak değerlendirilir.” (Arik, 1990, s. 22). Yaratıcılık “sorunlara, bozukluklara, bilgi eksikliğine, kayıp öğelere, uyumsuzluğa karşı duyarlı olan, güçlülüğü tanımlama, çözüm arama, tahminlerde bulunma ya da yeniden eksikliklere ilişkin denenceler geliştirme, bu denenceleri değiştirme, bu denenceleri değiştirme ya da yeniden sınaama, daha sonra da sonucu ortaya koyma” yeteneğidir. (Sungur, 1992, s. 55).

“Var olan kalıpları yıkma, başkalarının yaşantılarına açık olma alışılmışların dışına çıkma bilinmeyenlere doğru bir adım atma empoze edilmiş düşünce çizgisini değiştirme ve alternatif çözümler geliştirme sürecidir.” (Rıza, 2000, s. 35)

“Günlük yaşamda hayatı renklendirmekten, karşılaşılan sorunlara çok yönlü çözümler getirmeye kadar yararlanılabilecek bir özelliktir” (Selçuk & Güner, 2000 s25).

“Yaratıcılığın tanımlamaları incelendiğinde birkaç tür anahtar kelime bulmak mümkündür. Bu kelimeler ‘kalıpları yıkma süreç içerisinde değerlendirmeler yapma ‘olarak belirlenebilir” (Üstündağ, 2003, s. 20).

Yaratıcılığa ilişkin değişik türde açıklamalar yapılırken aynı zamanda literatür incelemesi yapıldığında yaratıcılık ile ilgili değişik ayrıntılar dikkat çekmektedir. Kısaca yaratıcılık ile ilgili olan kavramlar incelendiğinde; Yaratıcılık kavramı ile ilgili olan literatür üç farklı yönde incelenmektedir. İlk olarak yaratıcılık sürecine giren kişi olarak karşımıza çıkmakta ve Guilford (1969)’un bilişsel alandaki, Mc Kinnon (1962)’un

kişilikle ilgili, Dunnette (1976), Gough (1976) ve Torrance (1972)'ın kavrama ile ilgili, araştırmaları yer almaktadır.

İkinci olarak örgütsel nedenlere alakalı olarak gelişmiştir. Bu araştırmalar sonucunda hangi nedenlerin yaratıcılığı üst seviyeye çıkardığı hangi nedenlerin ise yaratıcılığı engellediğini belirlenebilir mi? Sorusu üzerinde şekillenmiştir. Üçüncüsünde ise eğitim ve gelişmeye ne derece açık olduğu ne kadar yöneldiğinin belirlenmesidir (Sungur, 1992, s.19).

Sonuç olarak bireylerin hepsinde az ya da çok yer alan yaratıcılık yetisinin gelişmesine imkân tanınmasında eğitim sistemlerinin kalitesinin artırılması ile mümkün olabilecektir (O. T. Kırıçoğlu & M. Stokrocki, 1997, s.30).

2.2.1. Yaratıcılık kavramı ve buna ilişkin özellikler

Yaratıcılık konusunda ilk çalışmalar bilimsel alanda gerçekleşmiştir. Sanat Eğitimi bilimsel yöndeki araştırmaların belirlediği yöntemlerden ve sonuçlarından yararlanmıştır.1950'li yıllarda sanatsal eğitimin başat düşünme modeli olan ve günümüzde de etkisini sürdüren yaratıcılık sanatsal anlamda oldukça önemli bir yerdedir. Bu görüşün başlangıcı olarak Lowenfeld'in öğretmeni Çizek'in romantik düşünceleri gösterilmiştir.

Çizek'e göre; "Sanatsal eğitimdeki asıl hedef sanatçı yetiştirmek olmadığı, sadece yaratıcılık yönlerinin gelişerek daha güçlü bir şekilde ortaya çıkmasına yol göstermek ve doğanın yapısı gibi kendi başına oluşabileceğini düşünüyordu"(Viola, 1936, s. 32).

Lowenfeld sanat eğitimcilerinin hiçbir zaman kendi sanatsal anlayışlarının zorla öğrencilere empoze edilmemesi gerektiğini savunmuştur sadece eğiticinin rol gösterip güdüleyici bir rol üstlenmelerini savunmuştur. Guilford bilimsel yaratıcılık alanındaki çalışmaları ilerleyen zamanlarda diğer alanlarda fikirlerini kabul etmişlerdir. Bu araştırmaya göre; Yaratıcılık belirli özellikler içerisinde bir bütün halinde görülmektedir. Aslında yaratıcılık zihinsel özelliklerimizin bir parçası olarak yer almaktadır.

Guilford'un yaratıcılık ile ilgili kavramlarını incelersek; yaratıcılık sürecinde beş zihinsel işlem basamağı etkin bir şekilde rol oynamaktadır. Bu öğeler;

- Biliş
- Bellek
- Değerlendirme,
- Yakınsak Düşünme
- Iraksak Düşünme

Bu kavramların içerisinde en çok iraksak düşünmenin ön plana çıktığını görürüz (Eisner & Ecker, 1966, s.45). Guilfor'da göre iraksak düşünme yaratıcılığın temel taşıdır. Iraksak ve yakınsak düşünce birbirlerine yakın gibi görünseler de anlamları oldukça farklıdır. Yaratıcılık açısından Yakınsak Düşünme ile Iraksak Düşünme arasındaki ayrıma San şu açıklamayı getirmektedir:

Yakınsak düşünme, sonuçları belli olan ya da belirli sonuçlara götüren bir düşünme biçimi olarak değerlendirir. Bu durum verimli getirebilir ama yaratıcı düşünmeye götüren iraksak düşünme biçimidir. Yakınsak düşüncede, bireyin karşılaştığı sorun eğer önceden belirlenmişse ve daha önceden sorunlara çözüm olan yöntemlerden yararlanabiliyorsa etkin olarak kullanılmaktadır.

Iraksak düşünce ise yeni bir problemle karşılaşıldığında çözüme gidebilmek için daha önceden kullanılmamış olan yöntemleri kullanmadan sorunun sonucuna gitmek için hangi aşamalardan geçebileceğini bilmediği halde bile keşif yaparak yeni teoremler ortaya koymaktır bu yüzden bu düşünme tarzı en etkili düşünme biçimidir (İnci, 1977, s.13).

Guliford Dört Yaratıcı Özellik Saptamıştır;

- Akıcılık
- Esneklik
- Özgünlük
- Ustalık

Sanat Eğitimi ile ilgilenen bilim adamları yaratıcılık kavramlarını incelediğinde 'Akıcılık' özeliğinin üretilen uygun düşünce sayısı ve problem için alternatif geliştirmek olarak belirlemişlerdir.

'Esneklik' ise düşünce üretme yeteneği, problem çözme aşamalarını belirleyip uygun olmayan yaklaşımları değiştirebilmektir.

‘Özgünlük’ daha önce rastlanmamış akılcı çözümler yaratma isteği ve orijinal olan düşünceler oluşturmaktır.

‘Ustalık’ düşünceleri tamamlayarak geliştirmek, Detaylara inerek yeni sonuçlar bulma ve cevaplar bulma becerisidir.

Ayrıca bu özelliklere ek olarak geliştirilen diğer kavramlar ise;

- Sorunlara Karşı Duyarlılık,
- Ayırıştırımcı ve Birleştirmeci Özgün Yetiler
- Yeniden Tanımlama ve Düzenleme yani özgünlük
- Değerlendirmedir (O. T. Kırıçoğlu & M. Stokrocki, 1997).

Bu davranışların temelindeki ‘özgürlük’ kavramıdır. Birey toplum içerisinde edindiği ilişkilerde özgür davranmasının yanı sıra, yine toplum içerisinde sergileyeceği davranışlarında özgün olması da önemlidir (Eisner & Ecker, 1966, s. 64).

Değerlendirme sanatsal eğitiminde yaratıcılık yetisinin ilerlemesinde ve gelişme göstermesinde en etkili kriterdir. Çünkü devamlı olarak yeniden kurma ve inşa etme düzeni içerisinde de olan yaratıcılık usun büyük çabasının olarak karşımıza çıkar. Bu sürecin sonucunda bir yapıt olarak ortaya çıkar (Kırıçoğlu, 2005, s. 169-170) Sanatsal Yaratıcılığı ele alan araştırmalardan biri olarak ‘Ürün Verme Süreci’nde yaratıcı bireyin izlediği stratejilerin neler olduğunun belirlenmesi ile ilgilidir. Bu süreç içerisinde üç tip yaratıcı strateji yöntemi belirlenmiştir (Beittel, 1966; Kırıçoğlu, 2005, s. 175)

Bunlar;

- İçten(spontaneous)Tip
- Iraksak(divergent) Tip
- Akademik Tip

Birinci tip davranışına sahip olan öğrenciler; çalışmalarını her zaman bütün olarak algılar detaylarından başlamazlar ve kendilerine ait gelişmeler ile sonuca giderler. Bu tip öğrenciler hataları ve eksikliklerinin bir avantaj olarak görür ve sonuca ulaşmak için olan gereksiz olan ayrıntıları çıkarırlar. Okulda sanat eğitim alan çocukların çok hızlı bir şekilde bütünü inceleyip detaylandırmadan yaptıkları çalışmalarda bu stratejinin uygulandığı görülmektedir.

İkinci grup davranışa sahip olan öğrenciler; Net ve karmaşık olmayan aşamalar yolunda ilerler. Çalışma yöntemi belirlenene kadar sürekli olarak akıl yapılan çalışmayı kontrol eder. Durağan çalışma tipinde olduğu gibi resim hemen bitmez detaylar çalışılarak adım adım ilerlenir.

Üçüncü grup davranışa sahip öğrenciler; Çalışma başlar başlamaz net bir kesinlik çerçevesinde gelişir. Hiçbir şekilde rastlantısal olan bir durum ile karşılaşmaz. Ortaya çıkacak olan sonuç önceden tahmin edilebilmektedir. Bu sebepten dolayı sonuca ulaşmak için en kesin yöntemler ve teknikler seçilir.

Bu üç tip davranışın doğru olarak tanımlanması oldukça önemlidir. Çünkü farklı yaratıcılık tiplerine sahip çocukları yönlendirmek gerekmektedir. Mesela ilk tip davranışta zaman önemlidir ve sürekli olarak bir araştırma ve geliştirme tavrı sergilenir. İkinci tip davranışta ise sorun üzerine odaklanarak yaratıcı sonuçlar üretmeye yöneliktir. Üçüncü davranış tipinde ise davranış direk olarak ürüne yöneliktir.

Sanatsal yaratma süreci içerisindeki öğrenme ağırlıklı olarak verilen sanat eğitiminde sadece spontane davranış tipi ya da ırsak davranış tipi benimsenmeli akademik davranış tipi sürecin dışında bırakılmamalıdır. Her üç davranış tipide yaratıcılık düşünce sürecinin içerisine dâhil edilmelidir.

Yaratıcı davranışta kimi özelliklerin belirgin olarak sergilendiği karakteristiklerin tanımlanması bir başka araştırma konusudur. Bu araştırmada amaç sanatsal açıdan yaratıcı davranış özelliklerini tanıyarak sanatın öğretimine yön vermektir. Araştırmada sanatsal yaratmada yaratıcı davranıştan ayrılarak belirginleşmesinin önemi üzerinde durulmuştur (Eisner & Ecker, 1966; Kırıçoğlu, 2005 s.169-170)

Sınırları Zorlama: Nesnelerin içinde bulunduğu kültürce benimsenmiş alışılmış konumlarından başka bir konuma getirilmesi belirgindir. Picasso'nun bir vidayı kadın ayağı, bir çocuk otomobilini maymun başına dönüştürmesi örnek olarak verilebilir.

Buluş Yapan: Yaratıcılıkta ise yeni bir nesne ya da nesne grubunun yaratılması söz konusudur. İki ayrı durum iki ayrı alan gibi görünen nesnelerin ya da durumların bir arada yeni bir durum ya da nesne olarak ortaya çıkarılmasıdır. Ortaya çıkan nesnenin diğer objelerle herhangi bir benzerliği yoktur. Sanatta yeni bir akım yapanlar bu türdedir.

İcat Etme: Yaratıcı Davranış yoğun ussal bir kalıtım gerektirir. Bu davranışta kabul edilmiş durumlar ve varsayımlar dışlanır. Yüksek derecede düş gücü bu tür yaratıcılığın en vazgeçilmez bileşenidir. Önceden kabul görmüş açıklamalardaki boşlukları görme, imgelem yolu ile bu boşlukları kapatacak yeni düşünceler üretme yeni bir düzenin kurulmasında önemli bir etkindir.

Estetik Düzenleme: Özellikle sanat yapıtlarında uyum ve bütünlük sergilenmesi ile ilgilidir. Estetik düzeni arayan kişi bu düzeni ve birliği gereç üzerinde araştırır. Sanatsal Değeri yine sanatsal ilkleri uygulayarak düzenler. Sanatçıların karmaşa içinde denge ve birlik kurmadaki başarıları bu tür bir davranış sonucudur.

Yaratıcılık sanat eğitiminde öteki alanlarda çok daha önemlidir. Çünkü sanat bir “grecin “ ya da “düşünün” edilgen durumu ile ilgilenmez önünde az ya da çok ama kesin var olan bir değişimi ve yeniliği ortaya çıkarır. Ancak her davranıştan yeni bir yenilik beklenmemelidir. Üstün sanatçılar arasında öyleleri çıksa bile ve yine okul düzeyinde o tip davranışa eğilimi olanlar olsa bile sanatsal öğrenmede temel davranış düzenin yakalanmasıdır (Kırıçoğlu, 2005, s. 179).

2.2.2. Düşünce üretimi (analitik düşünce) ve yaratıcı düşünce

Düşünme algılama ve kişinin çevresi ile özel bir şekilde ilişki kurma davranışını kapsar. Bir kişi çevresindeki şeyleri merak edebilir veya bu meraktan yoksun ve kaygısız biri olabilir. Hangisini tercih ederse etsin kişinin tutumu ne düşündüğünü ve hangi düşünme yollarını kullandığının göstergesidir (Kale, 1993, s. 81).

Yaratıcı ve analitik düşünme bu alan içerisindeki önemli bir yere sahiptir. Bu iki düşünme arasında ki ilişkiler önemli bir yere sahiptir. Yaratıcı düşünmenin tanımı yaratıcılığın tanımı ile yakından ilgilidir. Yaratıcı düşünme daha önce aralarında ilişki kurulmamış nesneler ya da düşünceler arasında ilişki kurabilmek ve bunları yeni bir düşünce şeması içinde özgün ürünlerle hayatta geçirebilme yetisi şeklinde tanımlanır (Rawlinson, 1995). Yaratıcı düşünme ile analitik düşünme arasındaki ilişkinin kavranması önemlidir. Bilindiği gibi insan beyni bütün düşünsel etkinliklerin merkezidir. Birçok insan kendinde var olan bu düşünsel birikimin farkında değildir ya yeterince kullanamaz ya da fark etmez. Analitik düşünce mantıksaldır tek bir yanıtı ya

da uygulanabilirliği olan az sayıda çözüme ulaştırır. Yaratıcı düşünce ise hayal gücünü gerektirir ve insanı pek çok muhtemel yanıtta çözüme ya da düşünceye götürür. Her ne kadar bu iki düşünme biçimi de farklı iseler de biri diğerrinin tamamlayıcısı olduğu için birbirlerine bağlıdırlar. Bu, özellikle yaratıcı düşüncenin oluşturduğu fikirler dizisi açısından uygulanabilir olanları saptamak için analitik yöntemlerin kullanılması gerektiğinde kendini belli eden bir durumdur. Analitik düşünce fikirleri ve uygulamaları birleştirir ve eğer ciddi bir ilerleme kaydetmek isteniyorsa yaratıcı düşünce ile desteklenmesi gerekir.

Analitik düşünme yaratıcı kişiyi tek bir noktaya götürür. Tek bit yanıt ya da analitik düşünmek üzere az sayıda sonuç verir. Yaratıcı düşünme ise ayrıştıran bir yapıya sahiptir. Sorunun tanımından başlar ve onu çözmek için yaratılan pek çok sonuca varacak şekilde birçok çözüm üretir. Böylece analitik düşünmenin az sayıda çözümler yaratıcı düşünmenin ise çok sayıda fikirler ürettiğini söyleyebiliriz (Üstündağ, 2003, s.77-78).

2.2.3. Yaratıcı davranış olarak elde edilen bir ürünü bir sanat biçimine dönüştürme

2.2.4. Sanat ve yaratıcılık

Yaratıcılık kavramı herhangi bir durum yokken yeni bir durum oluşturma, değişik özgün sonuçlara ulaşabilme, karşılaşılan sorunlara orijinal çözüm stratejileri üretebilme ve strateji geliştirebilme buna bağlı olarak yeni bir yaşam modeli oluşturma farklı deneyimler sayesinde düşüncelerini ilerletebilme olarak tanımlaması yapılmaktadır. Daha önceden de bahsedildiği gibi yaratıcı birey farklı sentezler oluşturabilen araştırma yapabilen stratejik düşünüp sonuçları eleştirebilen birey olarak tanımlanmaktadır (Argun, 2012, s. 50).

Yaratıcılık kavramının sanat eğitiminde yer almaya başladığı yıllarda; Freud'un bilinçaltı sürecine ilişkin olan teorisinin, ABD'de Gelişimci Eğitim fikrinin arttığı, sanatsal anlamada dışavurumcu ve gerçeküstü resimsel teorilerini çocuğun yaratıcılık temalı resimleri ile bir bağlantı kurulduğu yıllardır.

Sanat eğitimcileri ilk olarak Freudcu düşünce akımının etkisinde kalırlar. Freud teorisinde ele aldığı bilinçaltı ve düşsel alan ile ilgili olan düşünceler sanat yapan kişi kadar sanat eğitimi için önemli yer edinmeye başlamıştır çünkü yaratıcılık için düş ve imge en önemli öğedir.

Gelişimci eğitim yani progresive education kuramına göre yaratıcılık kavramı; “Değişim içerisinde ilerleme ve süreç içerisinde değişmeye hazır olma yaratıcılık olgusunun temel kaynağı olarak görülmekteydi. Gelişim sürecine bağlı olan öğrenme bireyin yaşantısından deneyimleyerek çıkardığı bütün sonuçları çevre ile ilişkilendirmesi sonucunda gerçekleşir.” (Dewey, 1938, s. 21).

Bu süreç bireyin herhangi bir baskı altında olmadan özgür düşünerek yaratıcılığını geliştirmesi gerekir bunun için ise engel teşkil eden bütün davranışları ortadan kaldırarak bireyin özgür düşünerek fikir üretmesine yardımcı olmaktan geçmektedir (Dewey, 1938, s. 23).

Yaratıcılığı ön planda tutan çocuk resimleri ile dışavurumcu ve gerçek üstü anlayışın arasında kurulan bağlantıya vurgu yapan eğitimciler ve gelişimci eğitim fikri ve Freud’un dışavurumcu eğitim fikri bir arada toplanınca okul içerisindeki sanat eğitiminde yaratıcılık vazgeçilmez bir durum haline gelmiştir. Bu görüşlerden yola çıkılarak yaratıcılık kavramı süreç içinde öyle bir durum içerisinde gelir ki sanki yaratıcılık sadece sanat eğitiminin bir kavramı olarak değerlendirilmeye başlanır.

1950’li yıllar ve daha sonraki yıllarda yaratıcılığın sadece sanat eğitiminin bir kavramı olmadığı aynı zamanda bilimsel araştırmalar ve bilimsel verilerinde yaratıcılığı kullanabileceği belirlenmiştir. 1960’lı yıllarda direk olarak sanatsal yaratma kavramının üzerine yapılan çalışmalar da ise sanat eğitiminin sadece sanatsal anlamda yaratıcılık sürecini destekleyen ve geliştiren bir kavram olması fikri yaygınlık kazanmıştır.

Buradaki amaç ne sadece sanatçı yetiştirmek ne de herkesi zaman içerisinde yaratıcılık seviyesine ulaştırmaktır. Sanatı öğrencilere öğretmek gelişmesini ve yaşamasını sağlamaktır (Kırıçoğlu, 2005, s. 168).

2.2.5. Yaratıcılığı Geliştirmede Kopya Kuramı

Yaratıcılık geliştirmede kopya yönteminin uygulama biçimi üç yöntem içerisinde ilerlemekte idi.

- Noktalar ile kopyalama yapmak
- Kareleme yöntemi ile kopyalama yapmak
- Direkt olarak kopya yapmak

17 ve 18 yüzyıl kadar sanayi toplumu olma yönünde ilerleyen Avrupa’da endüstriyel ihtiyaçla beraber sanatsal eğitim anlayışı ve mesleki eğitim anlayışı gelişmekte de idi. Okullarda öğrencilerin eğitim biçimi genellikle kopya yöntemine yönelik olarak gerçekleşiyordu. Endüstriyel ihtiyacın eksiklerini karşılamak için hatasız ve eksiksiz olan çizim yapma alışkanlığını tüm öğrencilere kazandırmak hedefleniyordu. Çocuğun çizimlerin de yaratıcılık önemli bir boyut taşımıyordu çizimlerde para kazanma yönü daha önemli idi. Bu yüzden bu yöntem çocuğun eğitim açısından değerli değildi. Fakat uzun bir süre kopya yöntemi okullarda devam etti. Çocuğun yaratıcılık sürecine zıt düşen bu yöntem bir süre sonra etkinliğini yitirdi ve yeni anlayışlar ortaya çıktı (Türkdoğan, 1984, s. 35).

Artut’a (2006) göre, sanat eğitimcilerin bazıları kopya yapmanın yaratıcılık açısından gerekli olduğunu öğrenmenin gerçekleşebilmesi için kopya yönteminin her basamakta incelenmesi gerektiğini ifade etseler de günümüzdeki sanat eğitimi anlayışı içerisinde yaratıcılık içermeyen sanatsal eğilimler ileriki aşamalarda öğrencilerin güvensizlik problemleri yaşayabileceği sorununu ortaya koyar (K Artut & Demir, 2004 s.127). Kopya kuramını kullanırken kopya edilecek olan resmin birebir olarak kopya edilmesi bir suçtur ve buna aşırma yöntemi adı verilir.

Maccario’ya (2010) göre, “Büyüklerin çocukların resimlerine olan etkileri doğal süreçlerini yok eder. Çocuklara resim çizerken herhangi bir şekilde müdahale edilmemeli sadece çalışmak için öğrenci iyi bir şekilde motive edilmelidir. Dışarıdan herhangi bir baskı ile bir kural konulmayarak öğrencinin özgürlüğü yok edilmemelidir. Diğer türlü çocuğun resimleri sanatsal özelliğini yitirir bu yüzden sanat çocuğun gelişimi ile birlikte doğal olarak ilerler görüşü savunulmuştur.” (K Artut & Demir, 2004, s. 229-230).

Burada önemli olan yaratıcılık, özgür çizimleme deneyimi ve kendini anlatmadır. Çocuğun çizim süreci içerisinde kendi içinde yaşadığı mutluluk ve sonuçta elde ettiği deneyimleri olarak görülür. Burada önemli olan sonuç değil süreçtir (K Artut & Demir, 2004, s.229-230).

Sanat eğitiminde yaratıcılık en önemli parça olarak görülmektedir. Burada önemli olan çocuğun erken yaş dilimi içerisinde yaratıcılık ile tanışması keşfetmesidir. Çünkü keşfedip gözlemleyen çocuk daha etkin şekilde sürece katılmaktadır. Kopya yöntemi tek bir öğrenme biçimi olarak görülmemelidir. Çünkü sadece tek yönlü çalışma düşüncenin körelmesine neden olur. Çünkü birey yaratıcılık yetisi ile doğar, yeteneklidir, çalışmaları sanatsal anlamlar içerir. Bu yüzden hiçbir şekilde dışardan müdahale olmadan çizimlerini gerçekleştirip yaratıcılığını geliştirmesi gerekmektedir. Bu görüşlerden yola çıkarsak kopya kuramın az kullanarak kendine özgü olan çalışmaların ortaya çıkması eğitim açısından oldukça değerlidir (Striker, 2005 s69).

Öğrenme zorluğu yaşayan çocuklarda en büyük aşama sanatsal eğitim çerçevesinde başlar fakat çocuğun yaratıcılık yönü göz ardı edilip sürekli olarak kopya yöntemi ile çizim yaptırılırsa öğrenci yaratıcı süreç içerisindeki gelişimini sağlayamaz. Bu tür durumlarda yaratıcı olan gücü göz ardı edilmemelidir.

“Şöyle yazar Cozens: “Kanımca başkalarının eserlerini kopya etmek için gereğinden daha fazla zaman harcanıyor; bu ise imgelemin zaafa uğramasına yol açıyor. Dahası, doğayı kopya etmek için de aşırı zaman harcanabileceğini ileri sürmekten çekinmeyeceğim” (E. Gombrich, 2015, s. 185).

Kopya kuramının yaratıcılık sürecine etkisi incelendiğinde bazı görüşlerin birbirleri ile paralel olduğu bazılarının ise zıt düştüğü görülmektedir. Bu açıdan incelendiğin de kopya yöntemi öğrenci açısından değerli bir yer kaplamaktadır.

2.2.5.1. Kopya yapmak ile ilgili olan görüşler

Sanatın eğitiminin okullarda ders olarak öğretilmeye başlandığı yıllarda doğru çizim yapabilmek tek amaç olarak belirlenmişti. Bu amacı gerçekleştirmek için ise tek bir yöntem kopya kuramı kullanılırdı.

Uzun yıllar sonra çocuk resmine olan önem artınca resimlerin kopya yapma yöntemi ile çizilmesi gerektiği savunuldu. Bu görüş ile ilk olarak Franz Çizek tarafından “Çocuk resimlerinin kopyadan uzak doğal yöntem içerisinde çizilmesi” gerektiği görüşü ortaya konulmuştur. Daha sonra bu görüşün ışığında John Dewey “Gelişimci Eğitim Kuramı” ile çocukta her zaman özgünlüğü ve doğallığın gelişmesini benimsemiştir.

Sanat Eğitimin de çocuk çizimlerinin evrensel olması gerektiğini savunan kişiler, çocuğun resimleri içerisinde kendi kültürel öğelerinin etkisinin ve grafik modellerinden faydalanmayı kesinlikle istememişlerdir. Bu nedenle çocuk resimleri herhangi bir şekilde kültürel öğeler barındırmaz her kültürel bölgede aynı özellikleri taşır bu yüzden kopya yapma geçersiz sayılır (Karaca, 2011, s. 69).

Çocuk süreç içerisinde bütün saf ve doğallığı ile öğrenmesinin kendisi gerçekleştirmelidir. Ders içerisinde güncel olan kopya örneklerle yönelmek çocuğun yaratıcılığını engelleyerek gelişimini yavaşlatır. Bu görüş çocukların hiçbir etki olmadan kendiliğinden gelişmesini temel aldığı için “Doğalcı Görüş” olarak tanımlanmaktadır (Viola, 1936)&Kırıçoğlu, 2002, s. 78).

Çizek’in kopya geliştirici bir etken değildir ve Harrison’un belirttiği gibi; “Kopya resmin şeytanıdır ve eğitici değer taşımaz fikirleri sanat eğitiminde yaygınlaşır. Buna göre çocuk hayal ettiğini çizer” (Duncum, 1988, s. 204).

Viktor Lowenfeld ise, sanatsal yeteneğin çocuğun büyüme ve gelişme süreci ile paralel olarak ilerlediğini savunan “Gelişim Kuramını” oluşturmuştur. “Çocuğun kendi düşüncelerini kullanarak herhangi bir baskı altında olmadan yaratıcılığını geliştirmesini savunmuştur” (Özsoy, 2007, s. 43).

Brent Wilson ve Marjorie Wilson, 1977 yılında yayınladıkları makalelerinde ise; “Çocukların resim yapma sürecinin başında kopya yöntemini kullanarak çizimlerini gerçekleştirdiklerini fikirlerini ortaya koymuşlardır ve böylece diğer görüşlere zıt görüş ortaya koymuşlardır” (Yolcu, 2009, s. 76). Wilsonların görüşüne göre; “çocuklarının resimlerinin temelinde kopya kuramı kullanıldığını belirtirler. Bu durum öğrencileri daha olumlu yönde geliştirdiğini savunmaktadır.” (Çınar, 2006, s. 65)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, çalışma evreni ve örnekleme, verilerin toplanma süreci ve toplama araçlarına, verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemlerle ilgili bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

İlköğretim öğrencilerinin bir sanat eserine bakış açılarının incelendiği bu araştırmada betimsel çalışma modeli benimsenmiştir.

Betimsel Çalışma modeli, üzerinde çalışma yapılan konunun mevcut durumuna ilişkin hipotezleri analiz etmek ya da sorulan mevcut sorulara cevap bulmak için veriler bulup bir araya getirmeyi amaçlayan ve genellikle test, anket veya görüşme gibi bilgi toplama yöntemlerini kullanan bilimsel bir çalışma modeli olarak tanımlanmaktadır.

3.2. Araştırmanın Çalışma Evreni

Araştırmanın çalışma evrenini, Erzurum ilinde 2015-2016 eğitim-öğretim yılında örgün öğrenimlerine devam eden ilköğretim öğrencileri oluşturmaktadır.

3.3. Araştırmanın Çalışma Örneklemi

Bu araştırmanın çalışma örneklemi Erzurum ilinde 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Hilalkent İlköğretim Okulu 8. sınıfta öğrenim gören ve uygulamaya gidilen gün sınıfta olan 100 öğrenciden meydana gelmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen Bir Sanat Eserini İnceleme Becerileri Anketi kullanılmıştır. Ankette 41 tane açık uçlu sorudan oluşan dört farklı bölüm bulunmaktadır. Anketin birinci bölümü “Betimleme Evresi”

olup açık uçlu 13 sorudan, ikinci bölümü “Çözümleme Evresi” olup açık uçlu 17 sorudan, üçüncü bölümü “Yorumlama Evresi” olup açık uçlu 10 sorudan, dördüncü bölümü “Yargı Evresi” olup açık uçlu 1 sorudan oluşmaktadır.

3.5. Verilerin Analizi

Bu analizler bilgisayarda SPSS for Windows 22.00 istatistik paket programı ile yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde, verilerin i analizlerinden elde edilen bulgular ve yorumları anketin verilmiştir.

4.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Betimleme Evresine” Verdikleri Yanıtların Genel Dağılımı ile İlgili Bulgular

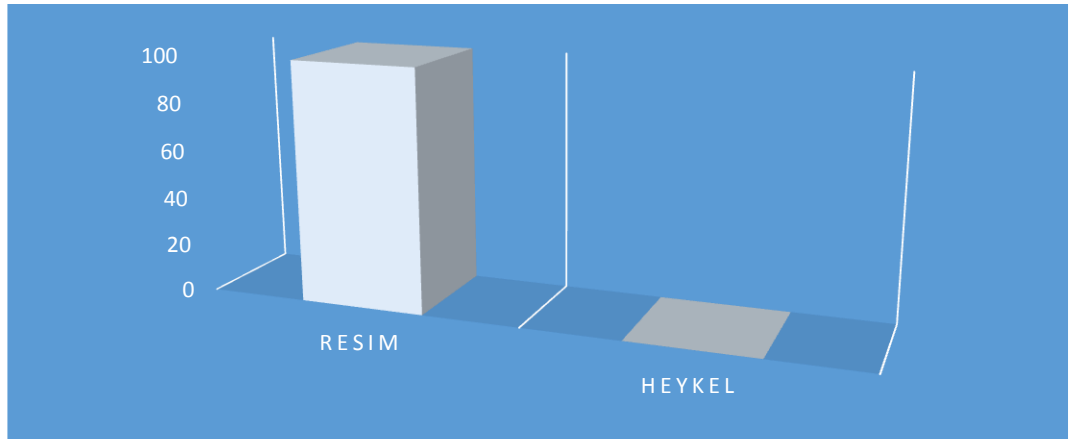
Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin betimleme evresinin;

“Soru1:Bu Eser Hangi Sanat Formudur?(Resim, Heykel, v.b)” maddesine verdikleri yanıtlar Grafik 4.1’de gösterilmiştir.

Anketin “Soru1: Bu Eser Hangi Sanat Formudur? (Resim, Heykel, v.b)” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	F	%
Resim	100	100,0
Heykel	-	-

Tablo incelendiğinde “Soru1: Bu Eser Hangi Sanat Formudur?(Resim, Heykel, v.b)” maddesine öğrencilerin %100’ü “Resim” yanıtını vermişlerdir (Grafik 1).

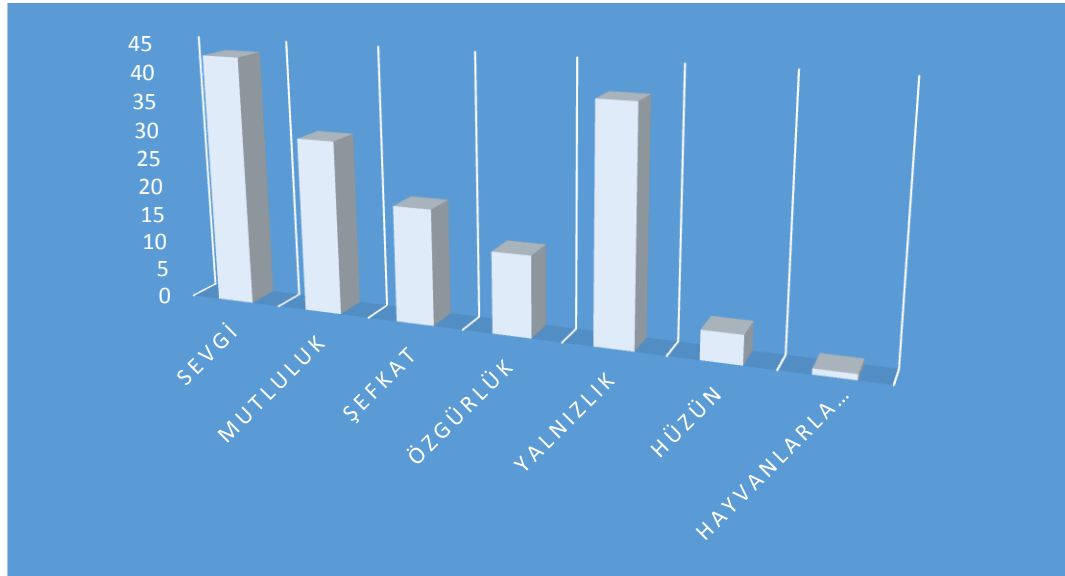
Grafik 4.1. “Soru1: Bu eser hangi sanat formudur?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin betimleme evresinin “Soru2:Bu Resimde Ne Anlatılıyor?” maddesine verdikleri yanıtların dağılımı Yanıtlar Grafik 4.2’de gösterilmiştir.

Anketin “Soru2:Bu Resimde Ne Anlatılıyor?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
SEVGİ	43	43,0
MUTLULUK	30	30,0
ŞEFKAT	20	20,0
ÖZGÜRLÜK	14	14,0
YALNIZLIK	40	40,0
HÜZÜN	5	5,0
HAYVANLARLA İNSANLARIN İLİŞKİLERİ	1	1,0

Tablo incelendiğinde, “Soru2:Bu Resimde Ne Anlatılıyor?” maddesine öğrenciler %43 oranında “Sevgi”, %30 oranında “Mutluluk”, %20 oranında “Şefkat”, %14 oranında “Özgürlük”, %40 oranında “Yalnızlık”, %5 oranında “Hüzün”, %1 oranında “Hayvanlarla insanların ilişkisi” yanıtlarını vermişlerdir (Grafik 4.2).

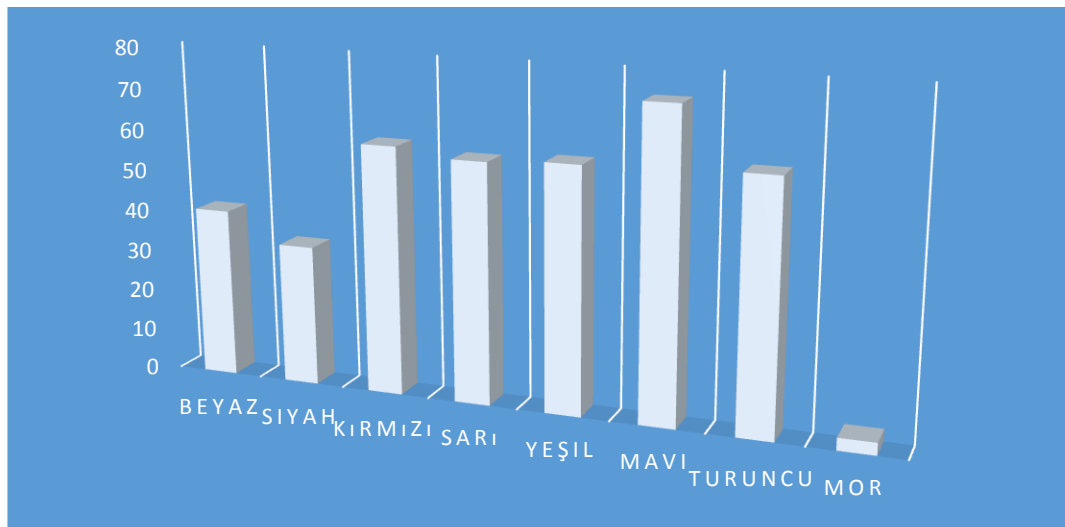
Grafik 4.2. “Soru2: Bu resimde ne anlatılıyor?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin betimleme evresinin “Soru3: Bu Resimde Hangi Renkler Kullanılmıştır?” maddesine verdikleri yanıtların dağılımı yanıtlar Grafik 4.3’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru3: Bu Resimde Hangi Renkler Kullanılmıştır?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

Renkler	f	%
Beyaz	41	43,0
Siyah	34	34,0
Kırmızı	60	60,0
Sarı	58	58,0
Yeşil	59	59,0
Mavi	74	74,0
Turuncu	60	60,0
Mor	3	3,0

Tablo incelendiğinde, “Soru3: Bu Resimde Hangi Renkler Kullanılmıştır?” maddesine öğrenciler %43 oranında “Beyaz”, %34 oranında “Siyah”, %60 oranında “Kırmızı”, %58 oranında “Sarı”, %59 oranında “Yeşil”, %74 oranında “Mavi”, %60 oranında “Turuncu” ve %3 oranında “Mor” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.3).

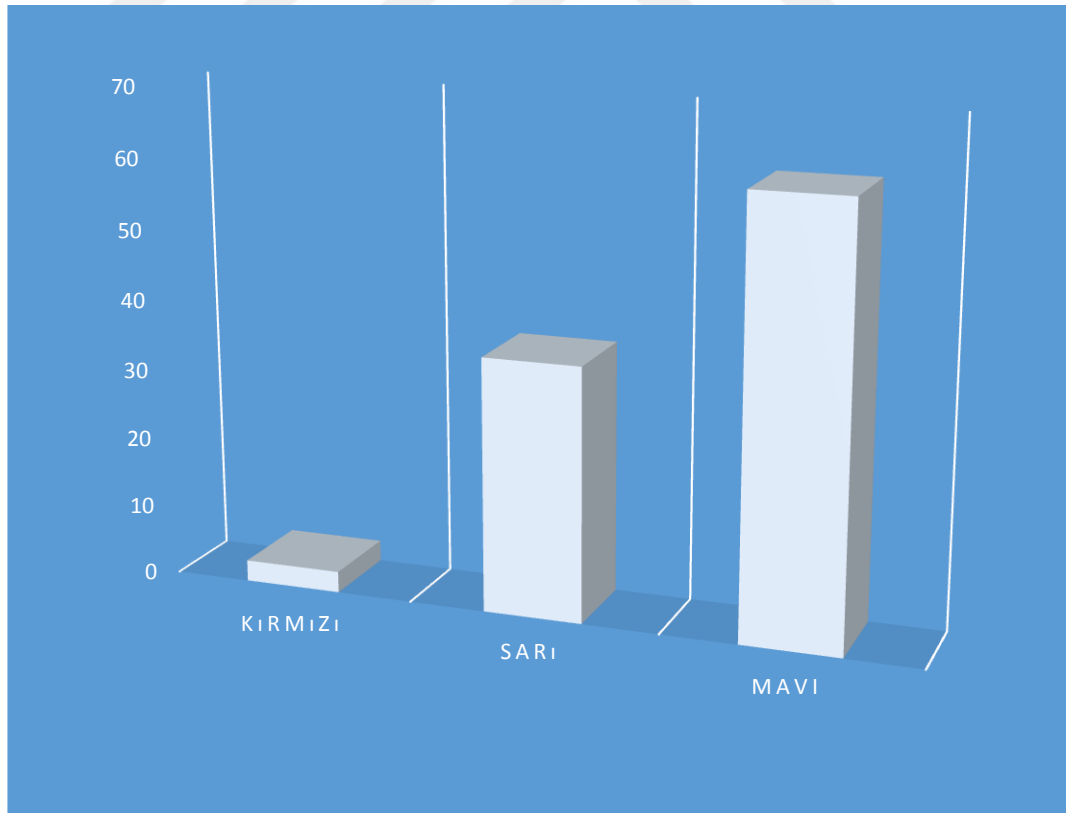
Grafik 4.3. “Soru3: Bu resimde hangi renkler kullanılmıştır?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin betimleme evresinin “Soru4: Resimde Hangi Renk Baskın Olarak Kullanılmıştır?” maddesine verdikleri yanıtların dağılımı yanıtlar Grafik 4.4’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru4: Resimde Hangi Renk Baskın Olarak Kullanılmıştır?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

Renkler	f	%
Kırmızı	3	3,0
Sarı	36	36,0
Mavi	61	61,0

Tablo incelendiğinde, “Soru4: Resimde Hangi Renk Baskın Olarak Kullanılmıştır?” maddesine öğrenciler %3 oranında “Kırmızı”, %36 oranında “Sarı” ve %61 oranında “Mavi” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.4).

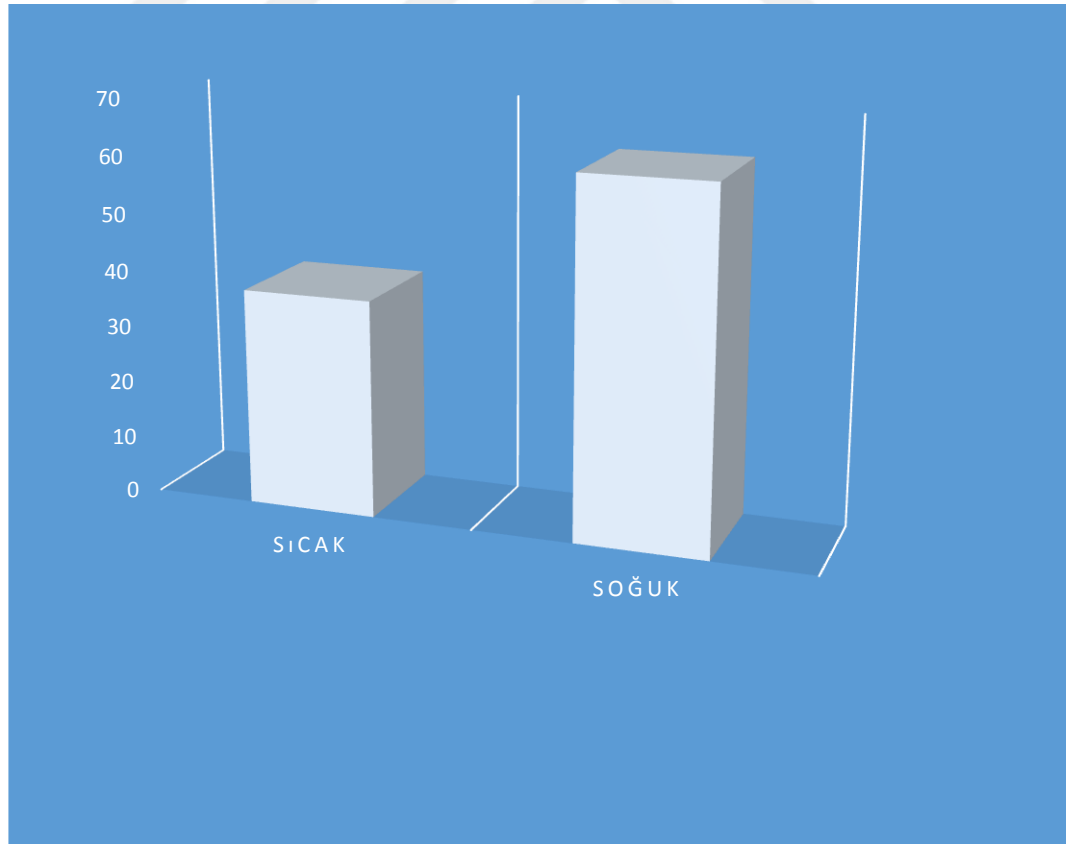
Grafik 4.4. “Soru4: Resimde hangi renk baskın olarak kullanılmıştır?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin betimleme evresinin “Soru 5:Baskın olarak kullanılan Renk Sıcak mı Soğuk mu?” maddesine verdikleri yanıtlar Grafik 4.5’de gösterilmiştir.

Anketin “Soru 5:Baskın Olarak Kullanılan Renk Sıcak mı Soğuk mu?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

Renkler	f	%
Sıcak	38	38,0
Soğuk	62	62,0

Tablo incelendiğinde, “Soru 5:Baskın olarak kullanılan Renk Sıcak mı Soğuk mu?” maddesine öğrenciler %38’i “Sıcak” ve %62’si “Soğuk” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.5).

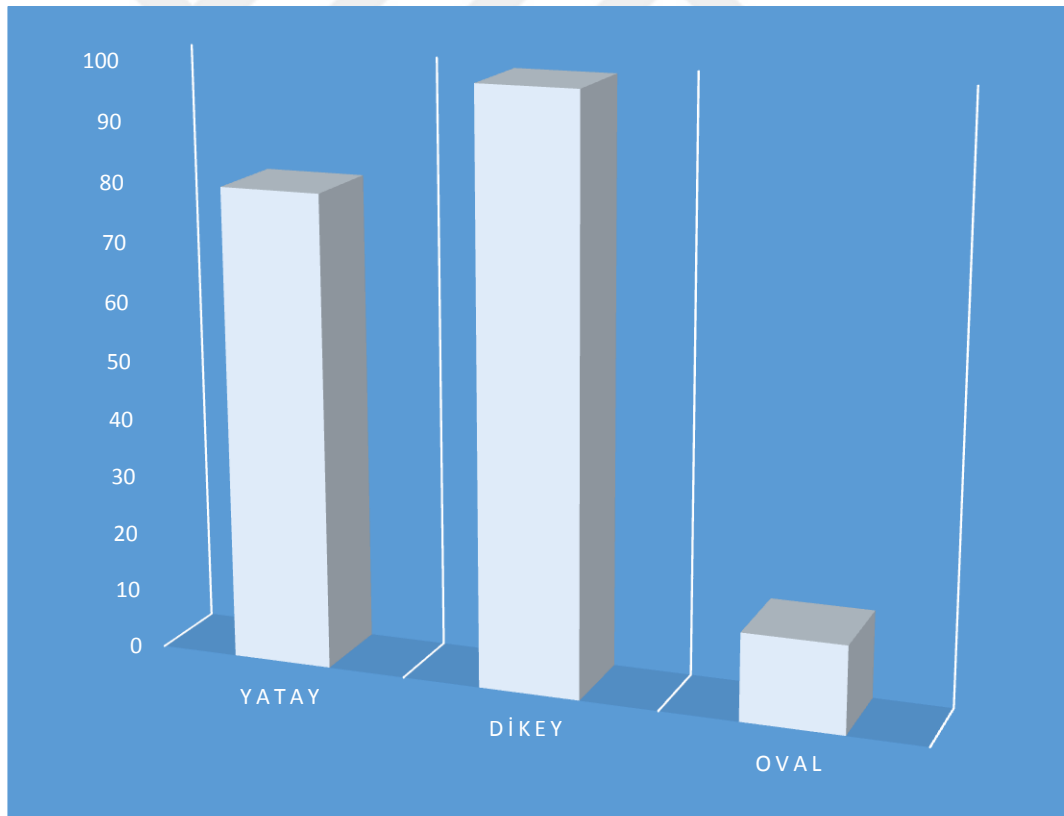
Grafik 4.5. “Soru 5: Baskın olarak kullanılan renk sıcak mı soğuk mu?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin betimleme evresinin “Soru 6: Bu resimde Hangi Türden Çizgiler Kullanılmıştır?” maddesine verdikleri yanıtlar Grafik 4.6’de gösterilmiştir.

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru 6: Bu Resimde Hangi Türden Çizgiler Kullanılmıştır?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

Çizgiler	f	%
YATAY	80	80,0
DİKEY	99	99,0
OVAL	15	15,0

Tablo incelendiğinde, “Soru 6: Bu resimde Hangi Türden Çizgiler Kullanılmıştır?” maddesine öğrenciler %80 oranında “Yatay”, %99 oranında “Dikey” ve %15 oranında “Oval” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.6).

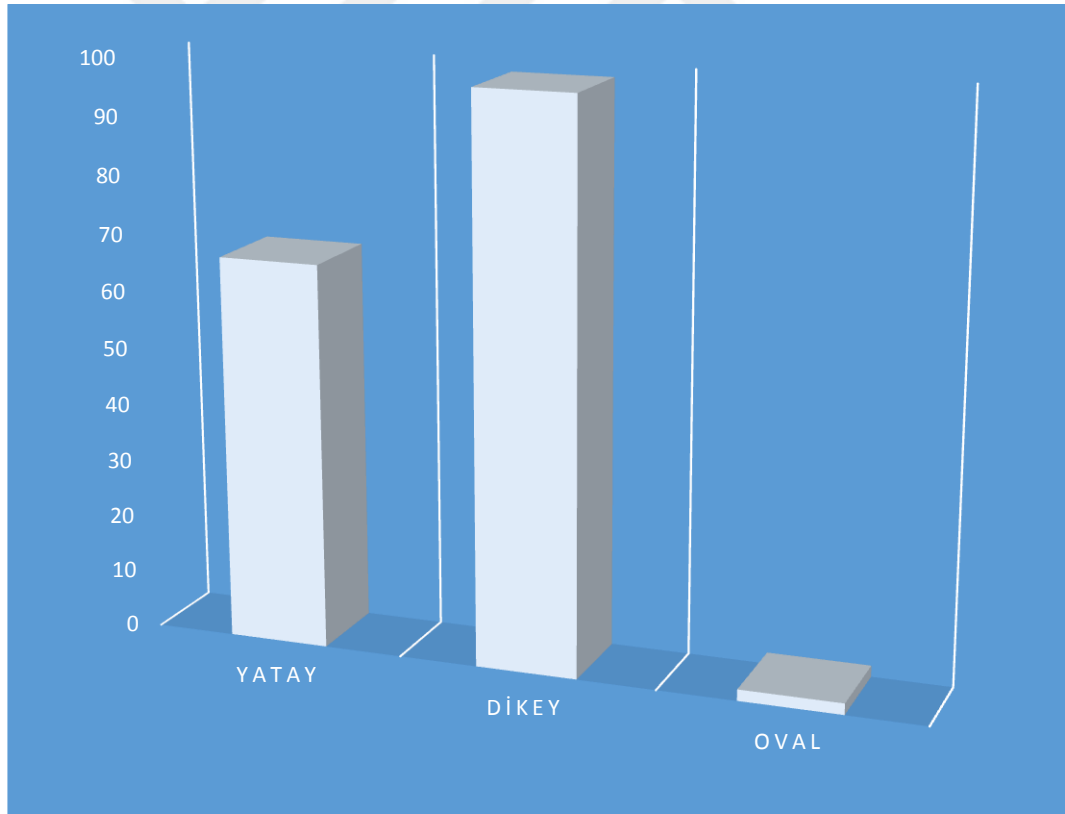
Grafik 4.6. “Soru 6: Bu resimde hangi türden çizgiler kullanılmıştır?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin betimleme evresinin “Soru 7: Kullanılan Çizgiler Dikey mi? Yatay mı? Karışık mı?” maddesine verdikleri yanıtlar Grafik 4.7’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru 7: Kullanılan Çizgiler Dikey mi? Yatay mı? Karışık mı?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

Çizgiler	f	%
YATAY	67	67,0
DİKEY	98	98,0
OVAL	2	2,0

Tablo incelendiğinde, “Soru 7: Kullanılan Çizgiler Dikey mi? Yatay mı? Karışık mı?” maddesine öğrenciler %67 oranında “Yatay”, %98 oranında “Dikey” ve %2 oranında “Oval” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.7).

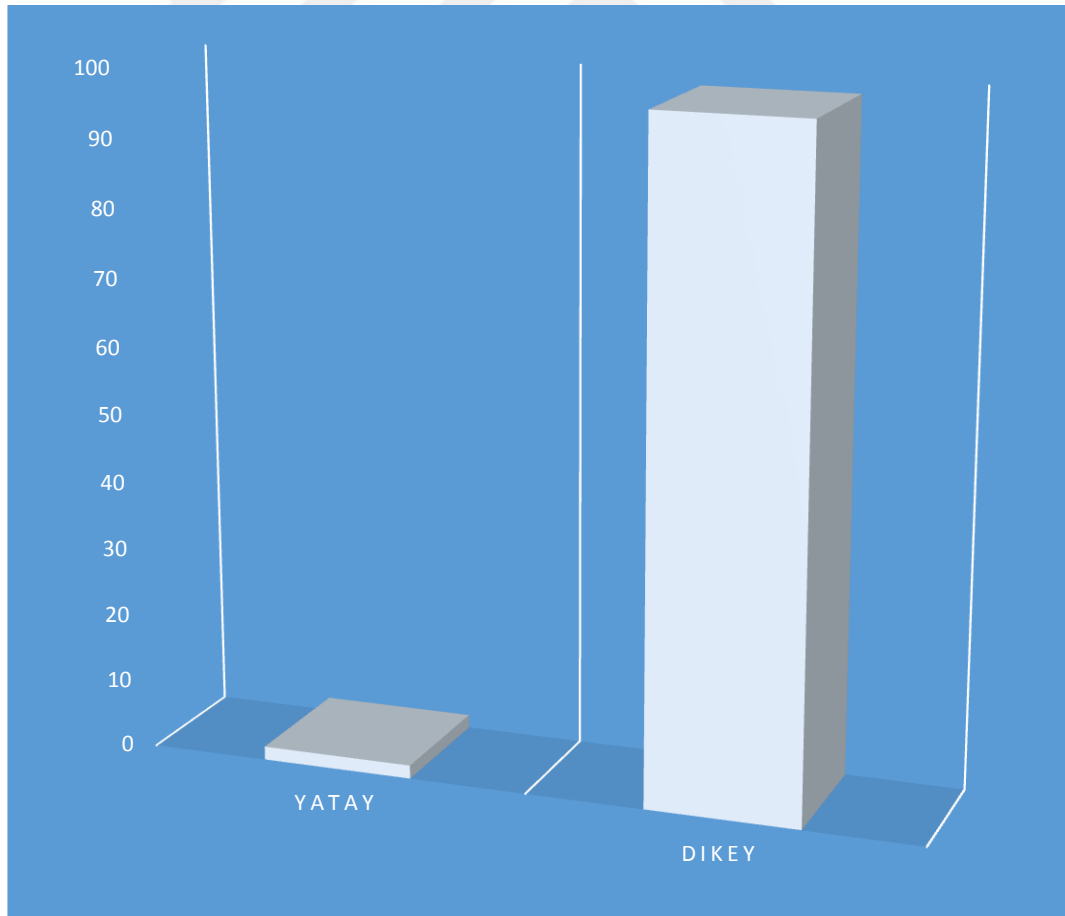
Grafik 4.7. “Soru 7: Kullanılan çizgiler dikey mi? yatay mı? karışık mı?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin betimleme evresinin “Soru8: Baskın Olarak Kullanılan Çizgiler Hangileridir?” maddesine verdikleri yanıtların dağılımı Grafik 4.8’de gösterilmiştir.

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru8: Baskın Olarak Kullanılan Çizgiler Hangileridir?” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Yatay	2	2,0
Dikey	98	98,0

Tablo incelendiğinde, “Soru8: Baskın Olarak Kullanılan Çizgiler Hangileridir?” maddesine öğrencilerin %2’si “Yatay” ve %98’i “Dikey” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.8).

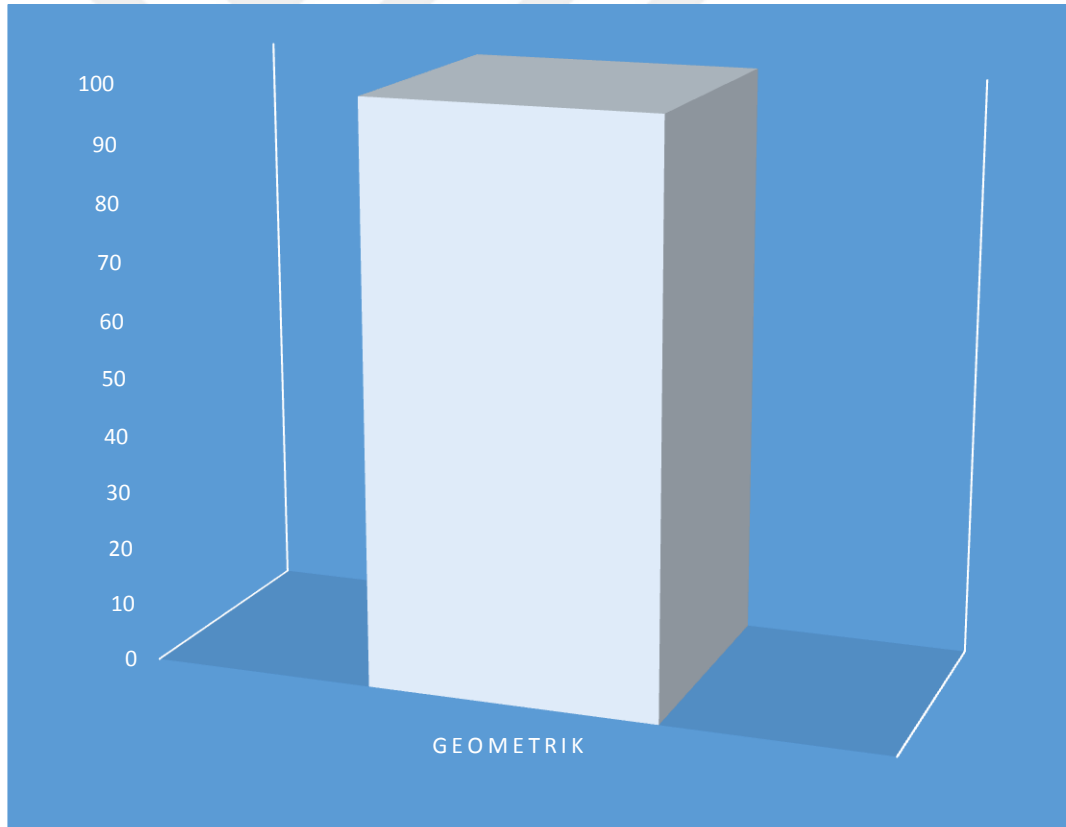
Grafik 4.8. “Soru 8: Baskın olarak kullanılan çizgiler hangileridir?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin betimleme evresinin “Soru 9:Bu Resimde Hangi Türden Biçimler kullanılmıştır?” maddesine verdikleri yanıtlar Grafik 4.9’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru 9:Bu Resimde Hangi Türden Biçimler kullanılmıştır?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Geometrik	100	100,0

Tablo incelendiğinde, “Soru 9:Bu Resimde Hangi Türden Biçimler kullanılmıştır?” maddesine öğrenciler %100’ü “Geometrik” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.9).

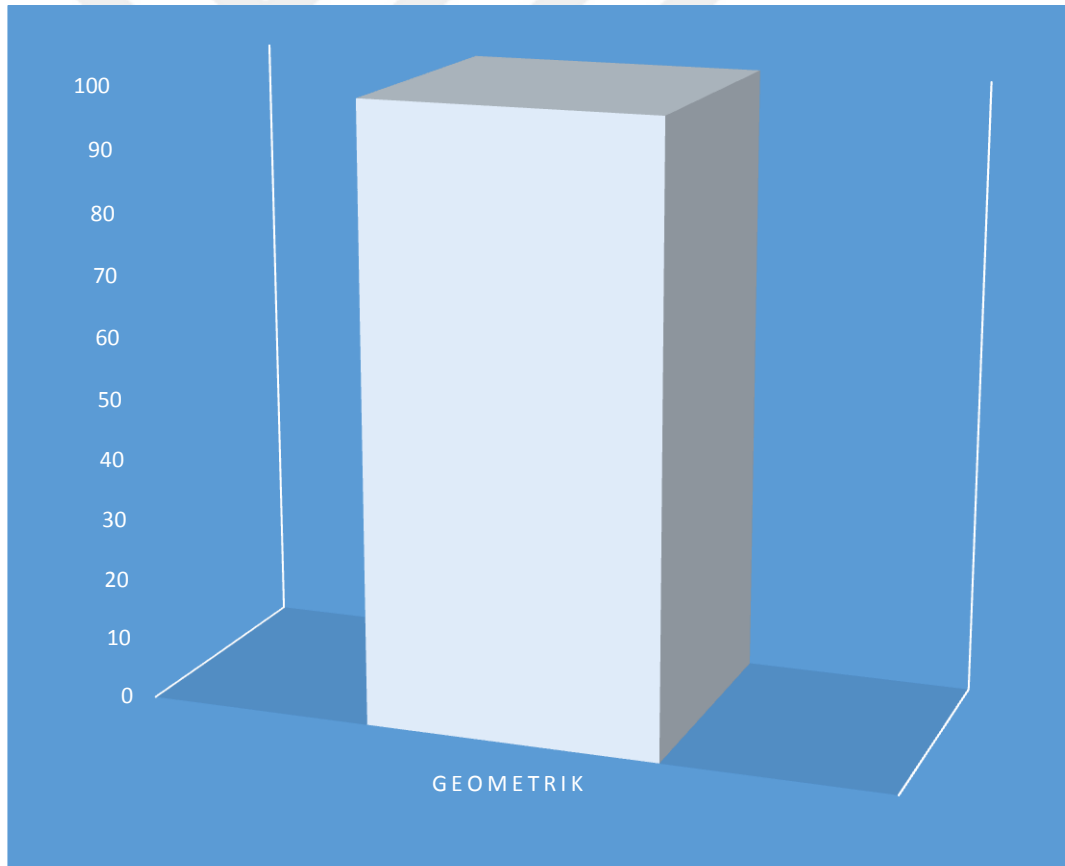
Grafik 4.9. “Soru 9: Bu resimde hangi türden biçimler kullanılmıştır?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin betimleme evresinin “Soru 10:Baskın Olarak Kullanılan Biçim Hangi Tür Biçimdir?” maddesine verdikleri yanıtların dağılımı Grafik 4.10’de gösterilmiştir.

Anketin “Soru 10:Baskın Olarak Kullanılan Biçim Hangi Tür Biçimdir?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Geometrik	100	100,0

Tablo incelendiğinde, “Soru 10:Baskın Olarak Kullanılan Biçim Hangi Tür Biçimdir?” maddesine öğrencilerin %100’ü “Geometrik” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.10).

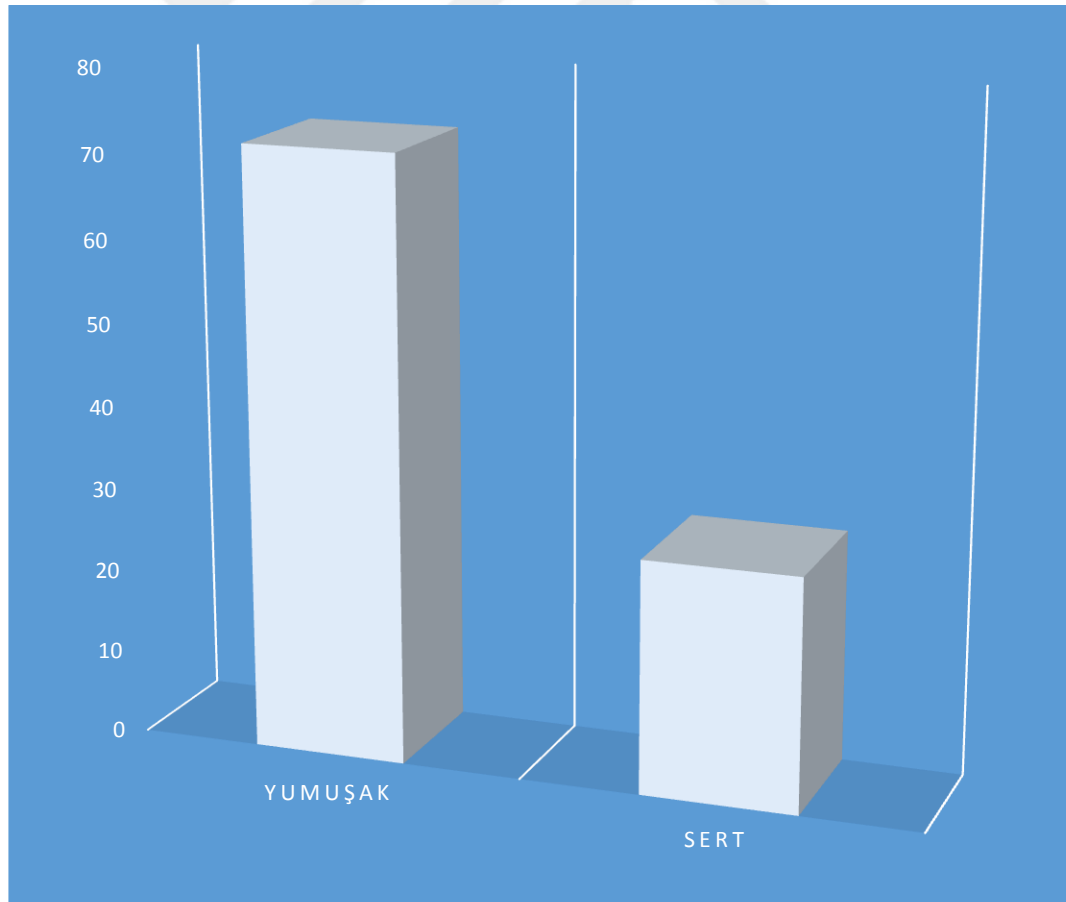
Grafik 4.10. “Soru 10: Baskın olarak kullanılan biçim hangi tür biçimdir?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin betimleme evresinin “Soru11:Resimde Ne Tür Dokular Kullanılmıştır?” maddesine verdikleri yanıtların dağılımı Grafik 4.11’de gösterilmiştir.

Anketin “Soru11:Resimde Ne Tür Dokular Kullanılmıştır?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

Doku	f	%
Yumuşak	72	72,0
Sert	28	28,0

Tablo incelendiğinde, “Soru11:Resimde Ne Tür Dokular Kullanılmıştır?” maddesine öğrencilerin %72’si “Yumuşak”, %28’i “Sert” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.11).

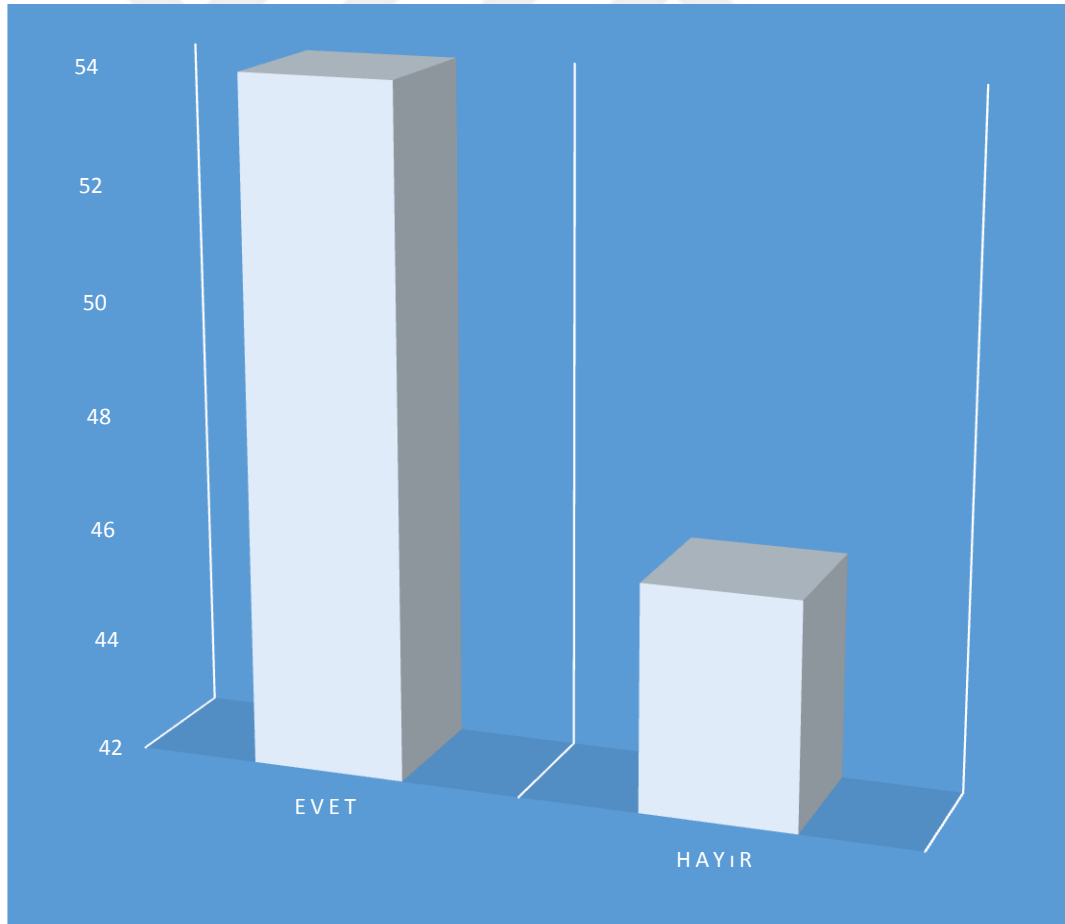
Grafik 4.11. “Soru 11: Resimde ne tür dokular kullanılmıştır?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin betimleme evresinin “Soru12: Resimde Kullanılan Bir Mekân Var mıdır?” maddesine verdikleri yanıtların dağılımı yanıtlar Grafik 4.12’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru12: Resimde Kullanılan Bir Mekân Var mıdır?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

Mekan	f	%
Evet	54	54,0
Hayır	46	46,0

Tablo incelendiğinde, “Soru12: Resimde Kullanılan Bir Mekân Var mıdır?” maddesine öğrencilerin %54’ü “Evet” ve %46’sı “Hayır” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.12).

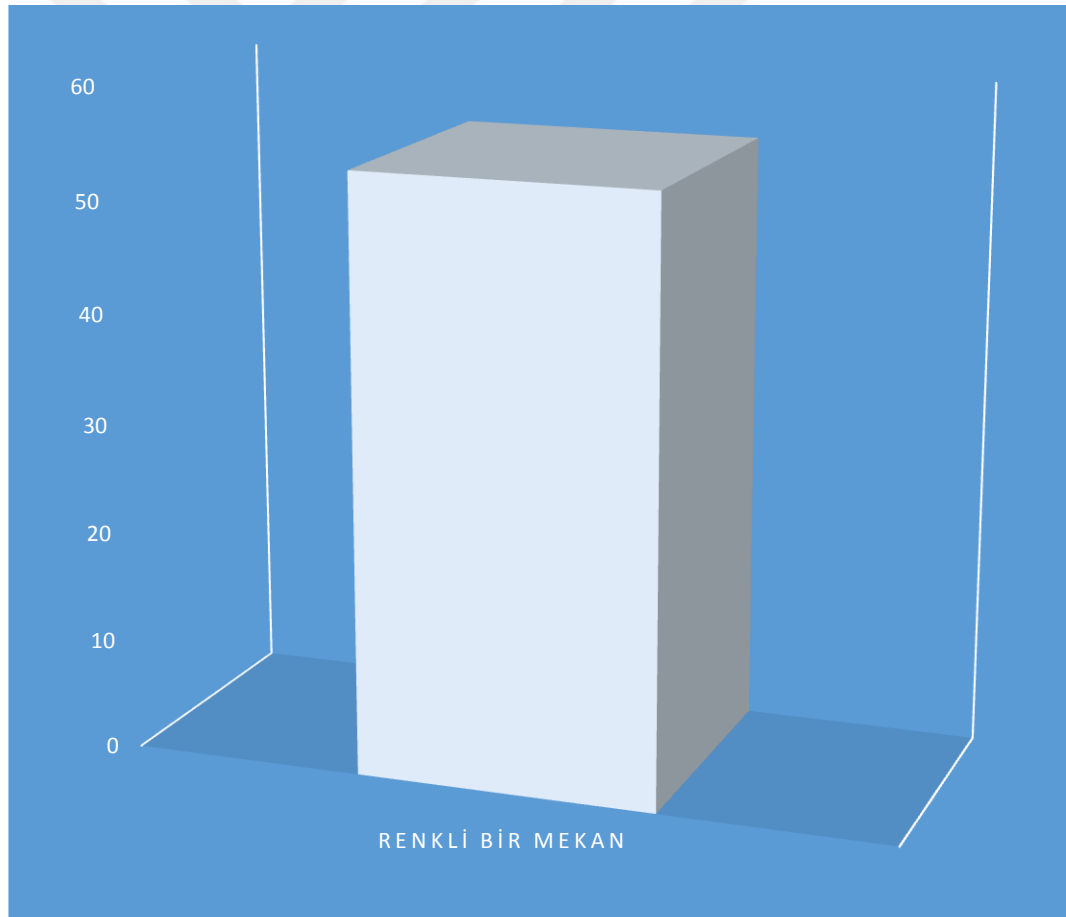
Grafik 4.12. “Soru 12: Resimde kullanılan bir mekân var mıdır?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin betimleme evresinin “Soru13: Varsa Nasıl bir Mekân?” maddesine verdikleri yanıtların dağılımı yanıtlar Grafik 4.13’de gösterilmiştir.

Anketin “Soru13: Varsa Nasıl bir Mekân?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Renkli mekan	54	54,0

Tablo incelendiğinde, “Soru13: Varsa Nasıl bir Mekân?” maddesine öğrenciler %3 oranında “Kırmızı”, %36 oranında “Sarı” ve %61 oranında “Mavi” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.13).

Grafik 4.13. “Soru 13: Varsa nasıl bir mekân?”

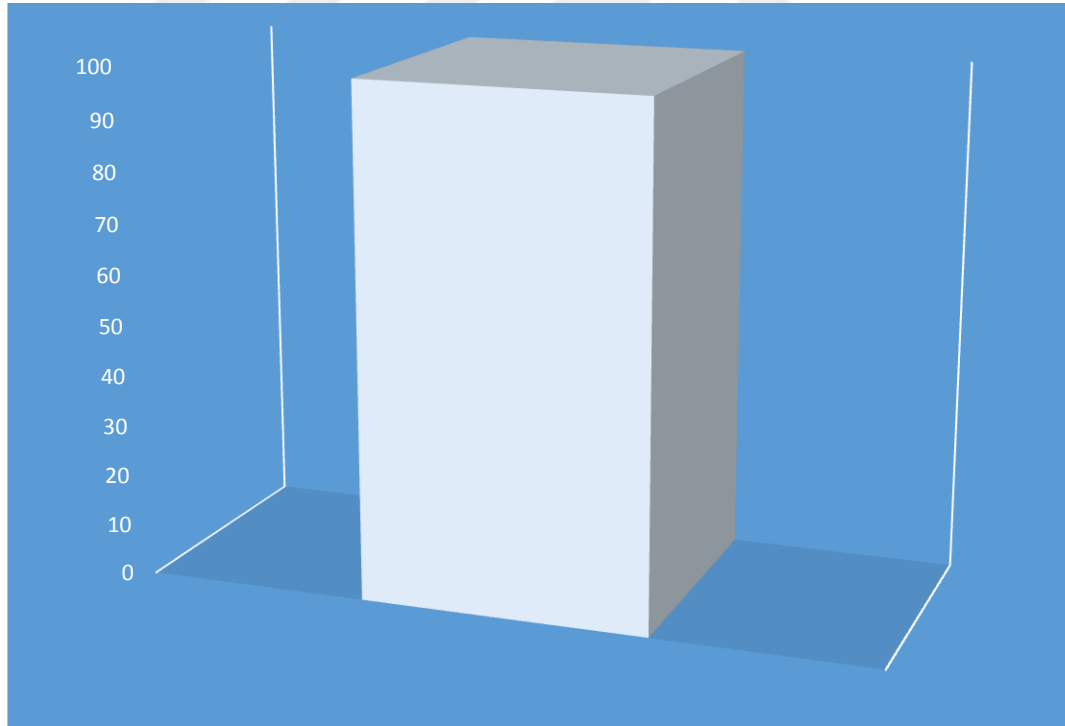
4.2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Çözümleme Evresi”ne Verdikleri Yanıtların Genel Dağılımı ile İlgili Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin çözümleme evresinin “Soru1:Resimde kompozisyon nasıl düzenlenmiştir?” maddesine verdikleri yanıtların dağılımı Grafik 4.14’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru1:Resimde Kompozisyon Nasıl Düzenlenmiştir?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
ZITLIK DENGE, RENK İLE	100	100,0

Tablo incelendiğinde, “Soru1:Resimde kompozisyon nasıl düzenlenmiştir?” maddesine öğrencilerin %100’ü Zıtlık, Denge, Renk ile” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.14).

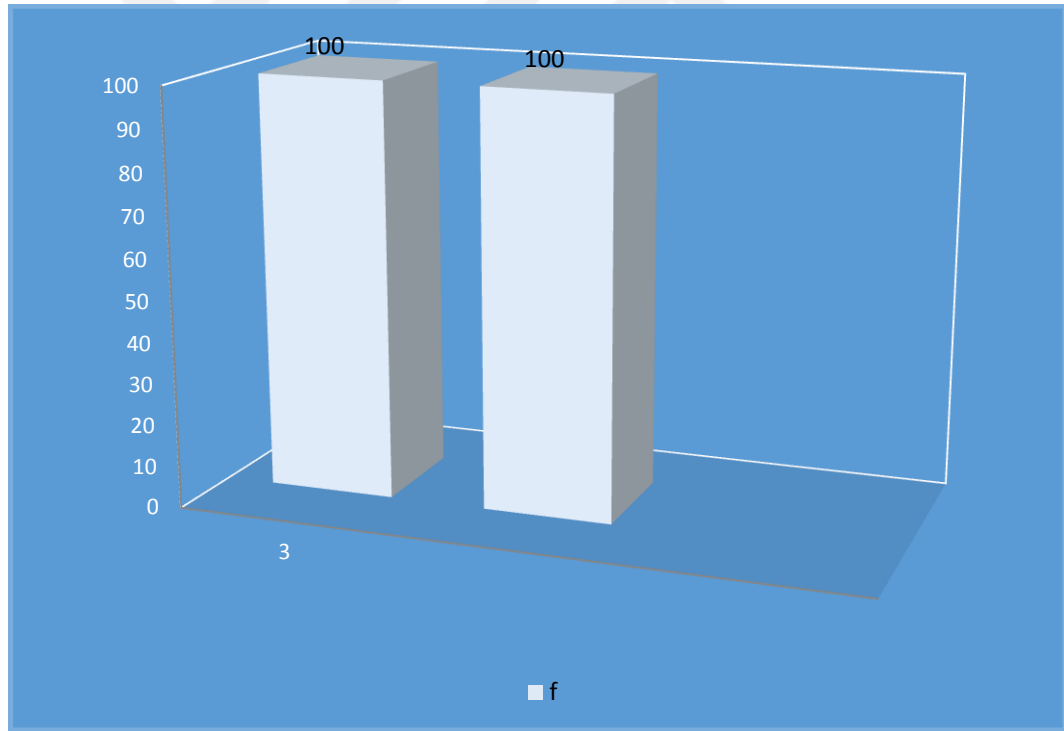
Grafik 4.14. “Soru 1: Resimde kompozisyon nasıl düzenlenmiştir?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin çözümleme evresinin “Soru2:Renkler arasında bir denge var mıdır? Nasıl Düzenlenmiştir?” maddesine verdikleri yanıtlar Grafik 4.15’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru2:Renkler Arasında Bir Denge Var mıdır? Nasıl Düzenlenmiştir?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Evet	100	100,0
RENK ZITLIKLARI	100	100,0

Tablo incelendiğinde, “Soru2:Renkler arasında bir denge var mıdır? Nasıl Düzenlenmiştir?” maddesine öğrencilerin %100’ü “Evet” yanıtını vermiştir. Öğrenciler %100 oranında “Renk zıtlıkları” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.15).

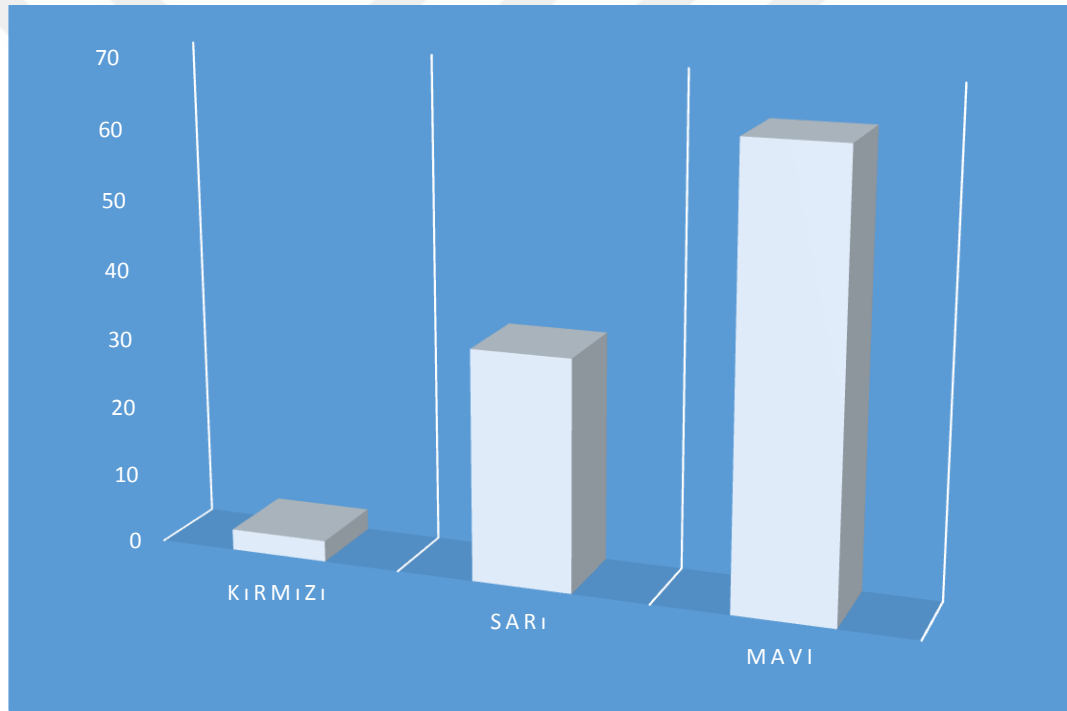
Grafik 4.15. “Soru 2: Renkler arasında bir denge var mıdır? Nasıl düzenlenmiştir?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin çözümleme evresinin “Soru3: En Vurgulu Olan Renk Hangisidir?” maddesine verdikleri yanıtların dağılımı Grafik 4.16’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru3: En Vurgulu Olan Renk Hangisidir?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Kırmızı	3	3,0
Sarı	33	33,0
Mavi	64	64,0

Tablo incelendiğinde, “Soru3: En Vurgulu Olan Renk Hangisidir?” maddesine öğrencilerin %3’ü “Kırmızı”, %33’ü “Sarı” ve %64’ü “Mavi” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.16).

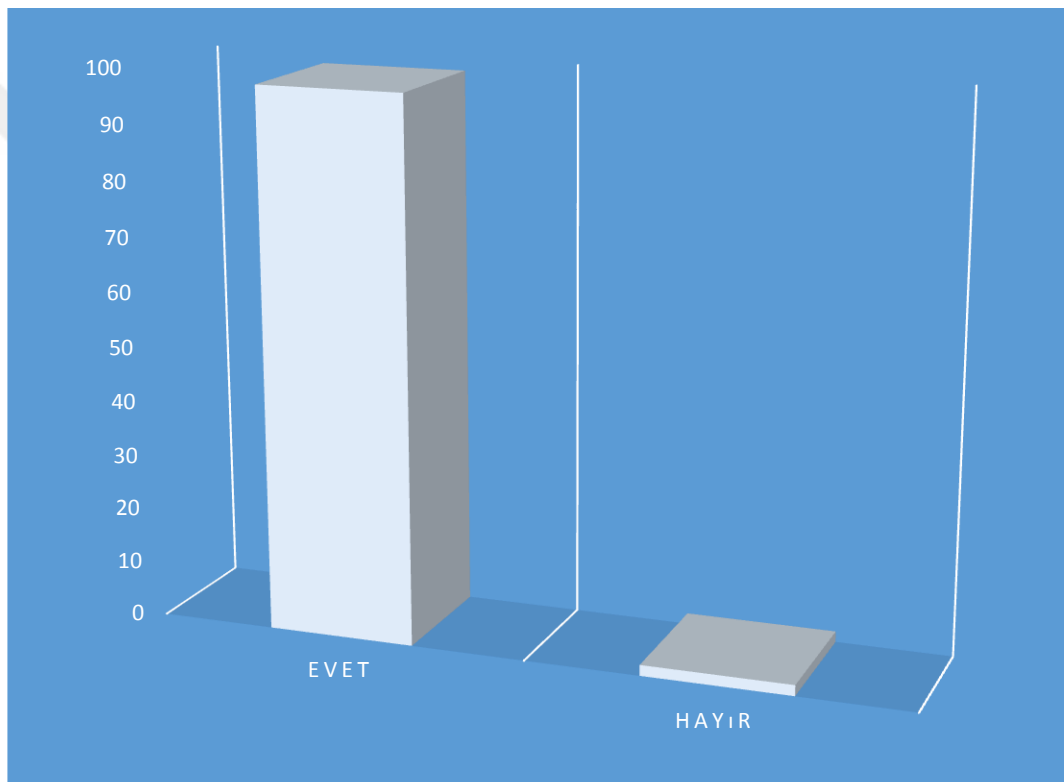
Grafik 4.16. “Soru 3: En vurgulu olan renk hangisidir?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin çözümleme evresinin “Soru 4: Renkler Arasında bir Uyum Var mıdır?” maddesine verdikleri yanıtların dağılımı Grafik 4.17’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru4:Renkler Arasında bir Uyum Var mıdır?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Evet	98	98,0
Hayır	2	2,0

Tablo incelendiğinde, “Soru4:Renkler Arasında bir Uyum Var mıdır?” maddesine öğrenciler %98 oranında “Evet” ve %2 oranında “Hayır” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.17).

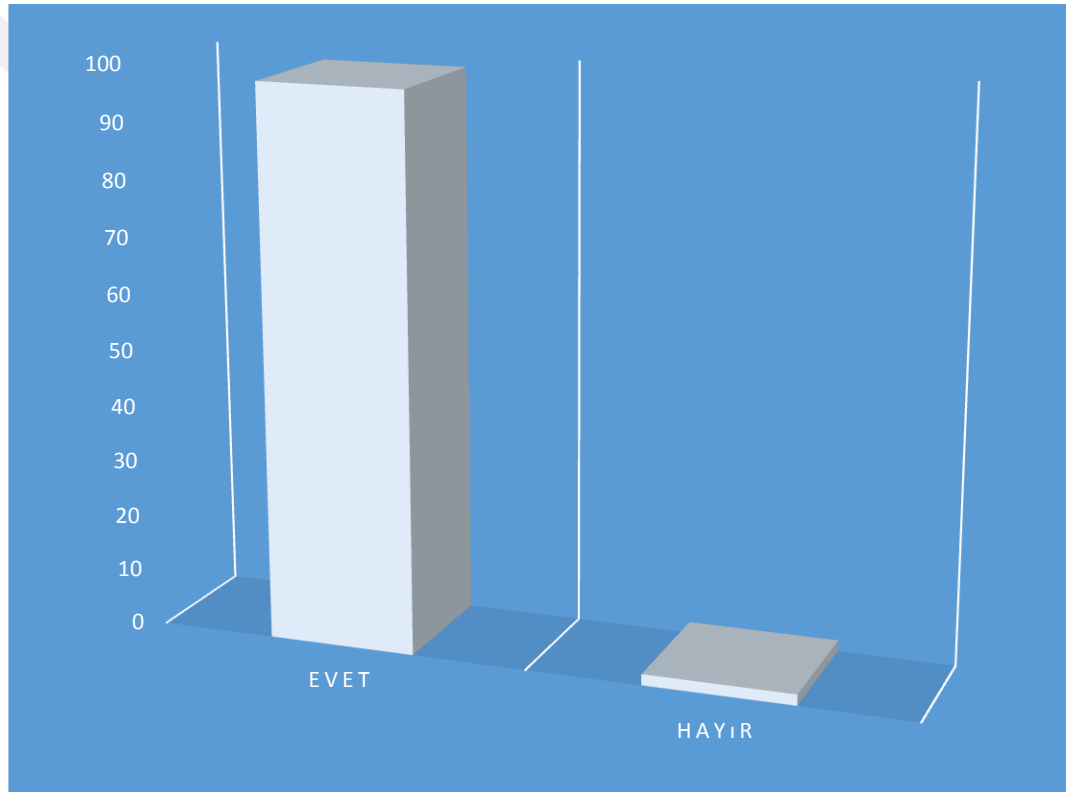
Grafik 4.17. “Soru 4: Renkler arasında bir uyum var mıdır?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin çözümleme evresinin “Soru5: Kullanılan Renklerde Derecelendirme Var mıdır?” maddesine verdikleri yanıtlar Grafik 4.18’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru 5: Kullanılan Renklerde Derecelendirme Var mıdır?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Evet	98	98,0
Hayır	2	2,0

Tablo incelendiğinde, “Soru5: Kullanılan Renklerde Derecelendirme Var mıdır?” maddesine öğrenciler %98 “Evet” ve %2 oranında “Hayır”” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.18).

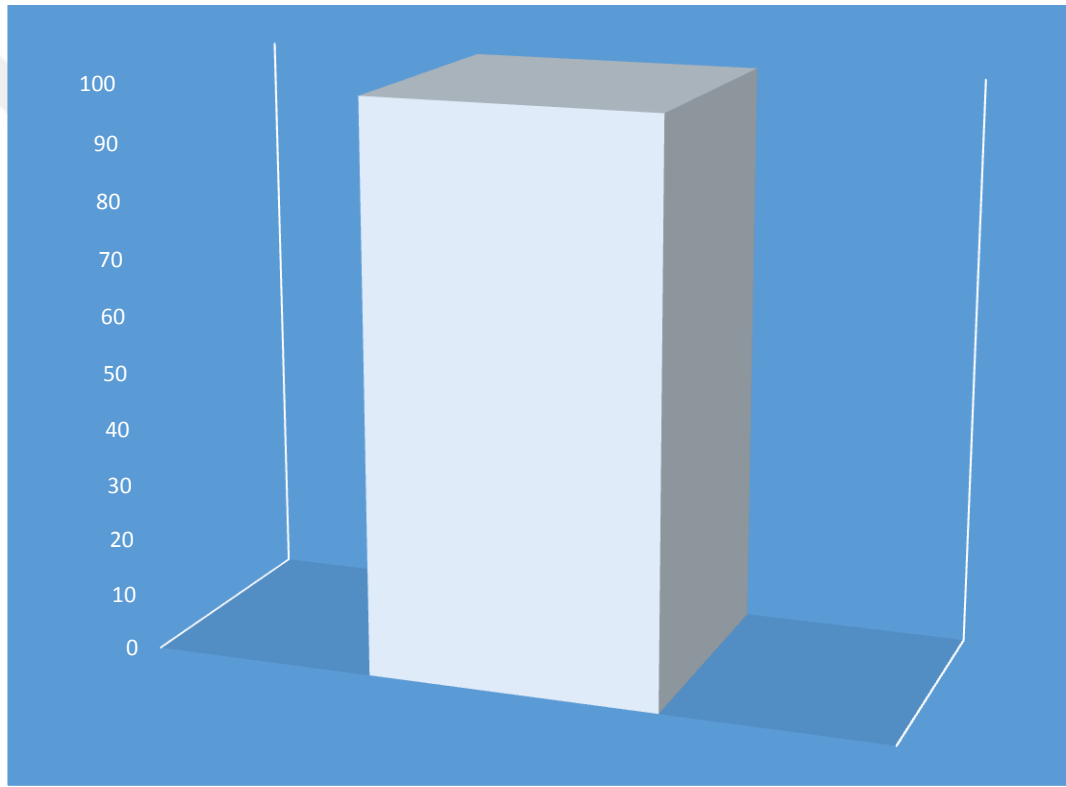
Grafik 4.18. “Soru 5: Kullanılan renklerde derecelendirme var mıdır?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin çözümleme evresinin “Soru6: Kullanılan Renkler Resme Hareket Kazandırmış mıdır?” maddesine verdikleri yanıtlar Grafik 4.19’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru6: Kullanılan Renkler Resme Hareket Kazandırmış mıdır?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

Hareket	f	%
Evet	100	100,0

Tablo incelendiğinde, “Soru6: Kullanılan Renkler Resme Hareket Kazandırmış mıdır?” maddesine öğrencilerin %100’ü “Evet” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.19).

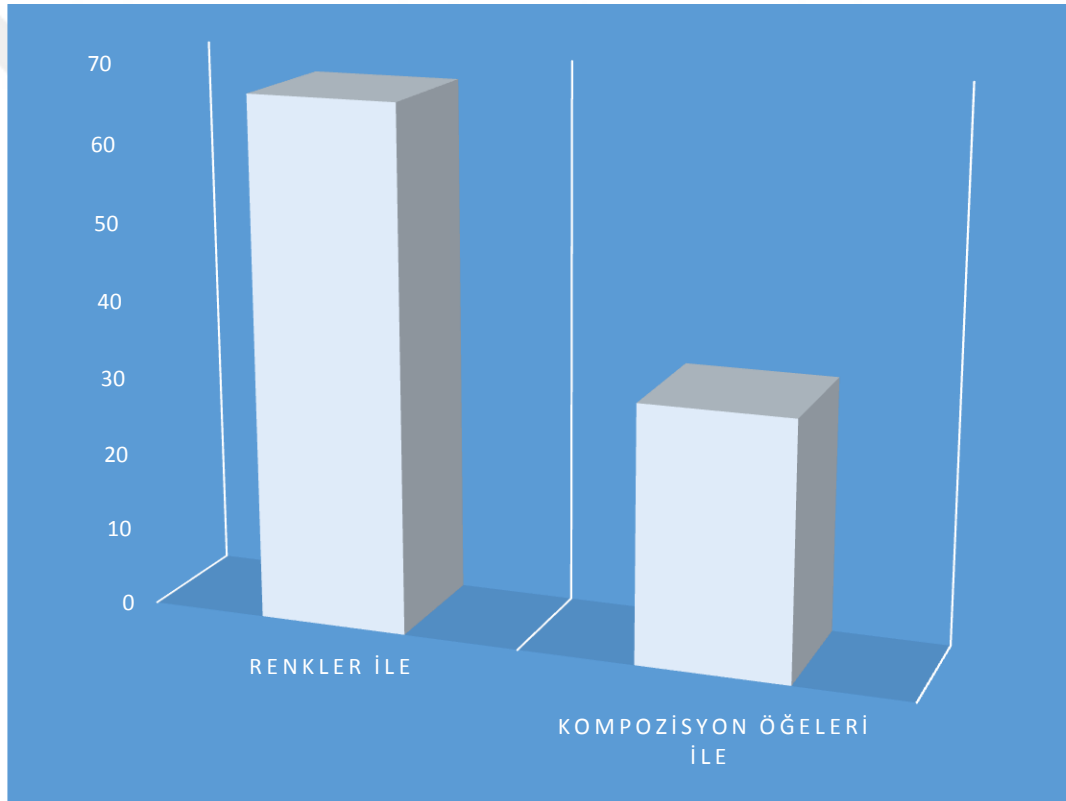
Grafik 4.19. “Soru 6: Kullanılan renkler resme hareket kazandırmış mıdır?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin çözümleme evresinin “Soru 7: Sanatçı Biçimleri Nasıl Düzenlemiştir?” maddesine verdikleri yanıtların dağılımı yanıtlar Grafik 4.20’de gösterilmiştir.

Anketin “Soru 7: Sanatçı Biçimleri Nasıl Düzenlemiştir?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
RENKLER İLE	67	67,0
KOMPSİZYON ÖĞELERİ İLE	33	33,0

Tablo incelendiğinde, “Soru 7: Sanatçı Biçimleri Nasıl Düzenlemiştir?” maddesine öğrencilerin %67’si “Renkler ile” ve %33’ü “ Kompozisyon öğeleriyle” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.20).

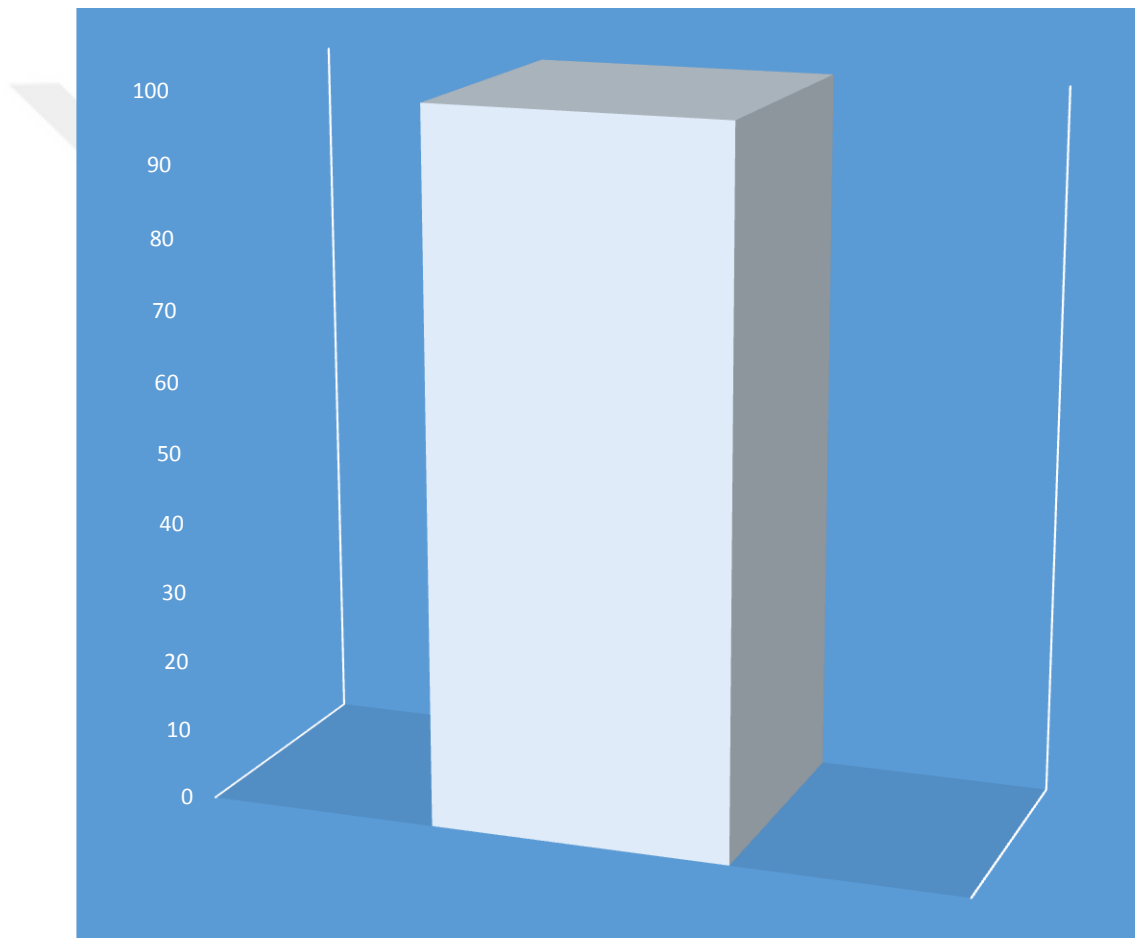
Grafik 4.20. “Soru 7: Sanatçı biçimleri nasıl düzenlemiştir?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin çözümleme evresinin “Soru 8: Biçimler Arasında bir Uyum var mıdır?” maddesine verdikleri yanıtların dağılımı Grafik 4.21’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru 8: Biçimler Arasında bir Uyum Var mıdır?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Evet	100	100,0

Tablo incelendiğinde, “Soru 8: Biçimler Arasında bir Uyum var mıdır?” maddesine öğrencilerin %100’ü “Evet” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.21).

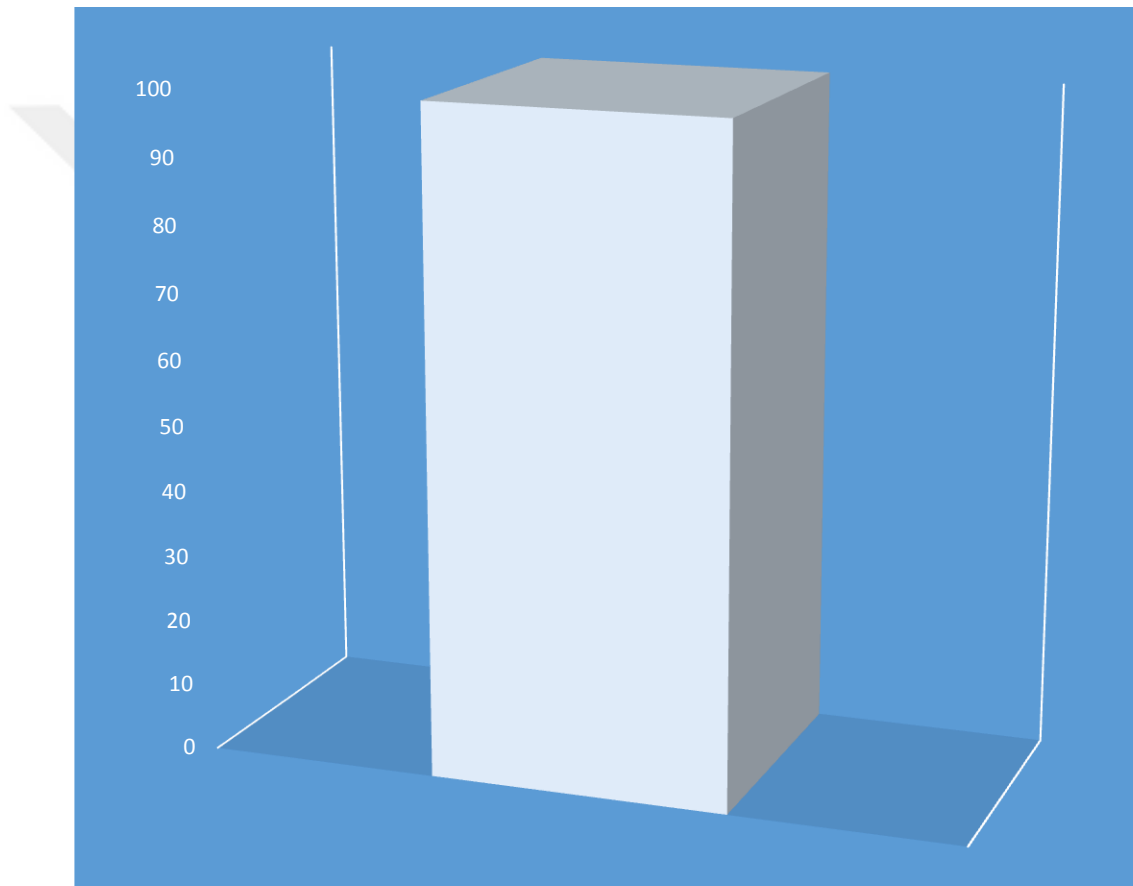
Grafik 4.21. “Soru 8: Biçimler arasında bir uyum var mıdır?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin çözümleme evresinin “Soru9: Figür Hareketli midir?” maddesine verdikleri yanıtların dağılımı yanıtlar Grafik 4.22’de gösterilmiştir.

Anketin “Soru9: Figür Hareketli midir?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Evet	100	100,0

Tablo incelendiğinde, “Soru9: Figür Hareketli midir?” maddesine öğrencilerin %100’ü “Evet” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.22).

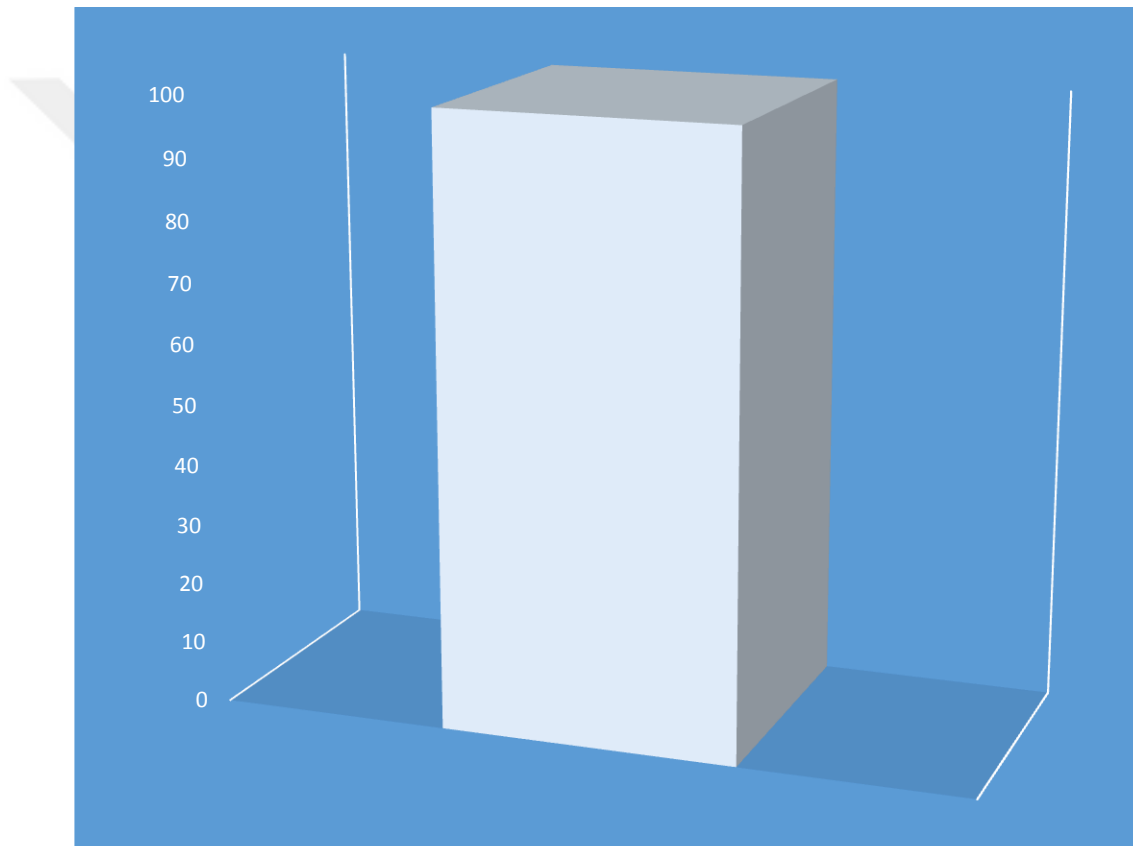
Grafik 4.22. “Soru 9: Figür hareketli midir?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin çözümleme evresinin “Soru 10:Resimde Mekân Nasıl Düzenlenmiştir? (üst üste mi düz mü?)” maddesine verdikleri yanıtlar Grafik 4.23’de gösterilmiştir..

“Soru 10:Resimde Mekân Nasıl Düzenlenmiştir?(Üst Üste mi Düz mü?)” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Düz	100	100,0

Tablo incelendiğinde, “Soru 10:Resimde Mekân Nasıl Düzenlenmiştir?(üst üste mi düz mü?)” maddesine öğrencilerin %100’ü “Düz” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.23).

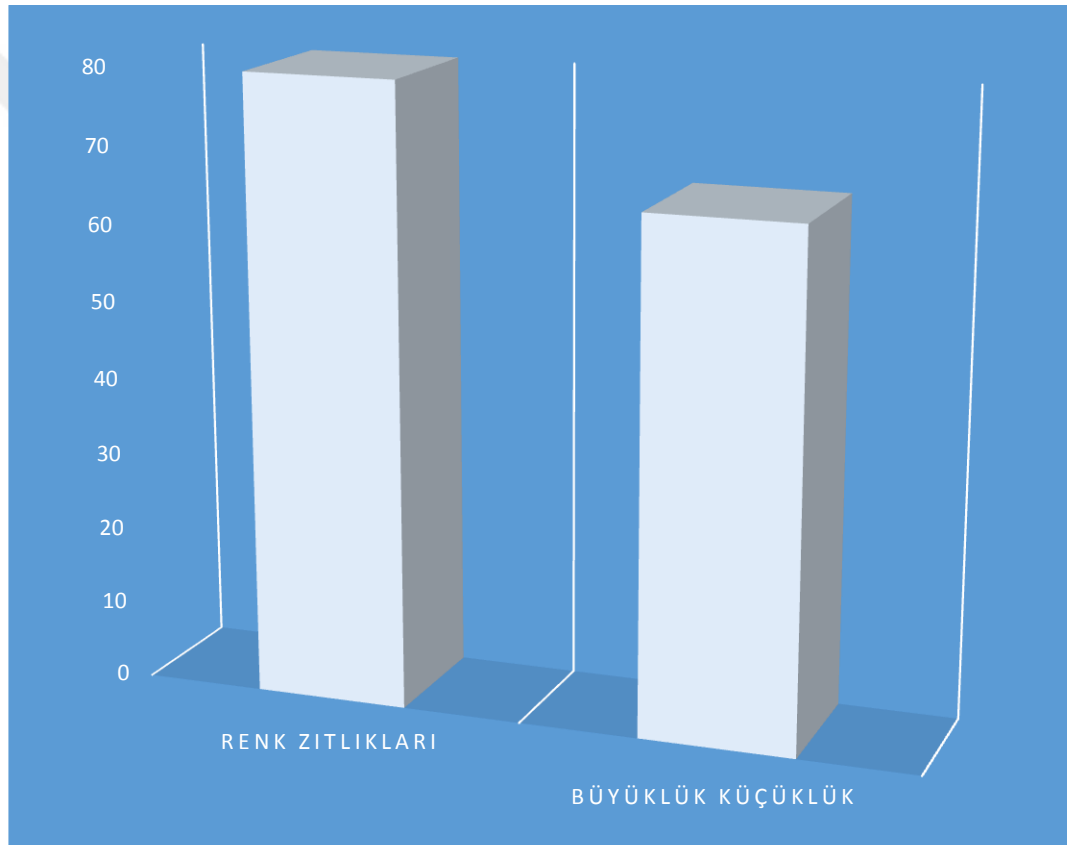
Grafik 4.23. “Soru 10: Resimde mekân nasıl düzenlenmiştir? (üst üste mi düz mü?)”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin çözümleme evresinin “Soru11: Resimde Sanatçı Zıtlıkları Kullanmış mıdır?(Büyüklik ve Yön)” maddesine verdikleri yanıtlar Grafik 4.24’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru11: Resimde Sanatçı Zıtlıkları Kullanmış mıdır?(Büyüklik ve Yön)” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Renk Zıtlıkları	80	80,0
Büyüklik Küçüklük	66	66,0

Tablo incelendiğinde, “Soru11: Resimde Sanatçı Zıtlıkları Kullanmış mıdır?(Büyüklik ve Yön)” maddesine öğrenciler %3 oranında “Kırmızı”, %36 oranında “Sarı” ve %61 oranında “Mavi” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.24).

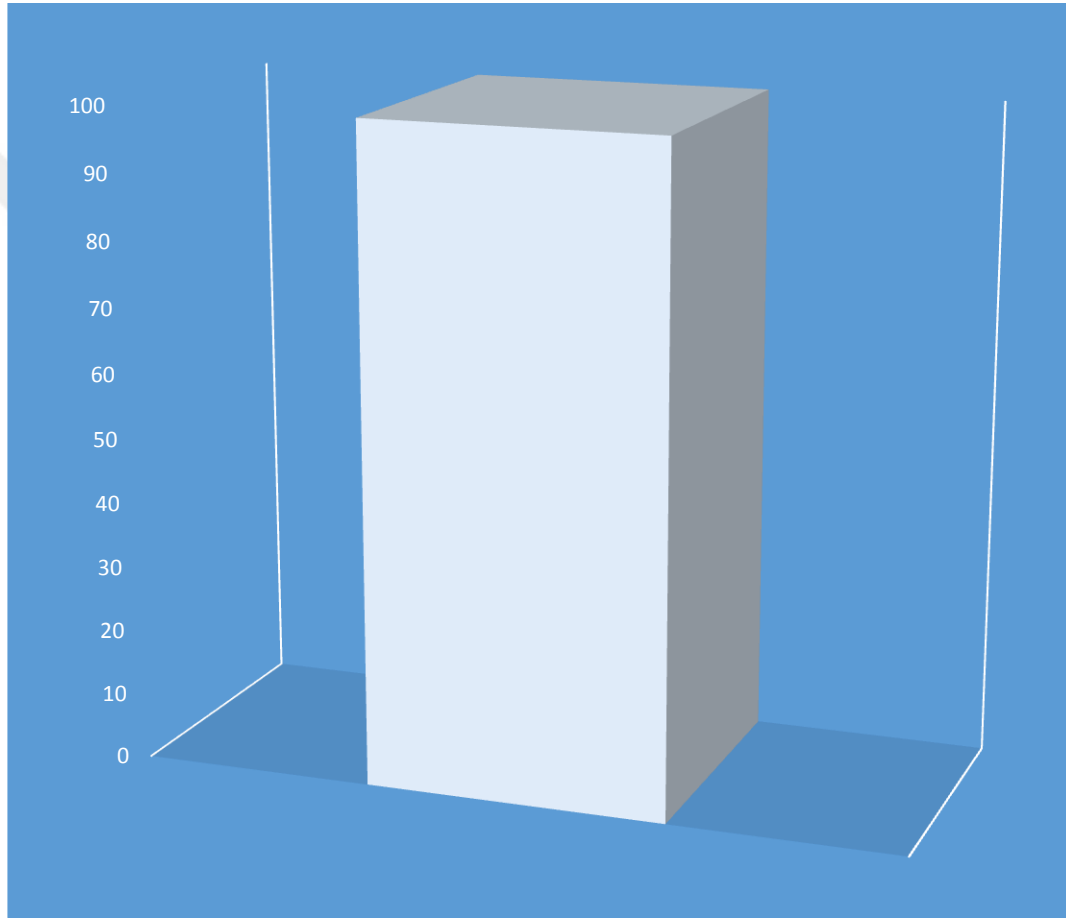
Grafik 4.24. “Soru 11: Resimde sanatçı zıtlıkları kullanmış mıdır? (Büyüklik ve Yön)”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin çözümleme evresinin “Soru12: Sanatçı bu resmi yapmak için hangi tekniği kullanmıştır?(yağlı boya ya da sulu boya)” maddesine verdikleri yanıtlar Grafik 4.25’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru12: Sanatçı Bu Resmi Yapmak İçin Hangi Tekniği Kullanmıştır?(Yağlı Boya ya da Sulu Boya)” Maddesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Yağlı boya	100	100,0

Tablo incelendiğinde, “Soru12: Sanatçı bu resmi yapmak için hangi tekniği kullanmıştır?(yağlı boya ya da sulu boya)” maddesine öğrencilerin %100’ü “Yağlı boya” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.25).

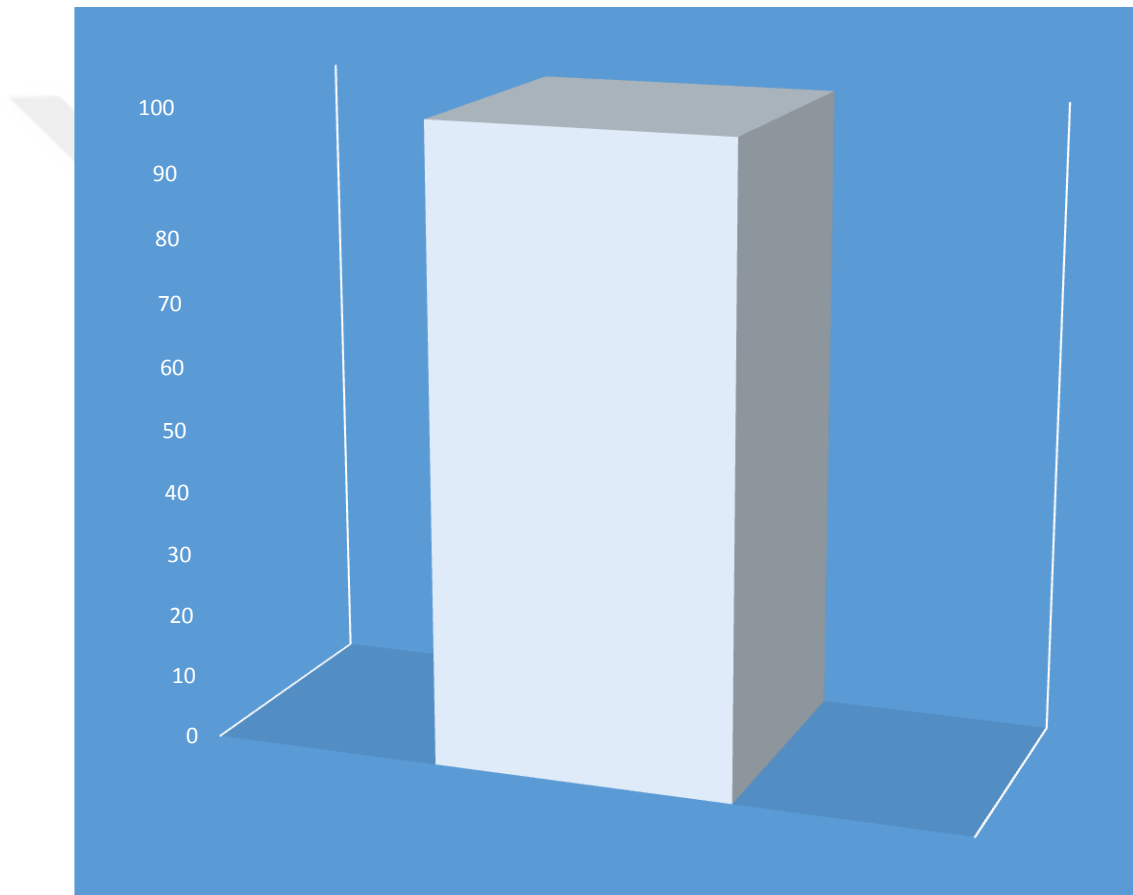
Grafik 4.25. “Soru 12: Sanatçı bu resmi yapmak için hangi tekniği kullanmıştır? (yağlı boya ya da sulu boya)”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin çözümleme evresinin “Soru13: Sanatçı Bu Resmi Yaparken Hangi Malzemeleri Kullanmıştır?” maddesine verdikleri yanıtların yanıtlar Grafik 4.26’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru13: Sanatçı Bu Resmi Yaparken Hangi Malzemeleri Kullanmıştır?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Palet-Fırça-Yağlı boya	100	100,0

Tablo incelendiğinde, “Soru13: Sanatçı Bu Resmi Yaparken Hangi Malzemeleri Kullanmıştır?” maddesine öğrencilerin %100’ü “Palet-Fırça-Yağlı boya” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 26).

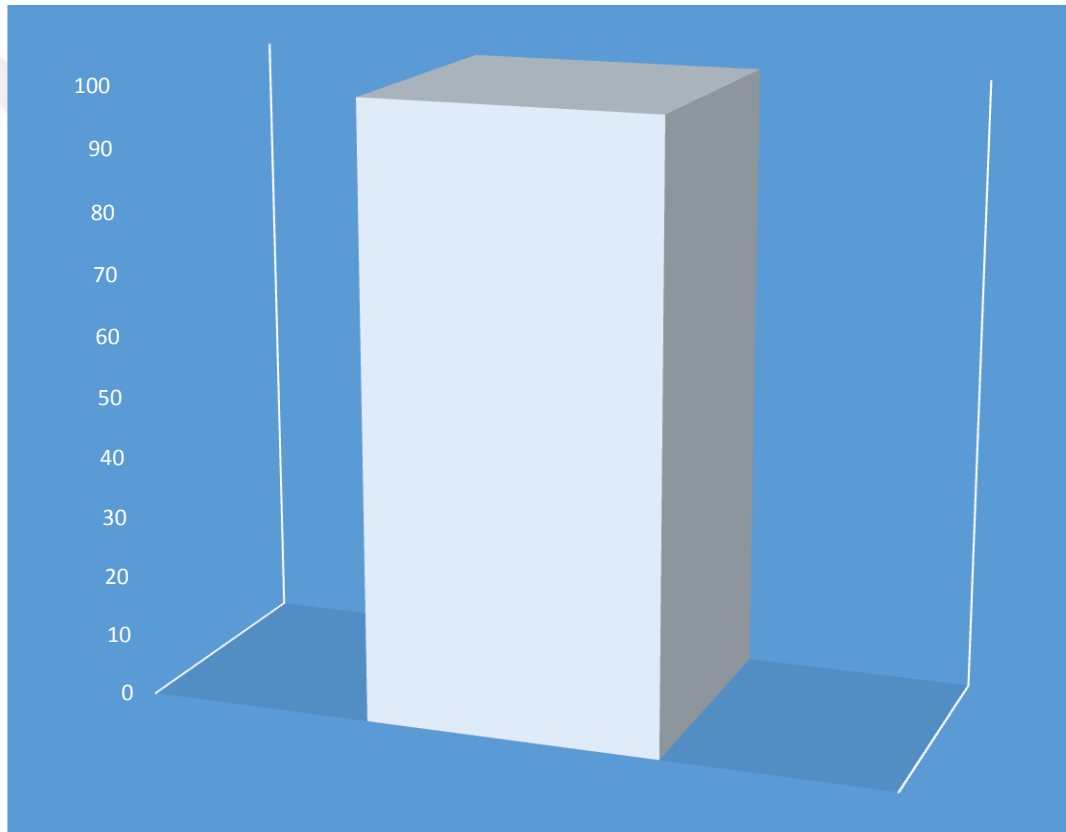
Grafik 4.26. “Soru 13: Sanatçı bu resmi yaparken hangi malzemeleri kullanmıştır?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin çözümleme evresinin “Soru 14:Resimde Ritim var Mıdır? Varsa monoton mudur?” maddesine verdikleri yanıtlar Grafik 4.27’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru 14:Resimde Ritim var Mıdır? Varsa Monoton mudur?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Evet - Durağan	100	100,0

Tablo incelendiğinde, “Soru 14:Resimde Ritim var Mıdır? Varsa monoton mudur?” maddesine öğrencilerin %100’ü “Evet - Durağan” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.27).

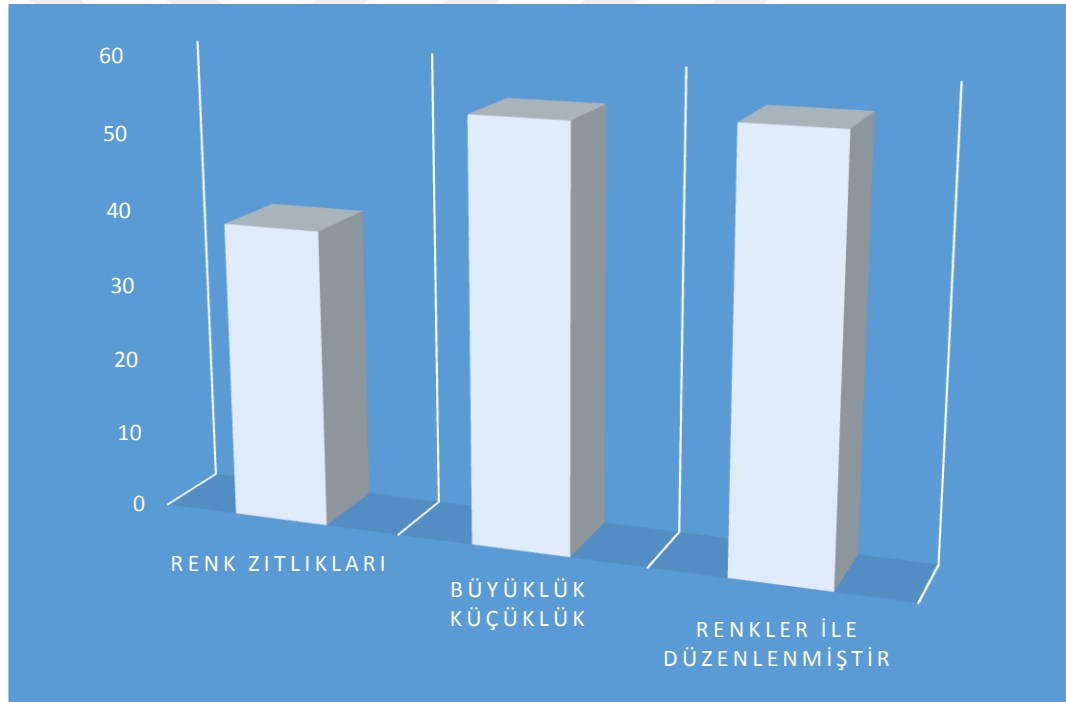
Grafik 4.27. “Soru 14: Resimde ritim var mıdır? Varsa monoton mudur?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin çözümleme evresinin “Soru 15: Resmin bütününe baktığımızda vurgu nasıl sağlanmıştır?” maddesine verdikleri yanıtlar Grafik 4.28’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru 15: Resmin Bütününe Baktığımızda Vurgu Nasıl Sağlanmıştır?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Renk Zıtlıkları	39	39,0
Büyüklik Küçüklük	55	55,0
Renkler İle Düzenlenmiştir	56	56,0

Tablo incelendiğinde, “Soru 15: Resmin bütününe baktığımızda vurgu nasıl sağlanmıştır?” maddesine öğrenciler %39 oranında “Renk zıtlıkları”, %55 oranında “Büyüklik-küçüklük” ve %56 oranında “Renkler ile düzenlenmiştir” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.28).

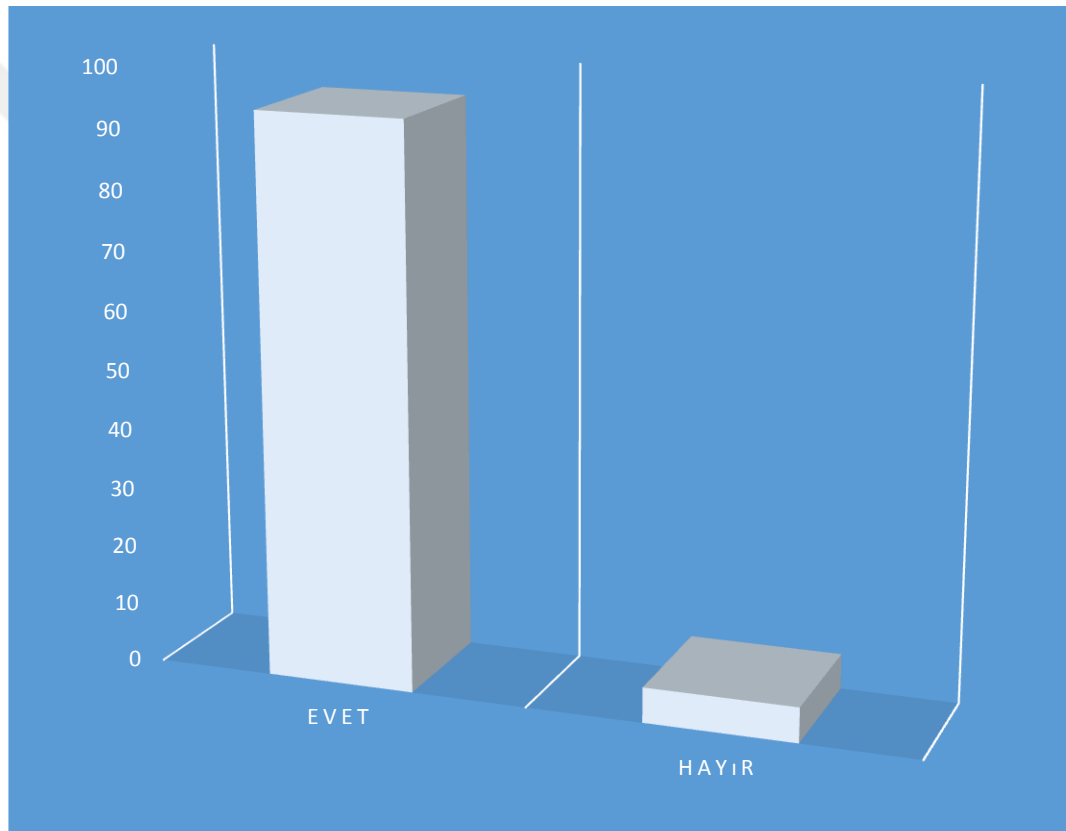
Grafik 4.28. “Soru 15: Resmin bütününe baktığımızda vurgu nasıl sağlanmıştır?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin çözümleme evresinin “Soru 16: Resimde Derecelendirme Var mıdır?” maddesine verdikleri yanıtların dağılımı yanıtlar Grafik 4.29’de gösterilmiştir..

“Soru 16: Resimde Derecelendirme Var mıdır?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Evet	94	94,0
Hayır	6	6,0

Tablo incelendiğinde, “Soru 16: Resimde Derecelendirme Var mıdır?” maddesine öğrencilerin %94’ü “Evet” ve %6’sı “Hayır” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.29).

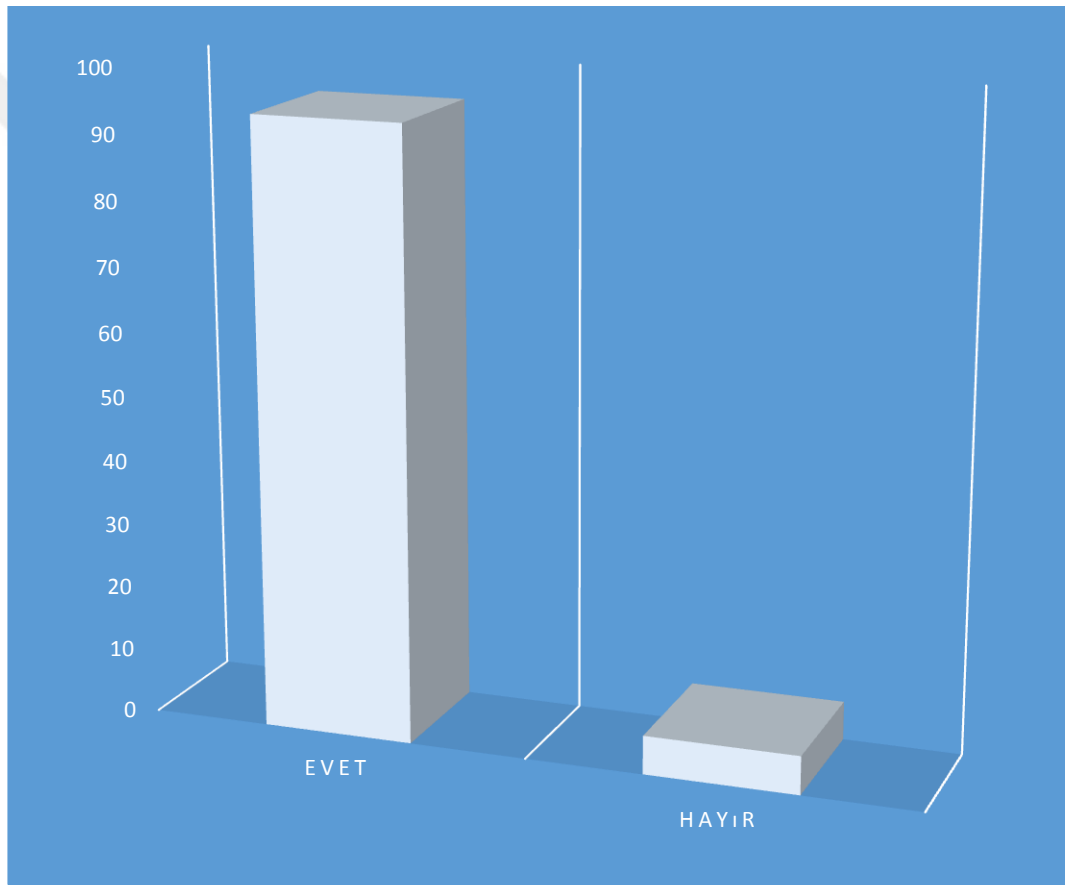
Grafik 4.29. “Soru 16: Resimde derecelendirme var mıdır?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin çözümleme evresinin “Soru 17: Resim de Oran-Orantı Var mıdır?” maddesine verdikleri yanıtların dağılımı yanıtlar Grafik 4.30’de gösterilmiştir.

Anketin “Soru 17: Resim de Oran-Orantı Var mıdır?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Evet	94	94,0
Hayır	6	6,0

Tablo incelendiğinde, “Soru 17: Resim de Oran-Orantı Var mıdır?” maddesine öğrencilerin %94’ü “Evet” ve %6’sı “Hayır” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.30).

Grafik 4.30. “Soru 17: Resim de oran-orantı var mıdır?”

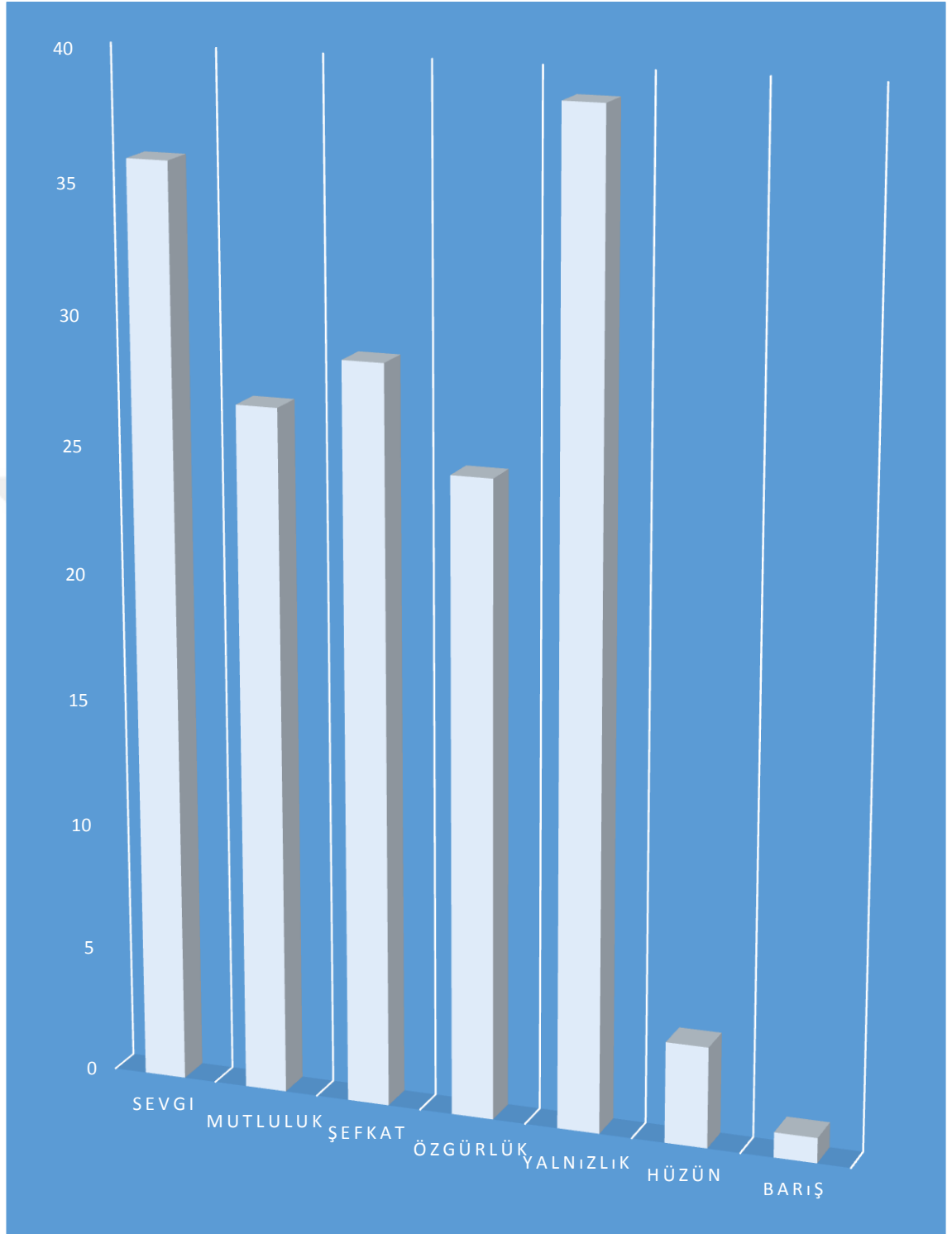
4.3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Yorumlama Evresi” Ne Verdikleri Yanıtların Genel Dağılımı ile İlgili Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin yorumlama evresinin “Soru 1:Bu Resim Size Neyi Anlatıyor?” maddesine verdikleri yanıtların dağılımı yanıtlar Grafik 4.1’de gösterilmiştir.

Anketin “Soru 1:Bu Resim Size Neyi Anlatıyor?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Sevgi	36	36,0
Mutluluk	27	27,0
Şefkat	29	29,0
Özgürlük	25	25,0
Yalnızlık	39	39,0
Hüzün	4	4,0
Barış	1	1,0

Tablo incelendiğinde, “Soru 1:Bu Resim Size Neyi Anlatıyor?” maddesine öğrenciler %36 oranında “Sevgi”, %27 oranında “Mutluluk”, %29 oranında “Şefkat”, %25 oranında “Özgürlük”, %39 oranında “Yalnızlık”, %4 oranında “Hüzün”, ve %1 oranında “Barış” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.31).

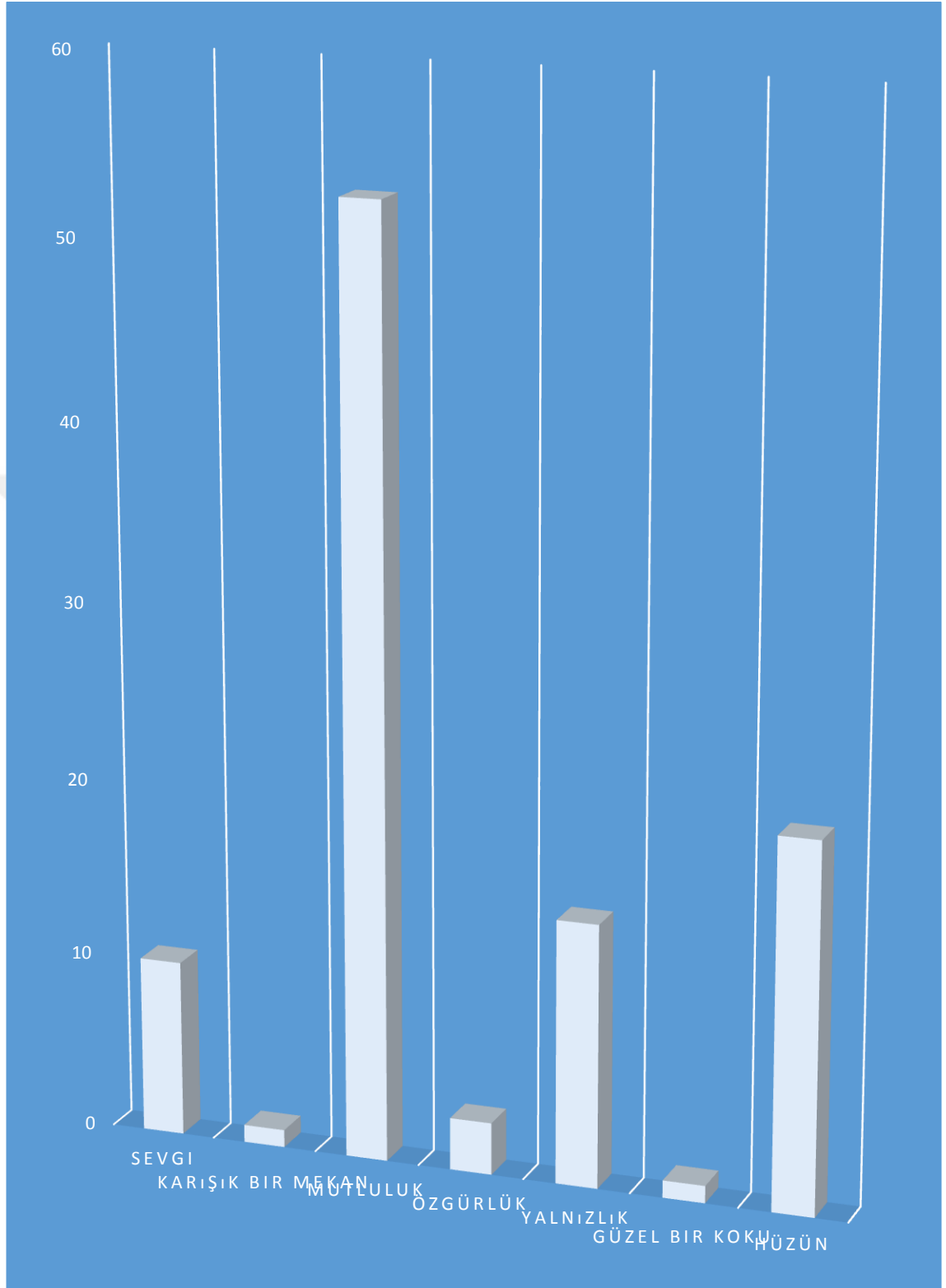
Grafik 4.31. “Soru 1: Bu resim size neyi anlatıyor?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin yorumlama evresinin “Soru2: Resimde kullanılan Renkler Sizde Hangi Duyguları Uyandırıyor?” maddesine verdikleri yanıtlar Grafik 4.32’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru2: Resimde Kullanılan Renkler Sizde Hangi Duyguları Uyandırıyor?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Sevgi	10	10,0
Karışık bir mekan	1	1,0
Mutluluk	53	53,0
Özgürlük	3	3,0
Yalnızlık	15	15,0
Güzel bir koku	1	1,0
Hüzün	21	21,0

Tablo incelendiğinde, “Soru 1:Bu Resim Size Neyi Anlatıyor?” maddesine öğrenciler %10 oranında “Sevgi”, %1 oranında “Karışık bir mekan”, %53 oranında “Mutluluk”, %3 oranında “Özgürlük”, %15 oranında “Yalnızlık”, %1 oranında “Güzel bir koku”, ve %21 oranında “Hüzün” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.32).

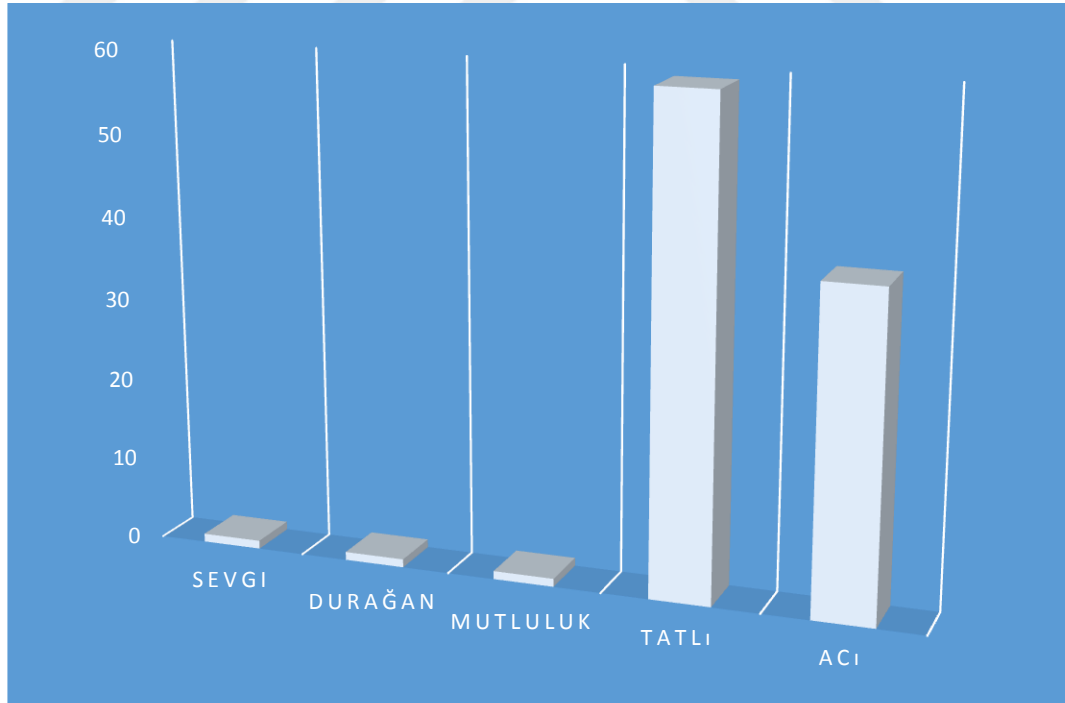
Grafik 4.32. “Soru 2: Resimde kullanılan renkler sizde hangi duyguları uyandırıyor?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin yorumlama evresinin “Soru 3: Bu Eser Size Hangi Tadı Veriyor?” maddesine verdikleri yanıtların dağılımı Yanıtlar Grafik 4.33’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru 3: Bu Eser Size Hangi Tadı Veriyor?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Sevgi	1	1,0
Durağan	1	1,0
Mutluluk	1	1,0
Tatlı	59	59,0
Acı	39	39,0

Tablo incelendiğinde, “Soru 3: Bu Eser Size Hangi Tadı Veriyor?” maddesine öğrenciler %1 oranında “Sevgi”, %1 oranında “Durağan”, 1 oranında “Mutluluk”, %59 oranında “Tatlı”, ve %39 oranında “Acı” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.33).

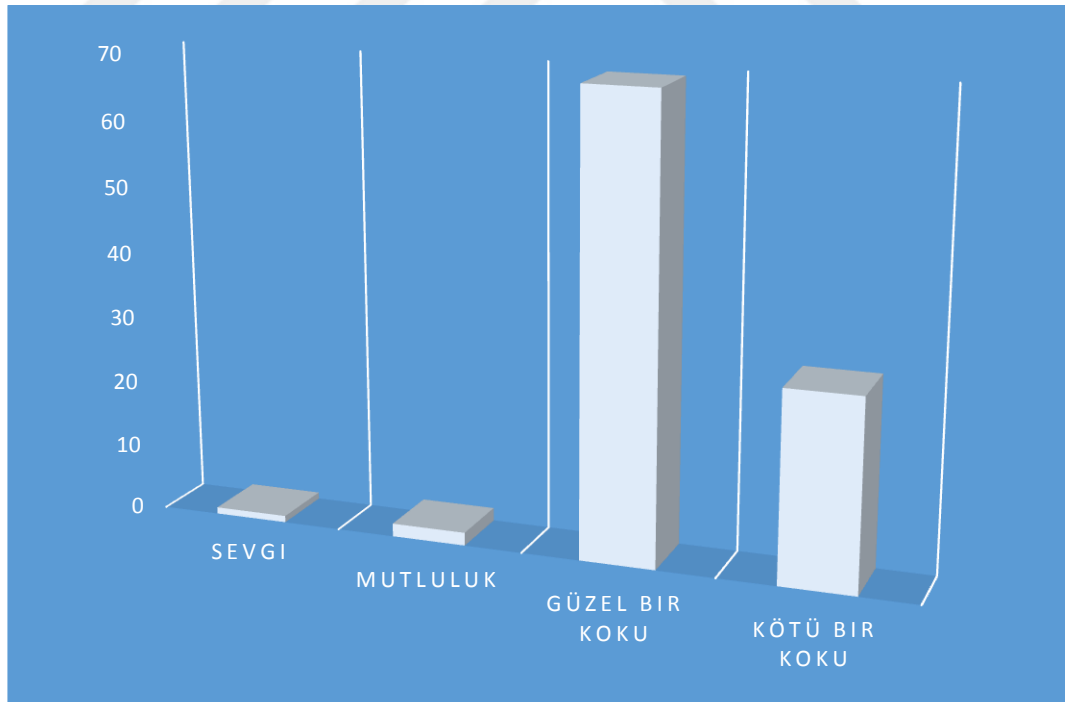
Grafik 4.33. “Soru 3: Bu eser size hangi tadı veriyor?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin yorumlama evresinin “Soru4: Bu Eser Size Hangi Kokuyu Çağrıştırıyor?” maddesine verdikleri yanıtların Grafik 4.34’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru4: Bu Eser Size Hangi Kokuyu Çağrıştırıyor?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Sevgi	1	1,0
Mutluluk	2	2,0
Güzel bir koku	69	69,0
Kötü bir koku	29	29,0

Tablo incelendiğinde, “Soru4: Bu Eser Size Hangi Kokuyu Çağrıştırıyor?” maddesine öğrenciler %1 oranında “Sevgi”, %2 oranında “bir koku”, %69 oranında “Güzel bir koku” ve %29 oranında “Kötü bir koku” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.34).

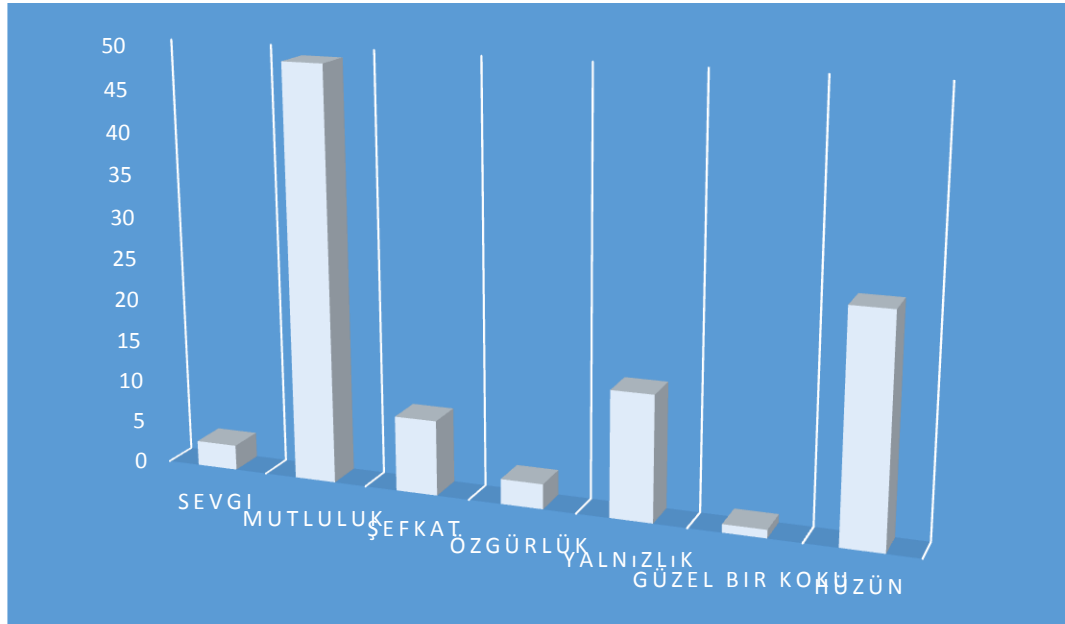
Grafik 4.34. “Soru 4: Bu eser size hangi kokuyu çağrıştırıyor?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin yorumlama evresinin “Soru5: Bu Eser Size Hangi Sesi Çağırıyor?” maddesine verdikleri yanıtlar Grafik 4.35’de gösterilmiştir.

Anketin “Soru5: Bu Eser Size Hangi Sesi Çağırıyor?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Sevgi	3	3,0
Mutluluk	49	49,0
Şefkat	9	9,0
Özgürlük	3	3,0
Yalnızlık	15	15,0
Güzel bir koku	1	1,0
Hüzün	27	27,0

Tablo incelendiğinde, “Soru5: Bu Eser Size Hangi Sesi Çağırıyor?” maddesine öğrenciler %3 oranında “Sevgi”, %49 oranında “Mutluluk”, %9 oranında “Şefkat”, %3 oranında “Özgürlük”, %15 oranında “Yalnızlık”, %1 oranında “Güzel bir koku” ve %27 oranında “Hüzün”, yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.35).

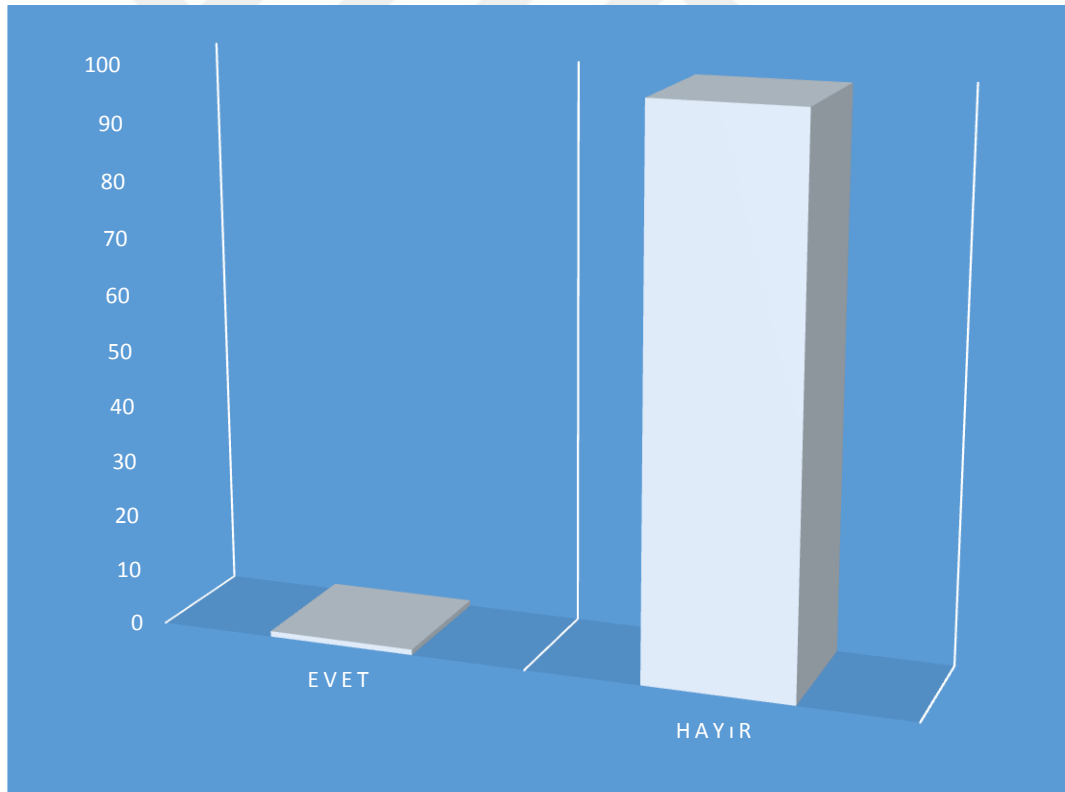
Grafik 4.35. “Soru 5: Bu eser size hangi sesi çağırıyor?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin yorumlama evresinin “Soru6:Eserde Simge Kullanılmış Mıdır?” maddesine verdikleri yanıtlar Grafik 4.36’de gösterilmiştir.

Anketin “Soru6:Eserde Simge Kullanılmış Mıdır?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Evet	1	1,0
Hayır	99	99,0

Tablo incelendiğinde, “Soru6:Eserde Simge Kullanılmış Mıdır?” maddesine öğrenciler %1 oranında “Evet”, %99 oranında “Hayır” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.36).

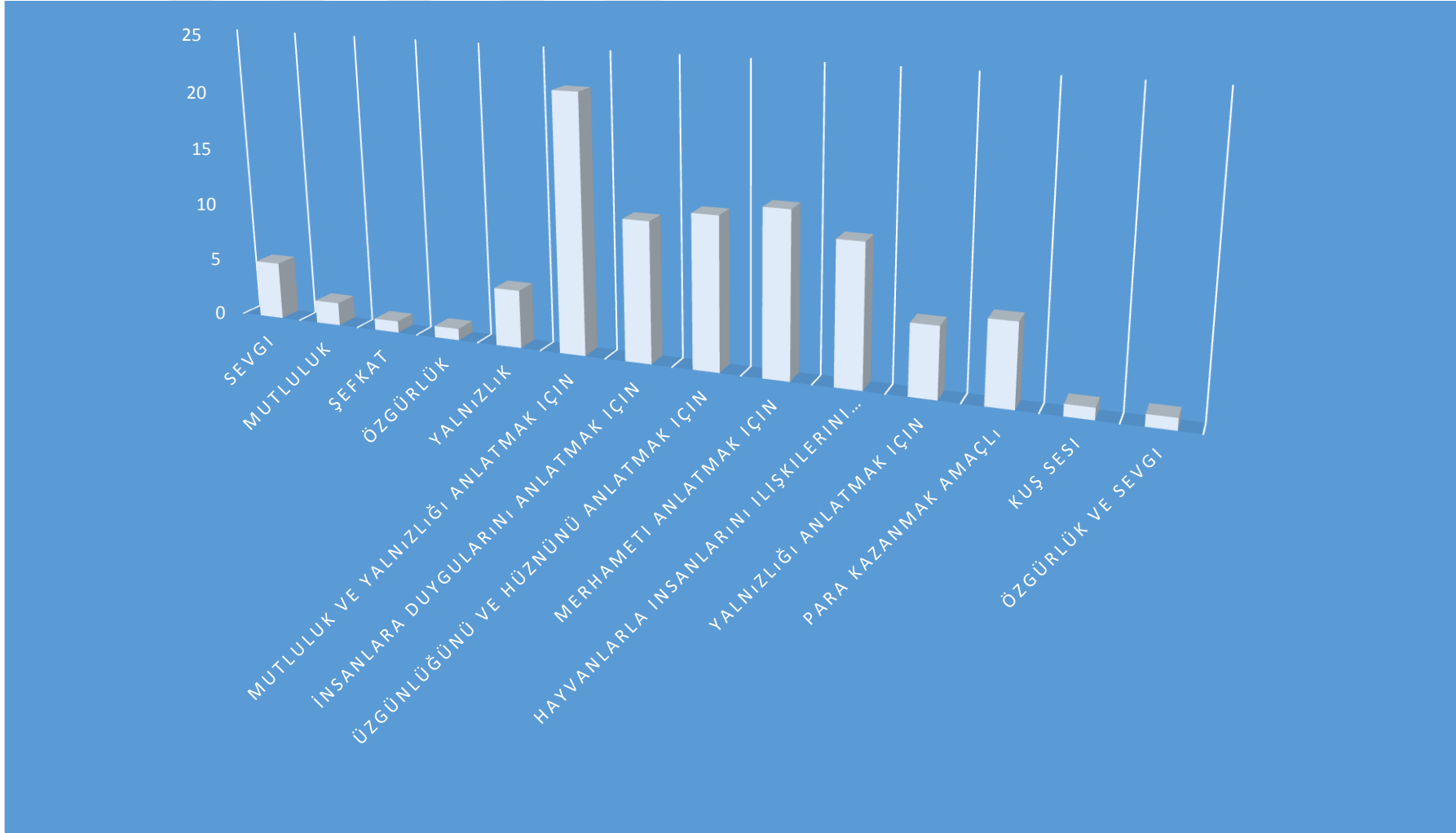
Grafik 4.36. “Soru 6: Eserde simge kullanılmış mıdır?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin yorumlama evresinin “Soru7:Sizce Sanatçı Eseri Neden Yapmıştır?” maddesine verdikleri yanıtlar Grafik 4.37’de gösterilmiştir.

Anketin “Soru7:Sizce Sanatçı Eseri Neden Yapmıştır?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Sevgi	5	5,0
Mutluluk	2	2,0
Şefkat	1	1,0
Özgürlük	1	1,0
Yalnızlık	5	5,0
Mutluluk ve yalnızlığı anlatmak için	22	22,0
İnsanlara duygularını anlatmak için	12	12,0
Üzgünlüğünü ve hüznünü anlatmak için	13	13,0
Merhameti anlatmak için	14	14,0
Hayvanlarla insanların ilişkilerini anlatmak için	12	12,0
Yalnızlığı anlatmak için	6	6,0
Para kazanmak amaçlı	7	7,0
Kuş sesi	1	1,0
Özgürlük ve sevgi	1	1,0

Tablo incelendiğinde, “Soru7:Sizce Sanatçı Eseri Neden Yapmıştır?” maddesine öğrenciler %1 oranında “Sevgi”, %2 oranında “Mutluluk”, %1 oranında “Şefkat”, %1 oranında “Özgürlük”, %5 oranında “Yalnızlık”, %22 oranında “Mutluluk ve yalnızlığı anlatmak için”, %12 oranında “İnsanlara duygularını anlatmak için”, %13 oranında “Üzgünlüğünü ve hüznünü anlatmak için”, %14 oranında “Merhameti anlatmak için”, %12 oranında “Hayvanlarla insanların ilişkilerini anlatmak için”, %6 oranında “Yalnızlığı anlatmak için”, %7 oranında “Para kazanmak amaçlı”, %1 oranında “Kuş sesi”, %1 oranında “Özgürlük ve sevgi” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.37).

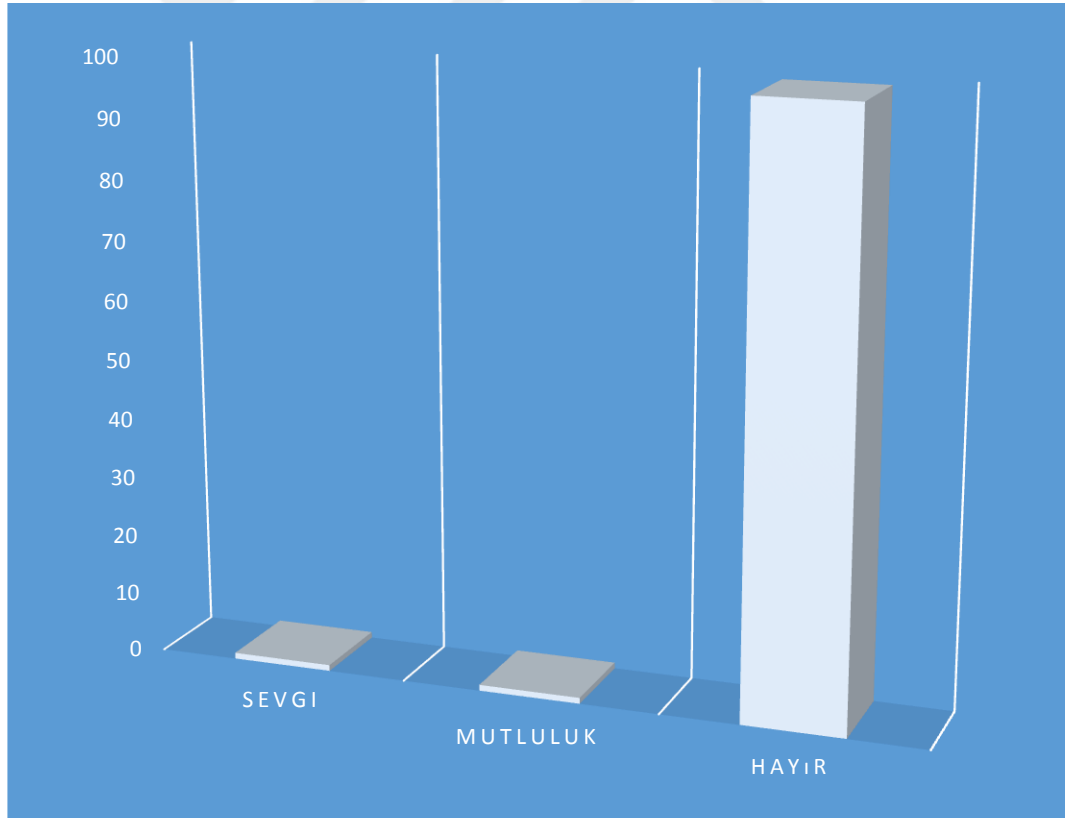
Grafik 4.37. “Soru 7: Sizce sanatçı eseri neden yapmıştır?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin yorumlama evresinin “Soru 8: Sizce Sanatçı Figürleri Neden Deforme Etmiştir?” maddesine verdikleri yanıtlar Grafik 4.38’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru 8: Sizce Sanatçı Figürleri Neden Deforme Etmiştir?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Sevgi	1	1,0
Mutluluk	1	1,0
Hayır	99	99,0

Tablo incelendiğinde, “Soru 8: Sizce Sanatçı Figürleri Neden Deforme Etmiştir?” maddesine öğrenciler %1 oranında “Sevgi”, %1 oranında “Mutluluk” ve %99 oranında “Hayır” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.38).

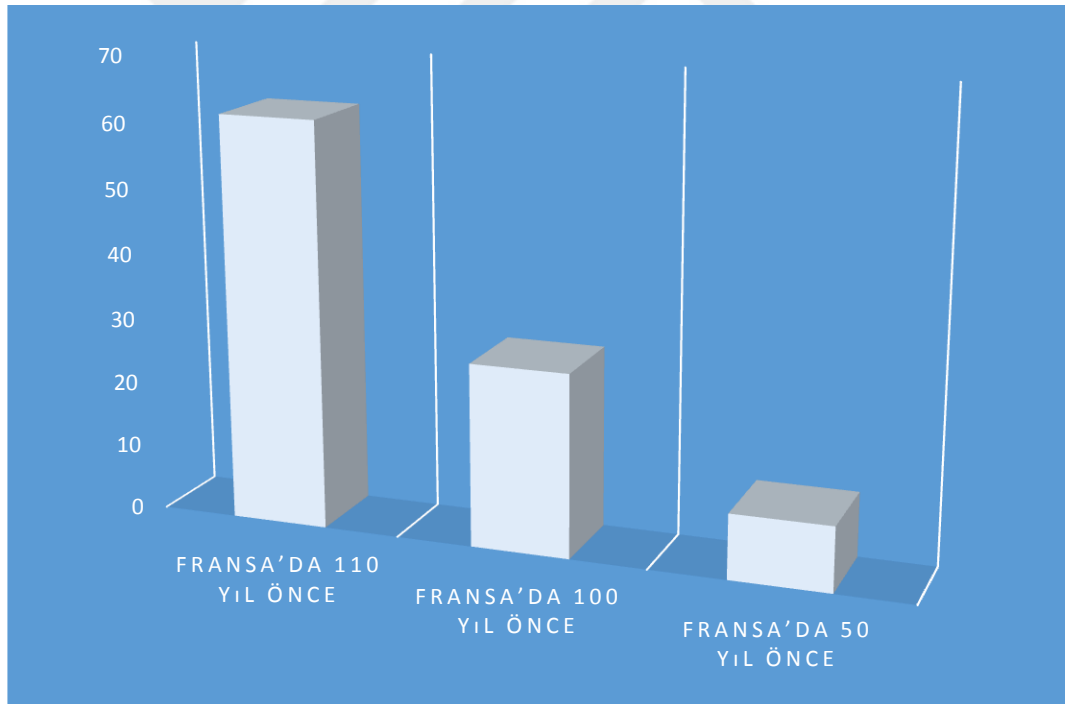
Grafik 4.38. “Soru 8: Sizce sanatçı figürleri neden deforme etmiştir?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin yorumlama evresinin “Soru 9:Resimde Bulunan Figürler Hangi Ülkede ve Hangi Zamanda Yaşıyor Olabilir?” maddesine verdikleri yanıtlar Grafik 4.39’de gösterilmiştir..

Anketin “Soru 9:Resimde Bulunan Figürler Hangi Ülkede ve Hangi Zamanda Yaşıyor Olabilir?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Fransa’da 110 yıl önce	62	62,0
Fransa’da 100 yıl önce	28	28,0
Fransa’da 50 yıl önce	10	10,0

Tablo incelendiğinde, “Soru 9:Resimde Bulunan Figürler Hangi Ülkede ve Hangi Zamanda Yaşıyor Olabilir?” maddesine öğrenciler %62 oranında “Fransa’da 110 yıl önce”, %28 oranında “Fransa’da 100 yıl önce” ve %10 oranında “Fransa’da 50 yıl önce” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.39).

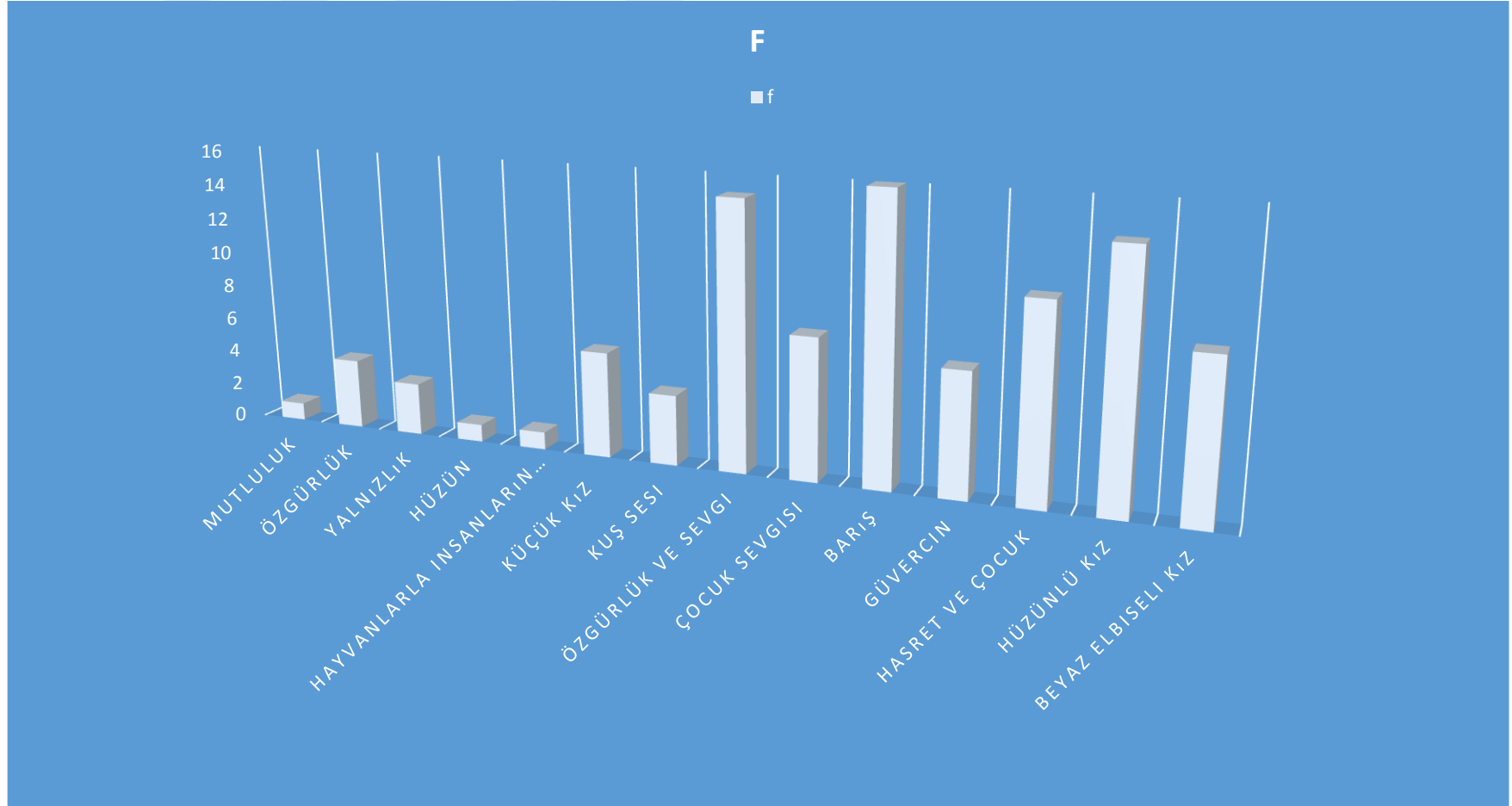
Grafik 4.39. “Soru 9: Resimde bulunan figürler hangi ülkede ve hangi zamanda yaşıyor olabilir?”

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin yorumlama evresinin “Soru10:Siz Olsaydınız Bu Resme Ne İsim Verirdiniz?” maddesine verdikleri yanıtların dağılımı yanıtlar Grafik 40,’de gösterilmiştir.

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Soru10:Siz Olsaydınız Bu Resme Ne İsim Verirdiniz?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Mutluluk	1	1,0
Özgürlük	4	4,0
Yalnızlık	3	3,0
Hüzün	1	1,0
Hayvanlarla insanların ilişkilerini anlatmak için	1	1,0
Küçük kız	6	6,0
Kuş sesi	4	4,0
Özgürlük ve sevgi	15	15,0
Çocuk sevgisi	8	8,0
Barış	16	16,0
Güvercin	7	7,0
Hasret ve çocuk	11	11,0
Hüzünlü kız	14	14,0
Beyaz elbiseli kız	9	9,0

Tablo incelendiğinde, “Soru10:Siz Olsaydınız Bu Resme Ne İsim Verirdiniz?” maddesine öğrenciler %1 oranında “Mutluluk”, %4 oranında “Özgürlük”, %3 oranında “Yalnızlık”, %1 oranında “Hüzün”, %1 oranında “Hayvanlarla insanların ilişkilerini anlatmak için”, %6 oranında “Küçük kız”, %4 oranında “Kuş sesi”, %15 oranında “Özgürlük ve sevgi”, %8 oranında “Çocuk sevgisi”, %16 oranında “Barış”, %7 oranında “Güvercin”, %11 oranında “Hasret ve çocuk” , %14 oranında “Hüzünlü kız” ve %9 oranında “Beyaz elbiseli kız” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.40).

Grafik 4.40. “Soru 10: Siz olsaydınız bu resme ne isim verirdiniz?”

4.4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anketin “Yargı Evresi”ne Verdikleri Yanıtların Genel Dağılımı İle İlgili Bulgular

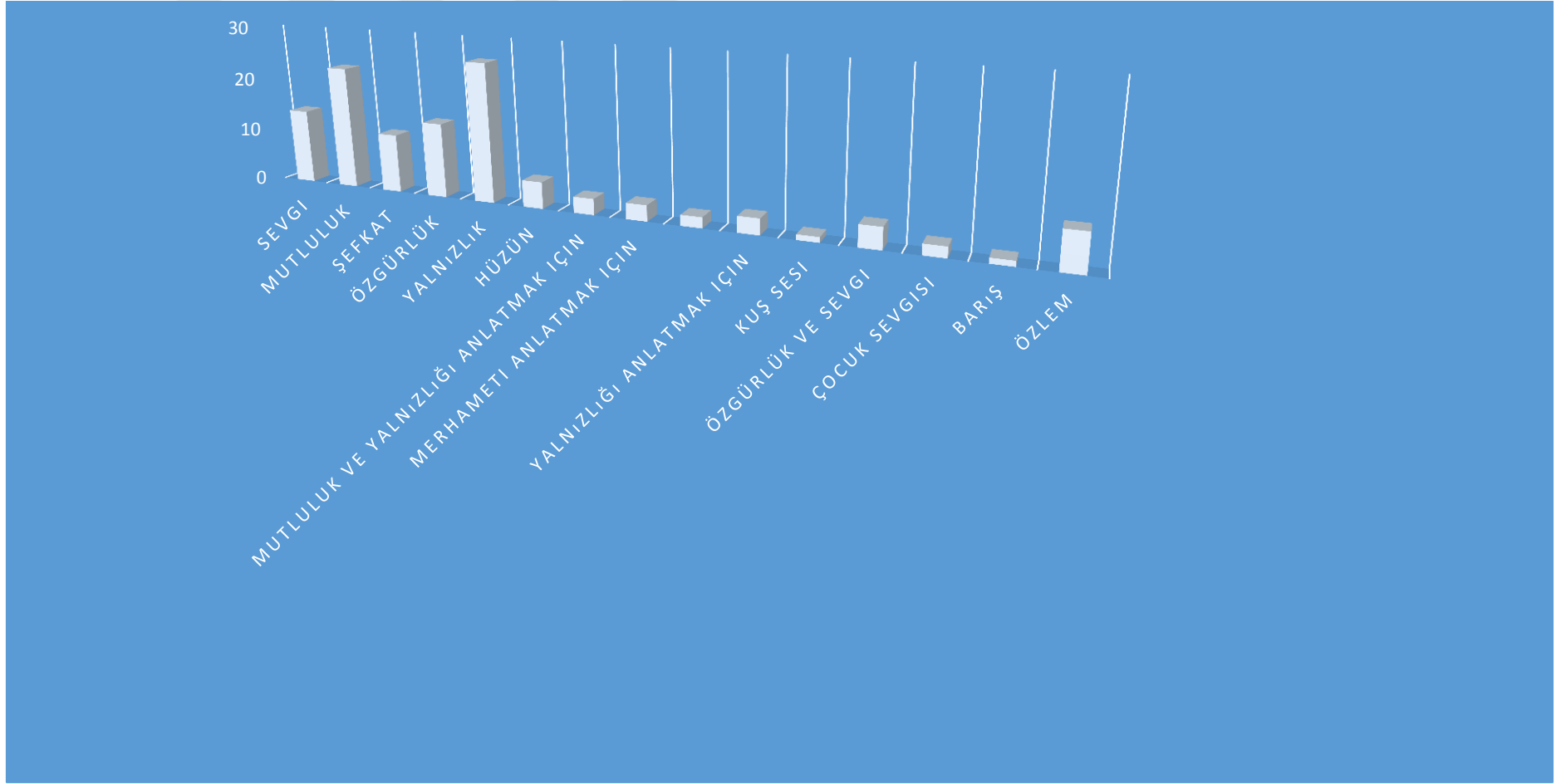
Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin yargı evresinin “Soru 1: Bu Eser Neden Güzeldir?” maddesine verdikleri yanıtların dağılımı yanıtlar Grafik 4.41’de gösterilmiştir..

Tablo 4.41.

Anketin “Soru 1: Bu Eser Neden Güzeldir?” Maddesine Öğrencilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı İle İlgili Bulgular

	f	%
Sevgi	14	14,0
Mutluluk	23	23,0
Şefkat	11	11,0
Özgürlük	14	14,0
Yalnızlık	26	26,0
Hüzün	5	5,0
Mutluluk ve yalnızlığı anlatmak için	3	3,0
Merhameti anlatmak için	3	3,0
Hayvanlarla insanların ilişkilerini anlatmak için	2	2,0
Yalnızlığı anlatmak için	3	3,0
Kuş sesi	1	1,0
Özgürlük ve sevgi	4	4,0
Çocuk sevgisi	2	2,0
Barış	1	1,0
Özlem	7	7,0

Tablo incelendiğinde, “Soru 1: Bu Eser Neden Güzeldir?” maddesine öğrenciler %14 oranında “Sevgi”, %23 oranında “Mutluluk”, %11 oranında “Şefkat”, %14 oranında “Özgürlük”, %26 oranında “Yalnızlık”, %5 oranında “Hüzün”, %3 oranında “Mutluluk ve yalnızlığı anlatmak için”, %3 oranında “Merhameti anlatmak için”, %2 oranında “Hayvanlarla insanların ilişkilerini anlatmak için”, %3 oranında “Yalnızlığı anlatmak için”, %1 oranında “Kuş sesi”, %4 oranında “Özgürlük ve sevgi”, %2 oranında “Çocuk sevgisi”, %1 oranında “Barış” ve %7 oranında “Özlem” yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Grafik 4.41).

Grafik 4.41. “Soru 1: Bu eser neden güzeldir?”

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulguları araştırma problemlerinin sırasına göre verilmiş ve araştırma ile ilişkili öneriler sıralanmıştır.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Anketin “betimleme evresi”ne verdikleri yanıtlar: Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Betimleme Evresinin “Soru 1: Bu Eser Hangi Sanat Formudur? (Resim, Heykel, v.b)” maddesine %100 oranında Resim formu yönünde yanıtlar vermişlerdir. Öğrencilerin bu soruya verdiği yanıtlar göz önüne alındığında çocukların bir sanat eserine baktıklarında hangi sanat formu olduğunu doğru bir şekilde analiz edebildikleri gözlemlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Betimleme Evresinin “Soru2:Bu Resimde Ne Anlatılıyor?” maddesine %71 oranında Sevgi, Mutluluk, Şefkat, Özgürlük, Hayvanlarla insanların ilişkileri gibi olumlu, %29 oranında Yalnızlık, Hüzün gibi olumsuz yönde yanıtlar verildiği saptanmıştır. Öğrencilerin resmin hangi duyguyu ilettiği konusunda analiz yaptıklarında resimde pozitif öğelerin yani mutluluk ve şefkat ve özgürlük öğelerinin daha baskın olduğu negatif öğelerin ise öğrencilerin bir bölümünde etkin olduğu bunun nedeni ise güvercin öğesinin ve beyaz rengin çocuklar üzerinde olumlu etki yarattığı gözlemlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Betimleme Evresinin “Soru3: Bu Resimde Hangi Renkler Kullanılmıştır?” maddesine ağırlıklı olarak, %74 oranında Mavi, %60 oranında Kırmızı ve Turuncu, %59 oranında Yeşil, %58 oranında Sarı yanıtların verildiği belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Betimleme Evresinin “Soru4: Resimde Hangi Renk Baskın Olarak Kullanılmıştır?” maddesine %61 oranında Mavi, %36 oranında Sarı yanıtlarının verildiği saptanmıştır. Genel olarak bu resminde öğrencilerin değerlendirmeleri ile soğuk olan baskın tonların verdiği ağır bastığı gözlemlenmektedir. sıcak tonların ise resim içerisinde daha az kullanıldığı ifade edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Betimleme Evresinin “Soru 5:Baskın olarak kullanılan Renk Sıcak mı Soğuk mu?” maddesine %62 oranında Soğuk, %38 oranında Sıcak yanıtlarının verildiği saptanmıştır. Arka plan içerisinde kullanılan soğuk renklerin öğrencilerin daha fazla dikkatini çektiği sıcak renklerin ise daha az baskın olduğu belirtilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Betimleme Evresinin “Soru 6: Bu resimde Hangi Türden Çizgiler Kullanılmıştır?” maddesine %51 oranında Dikey, %41 oranında Yatay ve %8 oranında oval yanıtlarının verildiği belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Betimleme Evresinin “Soru 7: Kullanılan Çizgiler Dikey mi? Yatay mı? Karışık mı?” maddesine %51 oranında Dikey, %41 oranında Yatay ve %8 oranında oval yanıtlarının verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Betimleme Evresinin “Soru8: Baskın Olarak Kullanılan Çizgiler Hangileridir?” maddesine %98 oranında Dikey, %2 oranında Yatay yanıtlarının verildiği belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Betimleme Evresinin “Soru 9:Bu Resimde Hangi Türden Biçimler kullanılmıştır?” maddesine %100 oranında Geometrik yanıtları verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Betimleme Evresinin “Soru 10:Baskın Olarak Kullanılan Biçim Hangi Tür Biçimdir?” maddesine %100 oranında Geometrik yanıtları verildiği belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Betimleme Evresinin “Soru11:Resimde Ne Tür Dokular Kullanılmıştır?” maddesine %72 oranında Yumuşak, %28 oranında Sert yanıtları verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Betimleme Evresinin “Soru12: Resimde Kullanılan Bir Mekân Var mıdır?” maddesine %54 oranında Evet, %46 oranında Hayır yanıtlarının verildiği belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Betimleme Evresinin “Soru13: Varsa Nasıl bir Mekân?” maddesine %100 oranında Renkli mekan yanıtlarının verildiği saptanmıştır.

Anketin “çözümleme evresi”ne verdikleri yanıtları: Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Çözümleme Evresinin “Soru1:Resimde kompozisyon nasıl düzenlenmiştir?” maddesine %100 oranında Kompozisyon öğeleri ile yanıtlarının verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Çözümleme Evresinin “Soru2:Renkler arasında bir denge var mıdır? Nasıl Düzenlenmiştir?” maddesine %100 oranında Evet yanıtı verilirken, %56 oranında renkler arasında renk zıtlıkları ile denge oluşturulduğu, %44 oranında ise büyüklük küçüklük ile renkler arasında denge oluşturulduğu yönünde yanıtların verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Çözümleme Evresinin “Soru3: En Vurgulu Olan Renk Hangisidir?” maddesine %64 oranında Mavi, %33 oranında Sarı ve %3 oranında Mavi yanıtlarını verdikleri saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Çözümleme Evresinin “Soru4:Renkler Arasında bir Uyum Var mıdır?” maddesine %98 oranında Evet, %2 oranında Hayır yönünde yanıtlar verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Çözümleme Evresinin “Soru5: Kullanılan Renklerde Derecelendirme Var mıdır?” maddesine %98 oranında Evet, %2 oranında Hayır yönünde yanıtlar verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Çözümleme Evresinin “Soru6: Kullanılan Renkler Resme Hareket Kazandırmış mıdır?” maddesine %100 oranında Evet olarak yanıtlar verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Çözümleme Evresinin “Soru 7: Sanatçı Biçimleri Nasıl Düzenlemiştir?” maddesine %67 oranında renklerle biçimlerin

düzenlendiği, %33 oranında renkler ve kompozisyon öğeleriyle biçimlerin düzenlendiği yanıtlarının verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Çözümleme Evresinin “Soru 8: Biçimler Arasında bir Uyum var mıdır?” maddesine %100 oranında Evet olarak yanıtlar verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Çözümleme Evresinin “Soru9: Figür Hareketli midir?” maddesine %100 oranında Evet olarak yanıtlar verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Çözümleme Evresinin “Soru 10:Resimde Mekân Nasıl Düzenlenmiştir?(üst üste mi düz mü?)” maddesine %100 oranında Düz olarak yanıtlar verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Çözümleme Evresinin “Soru11: Resimde Sanatçı Zıtlıkları Kullanmış mıdır?(Büyüklik ve Yön)” maddesine %55 oranında renk zıtlıklarının kullanıldığı, %45 oranında büyüklük küçüklük zıtlıklarının kullanıldığı yanıtlarının verildiği görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Çözümleme Evresinin “Soru12: Sanatçı bu resmi yapmak için hangi tekniği kullanmıştır?(yağlı boya ya da sulu boya)” maddesine %100 oranında yağlı boya olarak yanıtlar verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Çözümleme Evresinin “Soru13: Sanatçı Bu Resmi Yaparken Hangi Malzemeleri Kullanmıştır?” maddesine %100 oranında Palet-Fırça-Yağlı boya olarak yanıtlar verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Çözümleme Evresinin “Soru 14:Resimde Ritim var Mıdır? Varsa monoton mudur?” maddesine %100 oranında Evet-Durağan olarak yanıtlar verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Çözümleme Evresinin “Soru 15: Resmin bütününe baktığımızda vurgu nasıl sağlanmıştır?” maddesine %37 oranında renkler ile düzenlenmiştir, %37 oranında büyüklük küçüklük ile düzenlenmiş, %26 oranında renk zıtlıkları ile düzenlenmiştir, yanıtlarının verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Çözümleme Evresinin “Soru 16: Resimde Derecelendirme Var mıdır?” maddesine %96 oranında Evet, %4 oranında Hayır yanıtlarının verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Çözümleme Evresinin “Soru 17: Resim de Oran-Orantı Var mıdır?” maddesine %94 oranında Evet, %6 oranında Hayır yanıtlarının verildiği saptanmıştır.

Öğrencilerin anketin “yorumlama evresi”ne verdikleri yanıtların:

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Yorumlama Evresinin “Soru 1: Bu Resim Size Neyi Anlatıyor?” maddesine %86 oranında Sevgi, Mutluluk, Şefkat, Özgürlük, Barış gibi olumlu, %14 oranında Yalnızlık, Hüzün gibi olumsuz yönde yanıtlar verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Yorumlama Evresinin “Soru2: Resimde kullanılan Renkler Sizde Hangi Duyguları Uyandırıyor?” maddesine %65 oranında Sevgi, Mutluluk, Özgürlük, Güzel bir koku gibi olumlu, %35 oranında Yalnızlık, Hüzün, Karışık bir mekân gibi olumsuz yönde yanıtlar verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Yorumlama Evresinin “Soru 3: Bu Eser Size Hangi Tadı Veriyor?” maddesine %60 oranında Sevgi, Mutluluk, Tatlı gibi olumlu, %40 oranında Acı, Durağanlık gibi olumsuz yönde yanıtlar verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Yorumlama Evresinin “Soru4: Bu Eser Size Hangi Kokuyu Çağırıyor?” maddesine %70 oranında Sevgi, Mutluluk, Güzel bir koku gibi olumlu, %30 oranında Kötü bir koku gibi olumsuz yönde yanıtlar verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Yorumlama Evresinin “Soru5: Bu Eser Size Hangi Sesi Çağırıyor?” maddesine %60 oranında Sevgi, Mutluluk, Şefkat, Güzel bir koku gibi olumlu, %40 oranında Hüzün, Yalnızlık gibi olumsuz yönde yanıtlar verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Yorumlama Evresinin “Soru6:Eserde Simge Kullanılmış Mıdır?” maddesine %99 oranında Hayır, %1 oranında Evet yanıtları verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Yorumlama Evresinin “Soru7:Sizce Sanatçı Eseri Neden Yapmıştır?” maddesine %75 oranında Sevgi, Mutluluk, Şefkat, Özgürlük, Yalnızlık, Mutluluk ve yalnızlığı anlatmak için, İnsanlara duygularını anlatmak için, Merhameti anlatmak için, Hayvanlarla insanların ilişkilerini anlatmak

için, Kuş sesi, Özgürlük ve sevgi gibi olumlu, %25 oranında Üzgünlüğünü ve hüznünü anlatmak için, Yalnızlığı anlatmak için, Para kazanmak amaçlı gibi olumsuz yönde yanıtlar verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Yorumlama Evresinin “Soru 8: Sizce Sanatçı Figürleri Neden Deforme Etmiştir?” maddesine %99 oranında eserin deforme edilmediği yönünde, %1 oranında Sevgi ve Mutluluk için deforme edildiği yönünde yanıtlar verildiği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Yorumlama Evresinin “Soru 9:Resimde Bulunan Figürler Hangi Ülkede ve Hangi Zamanda Yaşıyor Olabilir?” maddesine öğrenciler %62 oranında “Fransa’da 110 yıl önce”, %28 oranında “Fransa’da 100 yıl önce” ve %10 oranında “Fransa’da 50 yıl önce” yanıtlarını verdikleri belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Yorumlama Evresinin “Soru10:Siz Olsaydınız Bu Resme Ne İsim Verirdiniz?” maddesine %71 oranında Mutluluk, Özgürlük, Hayvanlarla insanların ilişkilerini anlatmak için, Küçük kız, Kuş sesi, Özgürlük ve sevgi, Çocuk sevgisi, Barış, Güvercin, Beyaz elbiseli kız gibi olumlu yönde, %29 oranında Yalnızlık, Hüzün, Hasret ve çocuk, Hüzünlü kız olumsuz yönde isimler verildiği saptanmıştır.

Öğrencilerin anketin “yargı evresi” ne verdikleri yanıtlar: Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin Yargı Evresinin “Soru 1: Bu Eser Neden Güzeldir?” maddesine %75 oranında Sevgi, Mutluluk, Şefkat, Özgürlük, Merhameti anlatmak, Hayvanlarla insanların ilişkilerini anlatmak, Kuş sesi, Özgürlük ve sevgi, Çocuk sevgisi, Barış gibi olumlu, %25 oranında Yalnızlık, Hüzün gibi olumsuz yönde yanıtlar verildiği saptanmıştır.

Bu araştırmanın sonucunda Pedagojik Sanat Eleştirisi ve çok alanı sanat eğitimi çerçevesinde okulların bütün aşamalarında öğrencilerin yaşsal olarak gelişimsel özelliklerine uygun olarak pedagojik sanat eleştirisi uygulamalarının öğrenen bireyler üzerinde olumlu sonuçlar yarattığı gözlemlenmiştir.

5.2. Öneriler

1. Pedagojik sanat eleştirisinin ve sanat eleştirisi yönteminin daha etkin bir

hale getirilip öğrencilere aktarılabilmesi için diğer alanlar ile desteklenmesi gerekmektedir. Örneğin öğrencilerin müze ve sanat galeri gibi yerlerde ders içerisinde öğrendikleri sanatsal eleştiri yöntemlerinin canlı bir eser ile birebir diyaloga girip kalıcılığı yüksek bir öğrenme sağlanabilir çünkü her zaman yaparak ve yaşayarak öğrenme hayat içerisinde en etkili öğrenme yöntemi olarak bilinir.

2. Öğrenciler ile daha kalıcı bir öğrenme sağlamak amacı ile değişik türdeki renklerin duygu ve ruhani durumlarında nasıl bir etki oluşturduğu küçük gruplar içerisinde tartışılabilir.
3. Pedagojik sanat eleştirisi basamaklarının öğrenci açısından daha faydalı ve etkin hale getirilmesi için sanatsal değeri yüksek özgün çalışmalar üzerinde araştırmalar yapmasına özendirilmeli ve sanatsal akımlar içerisinde sanatçıların pedagojik eleştiri yöntemlerini nasıl kullandığını ve bu yöntemleri kendi çalışmalarında ne şekilde uyguladıklarını incelemeye yönlendirilmelidir.
4. Pedagojik Sanat Eleştirisi, Öğretiminin, okul öncesinden itibaren bütün eğitim müfredatlarında yer teşkil etmesi öncelikli olarak temelden alınarak bütün öğretmen ve eğitici kadrolarının bu konu ile ilgili olarak hizmet içi faaliyetlerde öğretilmesi ve özellikle olarak ilköğretim birinci ve ikinci kademe içerisinde aktif bir şekilde kullanılması yüksek seviyede faydalı olacağı düşünülmektedir.
5. İkinci kademe öğrencileri ile bütün aşamalar tek tek üzerinde durup değerlendirilmesi gerekmektedir. Özellikle uygulama basamaklarının sonunda, “çözümleme”, “adlandırma”, “tanımlama”, “ayırt etme” ve “sınıflandırma” gibi algısal deneyimlerinin ve zihinsel sürecin üstünde daha fazla çalışılarak görsel açıdan keşif yapılan her şeyin dilsel yönden ayrıntılı bir şekilde ifade edilmesi tavsiye edilmektedir.
6. Sonuç itibari ile pedagojik sanat eleştirisi yönteminin aktif olarak kullanıldığı derslerde yalnızca ünlü sanatçıların eseri değil bütün eserlerin üzerinde uygulamalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akın, S. S. ç. A. (2005). *Çocuklarda Sanat Eğitimi* (E. Bikkul Ed.): Epilson Yayınevi
- Alakuş, A. O. (2002). İlköğretim Okulları 6. Sınıf Resim-İş Dersi Öğretim Programındaki Grafik Tasarımı Konularının Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yöntemiyle ve Bu Yönteme Uygun Düzenlenmiş Ortamda Uygulanması. *Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.*
- Arat, N. (2006). *Etik ve estetik değerler. (4. Baskı). İstanbul: Say Yayınları.*
- Arda, Z. (1999). *İlköğretim Okullarında İkinci Kademedeki Uygulanan Sanat Eğitimi Çalışmalarına Renk Yönünden Analitik Bir Yaklaşım.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.*
- Argun, Y. (2012). *Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık ve Eğitim. (3. Baskı).Ankara: Anı Yayıncılık.*
- Arik, I. A. (1990). *Yaratıcılık. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.*
- Artut, K. (2002). *Sanat eğitimi: Kuramları ve Yöntemleri: Eğitim Fakülteleri ve İlköğretim Öğretmenleri İçin: Anı Yayıncılık.*
- Artut, K., & Demir, H. (2004). *Sanat eğitimi: Kuramları ve Yöntemleri (Vol. 3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.*
- Atatüre, H. (2001). *İlköğretim Resim-iş Eğitiminde Karşılaştırmalı Bir Durum Çalışması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.*
- Avcı, S. (2000). *3-12 Yaş Arası Çocukların Sanat Eğitimi Üzerine Görüş ve Öneriler. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.*
- Aykut, A. (2013). *Sanat Eğitiminde Estetik. (1. Baskı). İstanbul: Hayalperest Yayınevi.*
- Beittel, K. R. (1966). *Selected Psychological Concepts As Applied To The Teaching Of Drawing.*
- Bozkurt, N. (2014). *Sanat ve estetik kuramları. (11. Baskı). Bursa: Sentez Yayın ve Dağıtım*

- Buyurgan, S. (1996). *Anadolu güzel sanatlar liseleri öğrencilerinin okul beklentileri ve eğitimleri ile yöneldikleri meslekler arasındaki ilişki (resim bölümü son sınıf öğrencileri üzerine bir araştırma)*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Buyurgan, S., & Buyurgan, U. (2012). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi. (3. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Charles, M. C. (2003). *Öğretmenler İçin Piaget İlkeleri.(4. Baskı)* (G. Ülgen, Trans.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Crawford, J. (1999). *Bilingual education: History, politics, theory, and practice* . Los Angeles: Bilingual Educational Services: Inc.
- Çellek, T. (2006). Çocuk Resimlerinin Özellikleri. Retrieved Erişim: 20.11.2007
- Çınar, S. (2006). *İlköğretim 1. kademe 3. sınıf öğrencilerinin sanat (resim) eğitiminde kopya kuramı ve baskın doğalcı sanat eğitimi kuramının yaratıcılığa etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çilantik, Çocuklarda Biçimsel Anlatım Gelişimi Özel Öğretim Yöntemleri editor özer b anadolu üniversitesi açık öğretim yayınları n:95 1988, s. 57
- Davaslıgil, Ü. (1989). Yaratıcılık ve oyun. *Eğitim ve Bilim*, 13(71).
- Demirel, Ö., & Ün, K. (1987). *Eğitim Terimleri Sözlüğü, Şafak Matbaası, Ankara*.
- Dewey, J. (1938). *Education and experience*.(First Edition). New York: Simon and Schuster.
- Dobbs, S. M. (1998). *Learning in and through art: A guide to discipline-based art education*: Getty Publications.
- Duncum, P. (1988). To copy or not to copy: A review. *Studies in Art Education*, 203-210.
- Eisner, E. W., & Ecker, D. W. (1966). *Readings in art education*: Blaisdell Pub. Co.
- Erickson, M. (1994). Evidence for art historical interpretation referred to by young people and adults. *Studies in Art Education*, 71-78.
- Erinç, S. M. (2000). *Sanat Psikolojisine Giriş. (2. Baskı)*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

- Erinç, S. M. (2004). *Resmin eleştirisi üzerine.(2. Baskı)*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Erinç, S. M. (2009). *Sanat sosyolojisine giriş. (2. Baskı)*. Ankara: Ütopya Yayınevi Sanat Dizisi.
- Ertürk, S. (2013). *Eğitimde Program Geliştirme.(1. Baskı)*. Ankara: Edge Akademi Yayıncılık.
- Gardner, H. (1993). *Multiple intelligences: The theory in practice*: Basic books.
- Gençaydın, Z. (1993). Sanat Eğitimi. *Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları*.
- Glover, D., Gough, G., Johnson, M., & Cartwright, N. (2000). Bullying in 25 secondary schools: Incidence, impact and intervention. *Educational Research*, 42(2), 141-156.
- Gombrich, E. (2015). *Sanat ve Yanılsama.(2. Baskı)* (A. Cemal, Trans.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gombrich, E. H. J. (2014). *Sanatın Öyküsü. (7. Baskı)* (E. Erduran, Trans.). İstanbul: Remzi kitabevi.
- Gürtuna, S. (2004). *Çocuk ve Sanat Eğitimi: "Çocuğum Sanatla Tanışıyor". (2. Baskı)*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Giroux, Henry A. 2007. Eleştirel Pedagoji ve Neoliberalizm , I. Baskı, İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Hançerlioğlu, O. (1993). *Felsefe sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Housen, A. (2005). *Validating a measure of aesthetic development for museums and schools: Visual Understanding in Education*.
- Hurwitz, A., Day, M., & Gaitskell, C. D. (1991). *Children and their art: Methods for the elementary school*: Harcourt Brace Jovanovich.
- İnci, S. (1977). *Sanatsal Yaratma Çocukta Yaratıcılık*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kale, N. (1993). Üç düşünsel yeti: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme. *Yaşadıkça Eğitim*, 28, 1993.

- Karaca, G. (2011). Görsel Sanatlar Eğitiminde Kopya Yönteminin İlköğretim Öğrencilerinin Yaratıcılıklarına Etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(21), 299-321.
- Karoğlu, A. (1996). 1923-1973 Yılları Arası Türkiye’de Resim Eleştirisi. (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Ankara.
- Katz, L., Lankfort, E., & Plank, D. (1995). *Themes and Foundadions of Art*. USA: West Publishing Company.
- Kehnemuyi, Z. (2005). *Çocuğun Görsel Sanat Eğitimi*.(1.Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- (Keskinok ,K (2001). Sanat Eğitimi Aşamalı Yöntem.(1. Baskı). Ankara: Sanat Yapım Yayıncılık
- Kırıçoğlu, O., & Stokrocki, M. (1997). *İlköğretim sanat öğretimi*. Ankara: Türk Matbaası Sanayi A.Ş.
- Kırıçoğlu, O. T. (2005). *Sanatta eğitim Görmek, Öğrenmek, Yaratmak*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kırıçoğlu, O. T., & Stokrocki, M. (1997). *Ortaöğretim Sanat Eğitimi: Öğretmen Eğitimi Dizisi*. Ankara: Türk Matbaası Sanayi A.Ş.
- Linderman, M. M. (1984). *Art in the Elementary School: Drawing, Painting, and Creating for the Classroom*: W. C. Brown.
- Lowenfeld, V. (1971). *Britain, LW, Creative and Mental Growth*. : The Macmillan Campany, New York.
- Malchiodi, C. A. (2005). *Çocukların resimlerini anlamak*.(1. Baskı) (T. Yurtbay, Trans.). İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Michael, J. A. (1983). *Art and adolescence: Teaching art at the secondary level*: Teachers College Press, Columbia University.
- Mittler, G. (1986). *Art in Focus Teachers Resource Book*: Glencoe/McGraw-Hill.
- Moran, B. (2014). *Edebiyat kuramları ve eleştiri*. (25. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.

- Mülayim, S. (1994). *Sanat Tarihi Metodu. (2 baskı)*. İstanbul: Bilim ve Teknik Yayınevi.
- Bozkurt, N.(1995). Sanat ve Estetik Kurumları, (2. baskı).İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Oğuzkan, A. F. (1974). *Eğitim terimleri sözlüğü. (393. cilt)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özkalp, E. (2004). *Davranış Bilimlerine Giriş. (3. Baskı)* (E. Özkalp Ed. Vol. 1355). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Özsoy, V. (2004). *Görsel sanatlar eğitimi: resim-iş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri* (Vol. 8): Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Özsoy, V. (2007). *Görsel sanatlar eğitimi: resim-iş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri. (2. Baskı)*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Özsoy, V., & Abacı, O. (2005). *İlköğretim sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri. (3. Baskı)* (Ö. Vedat Ed.): Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği.
- Parker, D. H. (1926). *The analysis of art*: Yale University Press.
- Rawlinson, J. G. (1995). *Yaratıcı düşünme ve beyin fırtınası.(1. Baskı)* (O. Deviren, Trans.). İstanbul: Rota Yayınları.
- Read, H. (1981). *Sanat ve toplum.(1. Baskı)* (S. Mülayim, Trans.). Ankara: Umran Yayınları.
- Risatti, H. (1989). *Art Criticisim in Art DBAE* (R. A. Smith Ed.). Urbana, Chicago: University of Illinois Pres.
- Rıza, E. (2000). Çocuklarda ve yetişkinlerde yaratıcılık nasıl uyarılır. *Yaşadıkça Eğitim*, 68(5).
- San, İ. (1985). Sanat ve Eğitim:yaratıcılık-sanat sorunları-kuramları ve eleştirisi-eğitimle ilişkiler(2. Baskı). 151.
- Selçuk, Z., & Güner, N. (2000). *Sınıf içi rehberlik uygulamaları.(4. Baskı)*: Pegem Yayıncılık.
- Selfe, L. (1977). Nadia: a case of extraordinary drawing ability in children: Academic Press, London.

- SERİN, A. Y. (2003). Çocuğun sanat Eğitiminde 4-14 Yaş Gruplarına Göre, Aileye, Eğitimciye Düşen Görev ve Sorumluluklara eleştirel Bir Bakış. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1. Sayı, s:130
- Smith, R. A. (1989). *Discipline-based art education: Origins, meaning, and development*: University of Illinois Press.
- Somerville, S., & Hartley, J. (1994). 'Learning to Think. The Origins of Symbolic Representation. Edited by Paul Light, Sue Anderson, Martin Woodhead. P.155-157. The Open University, UK'.
- Sözen, M., & Tanyeli, U. (1986). *Sanat kavram ve terimleri sözlüğü: Resim-heykel-mimarlık, geleneksel Türk sanatları, uygulamalı sanatlar ve genel sanat kavramları*. (1. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- singer,d.&singer,J. (1998). Çocuklarda yaratıcılığingelişimi(çeviren.nurdan Cihanşümül).İstanbul: Gendaş Yayınları. s 340-341
- Sözen, M., & Uğur, T. (Eds.). (1992) *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Striker, S. (2005). *Çocuklarda sanat eğitimi* (A. Akın, Trans. E. Bikkul Ed.). İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Sungur, N. (1992). *Yaratıcı düşünce*. (1. Baskı). İstanbul: Özgür yayınları.
- Tekin, O. K. (2002). *Sanatta eğitim: görmek, öğrenmek, yaratmak*: Pegem A Yayıncılık.
- Timuçin, A. (2008). *Estetik*. (9. Baskı). İstanbul: Bulut Yayınları.
- Türkdoğan, G. (1984). *Sanat eğitimi yöntemleri*. (2. Baskı). Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Kavuran, T. (2003). Sanat ve Bilim’de Gerçek Kavramı. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(15), 225-237.
- KonyaÜniversitesi, S. (1998). *9. Millî Mevlâna Kongresi:(tebliğler): 15-16 Aralık 1997*, Konya: Selcuk Üniversitesi Basmevi.
- Üre,Arir,Yılmaz,H.(1997) Eğitim Psikolojisi Ders Notlari. Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi

- Üstündağ, T. (2003). *Yaratıcılığa Yolculuk. (2. Baskı)*. Ankara Pegem Yayıncılık
- Varış, F. (1994). *Eğitim Bilimine Giriş. (1. Baskı)*. (F. Varış Ed.). Konya: Atlas Kitabevi.
- Viola, W. (1936). *Child art and franz cizek*: Austrian Junior Red Cross.
- Vural, D. (2011). *Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi. Alakış Ali Osman, Mercin Levent. (Ed.). Çocuğun Sanatsal (Grafiksel) Gelişim Basamakları(İkinci Baskı) içinde (s. 129-165)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Wink, Joan, 2005. *Critical Pedagogy* , II. Print, USA: Copyright 2005 Pearson Education, Inc.
- Yavuzer, H. (1998). *Resimleriyle çocuk: resimleriyle çocuğu tanıma. (7. Baskı)*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yolcu, E. (2004). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*.
- Yolcu, E. (2009). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri.(1. Baskı)*. Ankara Nobel Yayınları.
- Yücel, H. S. (2012). Üstün Yetenekli Çocukların, Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yöntemini Kullanarak Sanat Tarihi Alanında Gerçekleştirdikleri Müze Gezisinin Sanatsal Uygulamalarına ETKİSİ. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2).
- Ziss, A. (2009). *Estetik. Çeviren: Yakup Şahan. (1.Baskı)*.İstanbul: Hayalbaz Kitabevi.

EKLER

EK 1. İLKÖĞRETİM II. KADEME 8.SINIF ÖĞRENCİLERİ İÇİN PİCASSO’NUN “GÜVERCİNLİ ÇOCUK” İSİMLİ ESERİNİN ELEŞTİRİSİ ÖRNEĞİ: (Resim 1)

Betimleme Evresi:

- Soru 1.Bu eser hangi sanat formudur? (Resim, heykel, seramik, vb.)
- Soru 2.Bu resimde ne anlatılıyor? Neler oluyor?
- Soru 3.Bu resimde hangi renkler kullanılmış?
- Soru 4.Resimde hangi renkler baskın olarak kullanılmıştır?
- Soru 5.Baskın olarak kullanılan renkler sıcak renkler mi, soğuk renkler mi?
- Soru 6.Bu resimde hangi tür çizgiler kullanılmıştır?
- Soru 7.Kullanılan çizgiler eğri çizgi mi, düz çizgi mi, dikey ya da yatay çizgiler?
- Soru 8.Baskın olarak kullanılan çizgiler hangi çizgilerdir?
- 9.Bu resimde hangi biçimler kullanılmış? (Geometrik biçimler mi, organik biçimler mi?)
- Soru 10.Baskın olarak kullanılan biçim hangi tür biçimdir?
- Soru 11.Resimde ne tür dokular kullanılmıştır?
- Soru 12.Resimde kullanılan mekân var mı?
- Soru 13.Varsa nasıl bir mekân vardır?

Çözümleme Evresi:

- Soru 1.Resimde kompozisyon nasıl düzenlenmiştir?
- Soru 2.Renkler arasında bir denge var mı? Nasıl sağlanmıştır?
- Soru 3.En vurgulu olan renk hangisidir?
- Soru 4.Renkler arasında bir ahenk (uyum) var mıdır?
- Soru 5.Kullanılan renklerde derecelendirme var mıdır?
- Soru 6.Kullanılan renkler resme hareket kazandırmış mıdır?
- Soru 7.Sanatçı biçimleri nasıl düzenlemiştir?
- Soru 8.Biçimler arasında bir ahenk var mıdır?
- Soru 9.Figürler hareketli midir?
- Soru 10.Resimde mekân nasıl düzenlenmiştir? (üst üste mi yığılmış, düz mü?)

Soru 11.Resimde sanatçı zıtlıkları kullanmış mıdır? (büyüklük, yön, renk, vb.)

Soru 12.Sanatçı bu resmi yapmak için hangi tekniği kullanmıştır?

Soru 13.Sanatçı bu resmi yaparken hangi malzemeleri kullanmıştır? .

Soru 14.Resimde ritm var mıdır? Varsa nasıl bir ritm, monoton mudur?

Soru 15.Resmin bütününe baktığınızda vurgu nasıl sağlanmıştır?

Soru 16.Resimde derecelendirme var mıdır?

Soru 17.Eserde oran, orantı var mıdır?

Yorumlama Evresi:

Soru 1.Bu resim size ne anlatıyor?

Soru 2.Resimde kullanılan renkler sizde hangi duyguları uyandırıyor?

Soru 3.Bu eser size hangi tadı veriyor?

Soru 4.Bu eser size hangi kokuyu çağrıştırıyor?

Soru 5.Bu eser size hangi sesi çağrıştırıyor?

Soru 6.Eserde simge kullanılmış mıdır?

Soru 7.Sizce sanatçı bu resmi neden yapmıştır?

Soru 8.Sizce sanatçı neden figürleri deforme etmiştir?

Soru 9.Resimdeki figürler hangi ülkede ve hangi zamanda yaşıyor olabilir?

Soru 10.Siz olsaydınız bu resme ne ad verirdiniz? .

Yargı Evresi:

Soru 1.Sizce bu eser neden güzel?

EK 2. RESİM**Resim 1. Picasso (Güvercinli Çocuk)**

ÖZGEÇMİŞ

1987 yılında Erzurum’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Erzurum da tamamladı.2004 yılında Erzurum Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi’nden mezun oldu.2008 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Resim-İş Öğretmenliği’ nden mezun oldu. 2008 yılında Van İli/ Çaldıran ilçesinde Resim Öğretmeni olarak atandı. 2013 yılında Erzincan Ulalar Lisesi’ne atandı. 2015 yılında Erzincan Bilim Sanat Merkezine atanandı. 2016 yılında İstanbul Bahçelievler Ata Ortaokulu’na atandı. Aynı yıl İstanbul Avni Akyol Güzel Sanatlar Lisesi’nde görevlendirmeli olarak çalışmaya başladı ve bu kurumda görevini halen devam ettirmektedir.

